

การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว
THE ENHANCEMENT OF SOCIAL AWARENESS OF GRADE 6 STUDENTS THROUGH
GUIDANCE ACTIVITIES

จิตาพัฒน์ เลิศอริยภักดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE ENHANCEMENT OF SOCIAL AWARENESS OF GRADE 6 STUDENTS THROUGH
GUIDANCE ACTIVITIES

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(M.Ed. (Educational Psychology and Guidance))
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว

ของ

จิตาพัฒน์ เลิศอริยภักดิ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล) (รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

ชื่อเรื่อง	การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว
ผู้วิจัย	จิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สกล วรเจริญศรี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. วรรณิต แสนอุบล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2) เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และ (3) เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวนักเรียนกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยเลือกกลุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนที่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ มีคะแนนการตระหนักรู้ทางสังคมระดับปานกลาง จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 30 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากเพื่อเลือกให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความเชื่อมั่น .98 และกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง เกม และเทคนิคตัวแบบ โดยผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกันและเป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีระดับการตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง (2) กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว มีระดับการตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมมีระดับการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การตระหนักรู้ทางสังคม, กิจกรรมแนะแนว, นักเรียนชั้นประถมศึกษา

Title	THE ENHANCEMENT OF SOCIAL AWARENESS OF GRADE 6 STUDENTS THROUGH GUIDANCE ACTIVITIES
Author	JIDAPAT LERTARIYAKRIT
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Skol Voracharoensri
Co Advisor	Dr. Kanchit Saenubol

The purposes of this research are as follows: (1) to study the level of social awareness among Grade Six students; (2) to compare the social awareness of experimental group students before and after participating in guidance activities; and (3) to compare of social awareness between the experimental group students and participated in the guidance activities and the control group students. The samples were divided into two groups: the first group was utilized in the level of social awareness study of Grade Six students in the 2023 academic year from a demonstration school with a total of 210 students. The second group, the sample group utilized for enhancement of social awareness, consisted of Grade Six students selected through cluster sampling by drawing lots. The selection involved randomly choosing sample groups from classrooms with similar characteristics, include grouping students had average social awareness score. There was a total of two classrooms, each with 30 students (a total of 60 students) in this sample group. Then, simple random sampling was assigned to the experimental and control rooms. The research instruments were questionnaires a social awareness with a reliability of .96, and guidance activities for the enhancement of social awareness included creative techniques, role-playing, simulation scenarios, games, and modeling techniques, by considering quality of the tool with expert judgment. The statistical measures utilized data analysis, including mean, standard deviation, and a t-test for dependent and independent samples. The research results were as follows: (1) the level of social awareness of Grade Six sixth-grade students, both overall and in each of its components was at a high level; (2) the experimental group participated in guidance activities for the enhancement social awareness had higher social awareness at a statistically significant level of .05; and (3) the experimental group who participated in the guidance activities for the enhancement social awareness had higher levels of social awareness than the control group who did not participate in the activities, the difference was at a statistically significant level of .05.

Keyword : Social awareness, Guidance activities, Elementary school students

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตากรุณา ความอนุเคราะห์ ความเอาใจใส่ อย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สกล วรเจริญศรี และอาจารย์ ดร. ครรชิต แสนอุบล ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ทั้งยังได้ให้ข้อคิดและให้กำลังใจตลอดการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูติมา สุระเศรษฐ์ ที่กรุณาสละเวลาในการเป็นประธาน สอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่มีคุณค่าในการเติมเต็มงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย สุทธาสีโนบล รองศาสตราจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาธิต ใจตรง ที่ได้ให้ความเมตตา ให้ความรู้ และคำแนะนำ รวมถึงให้ความกรุณา สละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ผู้บริหาร คณะอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลงานวิจัยเป็นอย่างดี และขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัด รวมถึงเป็นกลุ่มตัวอย่างจนการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ สมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุน ห่วงใย ให้ความช่วยเหลือ และให้การดูแลด้วยความรักที่มีค่าตลอดระยะเวลาในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกคน สำหรับกำลังใจ ความช่วยเหลือ และมิตรภาพที่มีให้กันมาตลอดระยะเวลาการศึกษา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้เขียนเอกสารและตำราทุกฉบับ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประกอบการศึกษา ตลอดจนการนำมาใช้อ้างอิงในงานวิจัย คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในการช่วยทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จครั้งนี้

จิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย	7
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม	11
1.1 ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม.....	11

1.2 ความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคม.....	12
1.3 แนวคิดและองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคม.....	14
1.4 ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม.....	15
1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ทางสังคม.....	22
1.6 แนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม.....	27
1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม	32
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว	35
2.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว	35
2.2 หลักการของการจัดกิจกรรมแนะแนว	37
2.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว	38
2.4 ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว	40
2.5 การออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม	41
2.6 ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว.....	60
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว	61
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กประถมศึกษา	66
3.1 ความหมายของเด็กประถมศึกษา.....	66
3.2 ลักษณะของเด็กประถมศึกษา.....	67
3.3 ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา.....	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	70
1.การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	70
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
4. การดำเนินการทดลอง.....	79

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	82
1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	82
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	94
สมมติฐานในการวิจัย	94
ขอบเขตของการวิจัย.....	94
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	95
วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล	95
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
สรุปผลการวิจัย	96
อภิปรายผล	96
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก.....	112
ประวัติผู้เขียน.....	163

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตัวอย่างคำถามด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง	73
ตาราง 2 ตัวอย่างคำถามด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น	73
ตาราง 3 ตัวอย่างคำถามด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม.....	74
ตาราง 4 โครงสร้างกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา	76
ตาราง 5 แบบแผนการทดลองที่เป็นแบบสองกลุ่ม มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้มาจากการสุ่ม มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง.....	80
ตาราง 6 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มประชากรที่ตอบแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (N=210)	83
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (N=210)	84
ตาราง 8 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว (n=30).....	85
ตาราง 9 การเพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม (n=60).....	87

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
ภาพประกอบ 2 กระบวนการในการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม	16
ภาพประกอบ 3 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่ม ทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง.....	86
ภาพประกอบ 4 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วม กิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม	88
ภาพประกอบ 5 ผลงานนักเรียน จากเทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมทำป้ายชื่อ	89
ภาพประกอบ 6 ผลงานนักเรียน จากกิจกรรมเคยคิดใหม่ นะ	90
ภาพประกอบ 7 ผลงานนักเรียน จากกิจกรรมพูดแบบนี้ได้ไหมนะ	91
ภาพประกอบ 8 ผลงานนักเรียน จากเทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมเขียนจดหมายน้อย ...	92
ภาพประกอบ 9 ผลงานนักเรียน จากเทคนิคเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม.....	93

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับประเทศในหลายด้าน เนื่องจากเด็กเหล่านี้เป็นประชากรที่กำลังจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเทศในอนาคต ในการพัฒนาเด็กสามารถเริ่มได้ตั้งแต่ที่โรงเรียน เพราะเวลาส่วนใหญ่ของเด็กจะใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งเด็กจะต้องมีการปรับตัวทั้งในด้านการเรียน การเรียนรู้ กฎระเบียบ รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับสังคมคนรอบข้างโดยเฉพาะเพื่อน และครู สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้ได้ในทุกด้าน มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความคิด ด้านภาษา และด้านการแก้ปัญหา (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ณ สงขลา (2537) ที่ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เด็กประถมศึกษา เป็นวัยที่เริ่มมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากขึ้น สามารถเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น และมักมีอารมณ์อ่อนไหวเมื่อถูกตำหนิหรือถูกเยาะเย้ย การแสดงความไม่พอใจหรือการขัดแย้งจึงเกิดขึ้นได้ง่าย เด็กในช่วงนี้จะแสดงอารมณ์ผ่านทางสีหน้า ไม่ชอบถูกเปรียบเทียบแต่ชอบการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นโดยเฉพาะกับบุคคลที่ตนเองให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญ แต่หากหากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะมีปฏิกิริยาแสดงความรู้สึกในลักษณะของการอิจฉา นอกจากนี้ยังชอบการแข่งขันและใฝ่หาความสามารถของตนเอง จึงมักมีการโต้แย้งกับเพื่อนต่างเพศในบางครั้ง ดังนั้นการแยกกลุ่มเพื่อนจึงเป็นเรื่องที่พบเห็นได้บ่อย อย่างไรก็ตามเด็กในช่วงนี้ยังสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และสามารถยอมรับกติกาของกลุ่มได้อย่างดี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาค่านิยม และจริยธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบและการตัดสินใจที่ถูกต้องในอนาคต

สังคมของเด็กประถมนอกจากครอบครัวแล้วยังมีโรงเรียนที่เป็นสภาพแวดล้อมหลักที่เด็กจะต้องได้รับการศึกษาและเริ่มเรียนรู้พัฒนาการทางสังคม ซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น เด็ก ๆ ใช้เวลาส่วนมากอยู่กับกลุ่มเพื่อน จึงเริ่มเรียนรู้ที่จะเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ตามกลุ่ม เพื่อนจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ให้แรงเสริม ในขณะเดียวกันก็จะมีบทบาทเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมในการให้คำติชม หรือติเตียน ซึ่งอาจส่งผลให้เด็กบางคนรู้สึกแตกต่างจากเพื่อน ดังนั้นเพื่อให้เด็กเหล่านี้มีภูมิคุ้มกันที่ดี ครูและผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถค้นหาตนเองโดยชี้แนวทางให้เด็กเหล่านี้เห็นถึงความสามารถเฉพาะที่มีอยู่ในตัว และทำให้เพื่อนในกลุ่มของเด็กได้เห็นในสิ่งนั้นด้วย (สุรางค์

ไคว์ตระกูล, 2556) ดังที่ Charles & Albert (2005, p. 382) ได้อธิบายถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กว่า เป็นส่วนสำคัญที่ต้องส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาในช่วงวัยเด็ก ที่ช่วงแรกของชีวิต การสร้างความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดของเด็ก คือ พ่อแม่ รวมถึงผู้ดูแลคนอื่น ๆ และเริ่มขยายขึ้นสู่กลุ่มเพื่อนและบุคคลในสังคมเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยเรียน

สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงใหม่เกิดขึ้นเมื่อเด็กต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเพื่อเข้าสู่วัยรุ่น เปลี่ยนจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาไปสู่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญและท้าทายสำหรับเด็กในการเรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับสังคมของตนเอง ในการเตรียมพร้อมกับการรับมือความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถปรับตัวและเข้าร่วมในสังคมของตนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการทางจิตสังคมของ อิริคสัน (Erik H. Erikson) ที่กล่าวถึงเด็กในช่วง อายุระหว่าง 6-11 ปีว่า เป็นวัยแห่งความขยันหมั่นเพียรหรือความรู้สึกมีปมด้อย (Industry versus Inferiority) ซึ่งเด็กในช่วงนี้มักมีความภูมิใจเมื่อทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ถ้าได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่และครู เด็กจะพัฒนาความรู้สึกขยันหมั่นเพียรขึ้นไปอีกขั้น แต่หากมีการขัดขวางหรือไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเพียงพอ เด็กจะสูญเสียความมั่นใจจนส่งผลให้ความขยันหมั่นเพียรลดลงจนเกิดเป็นความรู้สึกมีปมด้อยขึ้นมาทดแทน (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1976 อ้างถึงใน อัครา เอิบสุศิริ, 2561) ที่เชื่อว่าการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา จึงต้องมีวิธีการที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ โดยเด็กประถมที่อายุระหว่าง 10-13 ปีจะจัดอยู่ในระดับของจริยธรรมระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมของตนเอง (Preconventional Level) ซึ่งเด็กในช่วงนี้มักมีการตัดสินใจโดยใช้ความต้องการของตนเองเป็นหลัก โดยในระดับนี้กฎเกณฑ์และกฎข้อบังคับถูกมองเป็นของผู้มีอำนาจเหนือตนเอง จึงทำดีเพื่อหวังผลตอบแทนหรือรางวัล และมีคาบเกี่ยวไปจนถึงระดับของจริยธรรมระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ในกลุ่มเด็กอายุ 10-13 ปี ซึ่งเป็นระดับที่การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับความคาดหวัง ข้อคิดเห็น และค่านิยมของผู้อื่น รวมถึงบรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับ พัฒนาการตามขั้นตอนประจำวัยของ Havighurst (1972, 1979 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) ได้อธิบายลักษณะของพัฒนาการทางสังคมในช่วงวัยเด็กตอนกลาง ว่าเด็กวัยนี้สามารถด้านความเข้าใจในตนเอง เพื่อเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวัยและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งลักษณะทางพัฒนาการต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสร้างผลกระทบต่อกัน หากคุณภาพของพัฒนาการในด้านใดไม่สามารถพัฒนาได้

อย่างเต็มขั้นก็จะส่งผลกระทบกับช่วงวัยในขั้นถัดไป โดยเฉพาะเด็กในช่วงวัยนี้ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น พัฒนาการทางสังคมจึงนับเป็นส่วนสำคัญที่เด็กจะต้องเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจไปสู่การตระหนักถึงผู้อื่นรวมถึงสังคมรอบตัว ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความสุขและความสำเร็จของชีวิตตามวัย

การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นความสามารถในการทำความเข้าใจและการรับรู้อารมณ์ การมีอารมณ์ร่วมกับความรู้สึกของผู้อื่นและพัฒนาไปสู่การเห็นอกเห็นใจ รวมถึงการรับรู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างของอารมณ์ผู้อื่น ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการใช้ชีวิตในการทำความเข้าใจผู้อื่นผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีนักวิชาการ Son (2018) ได้อธิบายการตระหนักรู้ทางสังคมในเด็กประถม โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ด้านการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม อีกทั้งยังเป็นความสามารถในการทำความเข้าใจมุมมอง เห็นแก่เห็นใจผู้อื่น จากภูมิหลัง วัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย เพื่อทำความเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมและจริยธรรมสำหรับการแสดงพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยมีการตระหนักถึงทรัพยากร การสนับสนุนของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน (Collaborative for Academic Social and Emotional learning, 2018) ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของ Son (2018) ที่ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ด้านการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ มีผู้ที่ได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมในเด็กประถมไว้ เช่น Zantua (2022) ที่ได้สำรวจความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนผ่านมุมมองความเห็นอกเห็นใจ การชื่นชมความหลากหลายและความเคารพผู้อื่น ผลลัพธ์ของการศึกษานี้ช่วยให้ตระหนักว่า การตระหนักรู้ทางสังคมสามารถช่วยให้นักเรียนรับรู้วิธีการจัดการกับตนเองและผู้อื่น เพิ่มความสามารถในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและหลีกเลี่ยงการสร้าง ความขัดแย้ง รู้จักวิธีการควบคุมอารมณ์และเคารพผู้อื่น นอกจากนี้ทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมมีส่วนช่วยให้เกิดผลลัพธ์ทางวิชาการที่ดี ดังที่ Khoirunikmah, Marmoah, & Indriayu (2022) ที่ศึกษาผลกระทบของทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผลการวิจัยพบว่าระดับของทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์มี

อิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับ Son (2018) ที่ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง ความตระหนักรู้ทางสังคมและการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่พบเจอของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของเด็กเล็กก็พบว่าการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยเช่นกัน ดังที่ Dennis (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนอนุบาล โดยการสังเกตและบันทึกการตอบสนองพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกได้ถึงใจดี มีเมตตา ยกตัวอย่างพฤติกรรมการแสดงควมมีน้ำใจที่เกิดในโรงเรียนได้ ซึ่งนับเป็นสัญญาณที่ดีว่าแม้แต่นักเรียนที่อายุน้อยก็สามารถส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ทางสังคมได้

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ทำหน้าที่เป็นครูในการดูแลและพัฒนาเด็กในระดับประถมศึกษา พบว่าแม้เด็กในวัยนี้จะเริ่มเข้าใจอารมณ์ของตนเองและสามารถเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจกับอารมณ์ของผู้อื่น แต่ก็ยังพบปัญหาว่า บ่อยครั้งเด็กมักไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง โดยเฉพาะกับเพื่อน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถม ซึ่งวิธีการในการพัฒนาสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การพัฒนาด้วยการสอน การใช้กิจกรรมแนะแนว การให้คำปรึกษา รวมถึงการฝึกอบรมผ่านโครงการต่าง ๆ แต่หนึ่งในนั้นที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนประถมศึกษาคือ การใช้กิจกรรมแนะแนว เนื่องด้วยกิจกรรมแนะแนวมีเทคนิค และวิธีการที่ใช้การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งยังมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้ (Daniels, 2019) ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการปรับตัวที่ดี มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน รู้จักวิธีการที่ดีในการเข้าถึงบุคคลอื่น เพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และมองเห็นถึงความต้องการของผู้อื่น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อให้เข้าใจว่า ตนเองจะต้องปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรเพื่อทำให้เกิดการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2529, น. 3) สอดคล้องกับ สกล วรเจริญศรี (2558, น. 7-8) ที่ได้กล่าวถึงการแนะแนวว่า เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักเรียน โดยมีขั้นตอน แบบแผน ทำให้นักเรียนสามารถรู้จักและเข้าใจตนเอง นำพาตนเองไปในทางเลือกต่าง ๆ ที่สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นด้วยตนเอง รวมถึงสามารถดำเนินชีวิตปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bancin, Mudjiran, & Rusdinal (2019) ที่ได้พัฒนาโมดูลในการแนะแนวและการให้คำปรึกษา เรื่องการควบคุมตนเองของนักเรียนด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่ง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โมดูลในการแนะแนวและการให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพสามารถช่วยส่งเสริมให้ระดับการควบคุมตนเองต่อด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของ พิชญาพร สมจันทร์ (2564) ที่ได้ข้อค้นพบว่า หลังการใช้เทคนิคเชิงจิตวิทยาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวมีส่วนทำให้ระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองที่ใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสังคม มีทักษะความฉลาดทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ สรวิวัน ศุภฤกษ์ชาติกุล (2563) ที่ได้ศึกษา เรื่องการเสริมสร้างการมองโลกในแง่ดีของนักเรียนวัยรุ่น โดยกิจกรรมแนะแนว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการมองโลกในแง่ดี สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแนะแนวมีส่วนในการช่วยเสริมสร้างทักษะในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดโดยยึดฐานการดำเนินกิจกรรมของ Rose (1998) มาเป็นกรอบแนวทางในการออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและมีความสนใจในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมประถมศึกษา โดยกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเกิดการพัฒนาในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมอันเป็นทักษะสำคัญที่สามารถช่วยในการสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงสัมพันธ์ภาพกับบุคคลในสังคมได้

คำถามการวิจัย

1. การตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับใด
2. การใช้กิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว

3. เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และและนักเรียนกลุ่มควบคุม

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว แบ่งความสำคัญของการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ

1.1 ครู อาจารย์ และโรงเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และข้อมูลรายด้านของการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งนำไปสู่การออกแบบ การวางแผน การป้องกัน แก้ไข และการส่งเสริมพัฒนาในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็กประถมศึกษาต่อไป ทั้งยังสามารถช่วยในการนำไปสู่การจัดบริการสนเทศ บริการการจัดการให้คำปรึกษาในการจัดโครงการหรือกิจกรรมแนะแนวในอนาคต

1.2 สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรเกี่ยวกับจิตวิทยา การแนะแนว การให้คำปรึกษา สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมไปใช้ต่อยอดการศึกษาวิจัย รวมถึงการนำเทคนิค กิจกรรม วิธีการทางจิตวิทยาไปพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น

2. ประโยชน์เชิงปฏิบัติ

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการตระหนักรู้ทางสังคมที่เพิ่มขึ้นในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น และโดยเฉพาะด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตรที่ช่วยเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมที่ทางผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้กับนักเรียน

2.2 ครู อาจารย์ โรงเรียน และผู้ปกครองมีแนวทางในการนำกิจกรรมแนะแนวมาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนประถมศึกษา ทั้งยังเป็นนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่เพิ่มความน่าสนใจที่แตกต่างไปจากเดิม

3. ประโยชน์เชิงนโยบาย

โรงเรียน รวมถึงสถานศึกษาต่าง ๆ มีฐานข้อมูลทางการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว รวมถึงการออกแบบแนวทางในการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ที่ช่วยเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมด

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมโดยกิจกรรมแนะแนว เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนที่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือมีการจัดกลุ่มนักเรียนแบบความสามารถทางวิชาการและได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 30 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรจัดกระทำ คือ กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม

ตัวแปรตาม คือ การตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การตระหนักรู้ทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจกับความต้องการ ความคาดหวัง การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ถึงความต้องการ ความปรารถนา ความคาดหวัง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือมุมมองของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ได้แก่ การรับรู้ว่าคุณแม่ ครู และเพื่อนมีความคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับตนเอง และการรับรู้ว่าคุณแม่ ครู และเพื่อนมีความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างไรเกี่ยวกับตนเอง

ด้านที่ 2 การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ได้แก่ การรับรู้ว่าคุณแม่กำลังเศร้าหรือมีความสุขแม้ว่าคุณแม่คนนั้นจะไม่ได้สื่อสารออกมาก็ตาม และการรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ผู้อื่นชอบ

ด้านที่ 3 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจความรู้สึก เข้าใจในความทุกข์ยากของผู้อื่น การพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีภูมิหลังที่หลากหลาย และการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ได้แก่ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเข้าใจความรู้สึกเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้รับในสิ่งที่คาดหวัง การพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีฐานะทางครอบครัวที่แตกต่างกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการรับฟังยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน

2. กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม หมายถึง วิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ รับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากด้วยความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจในบริบทที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 3 ชั้น ดังนี้

2.1 ชั้นเริ่มต้น คือ การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนที่จะทำการจัดกิจกรรม

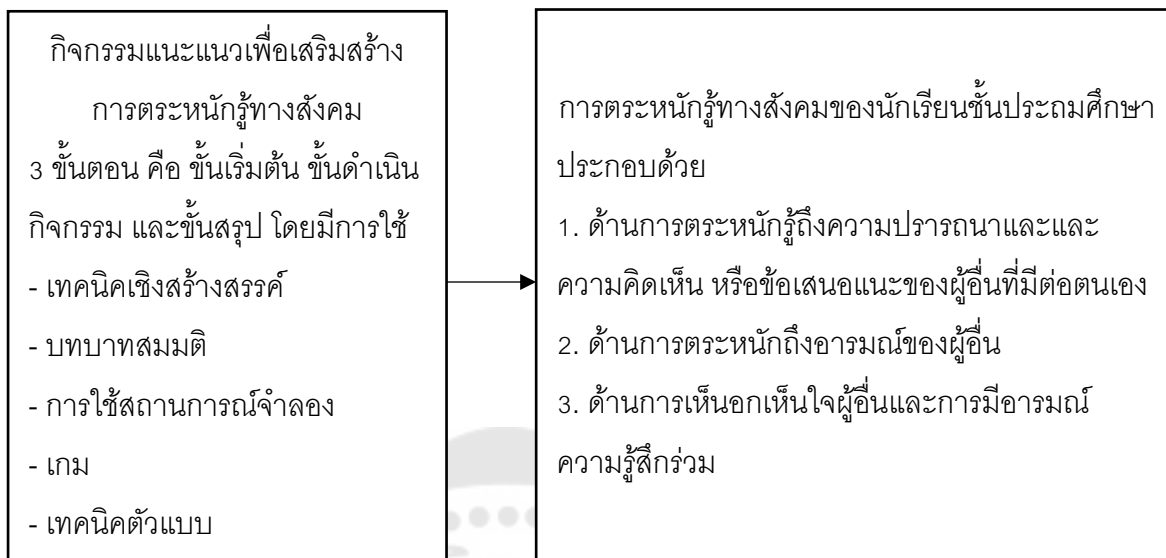
2.2 ชั้นดำเนินกิจกรรม คือ การนำเนื้อหาการตระหนักรู้ทางสังคมมาจัดเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียน โดยการใช้เทคนิค กิจกรรม วิธีการทางจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างทักษะในแต่ละด้าน

2.3 ชั้นสรุป คือ การตรวจสอบ หรือประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนได้สรุปเนื้อหา ข้อคิด หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของ Son (2018) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยนี้ และใช้การดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของ Rose (1998) ที่แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ชั้นเริ่มต้น (Beginning Phase) ชั้นที่ 2 ชั้นดำเนินกิจกรรม (Middle Phase) และชั้นที่ 3 ชั้นสรุป (Ending Phase) ประกอบด้วยเทคนิคเชิงสร้างสรรค์ บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง เกม และเทคนิคตัวแบบ สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ทางสังคม หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีการตระหนักรู้ทางสังคม หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรม
แนะแนว” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

- 1.1 ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม
- 1.2 ความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคม
- 1.3 แนวคิดและองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคม
- 1.4 ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม
- 1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ทางสังคม
- 1.6 แนวทางในการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว

- 2.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
- 2.2 หลักการของการจัดกิจกรรมแนะแนว
- 2.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว
- 2.4 ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว
- 2.5 การออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม
- 2.6 ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว
- 2.7 เทคนิคและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กประถมศึกษา

- 3.1 ความหมายของเด็กประถมศึกษา
- 3.2 ลักษณะของเด็กประถมศึกษา
- 3.3 ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

1.1 ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการศึกษาเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

นภัทร สิทธาโนมัย (2564) อธิบายความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมว่า เป็น ความสามารถในการเข้าใจและเอาใจใส่ผู้อื่นที่มีพื้นฐานแตกต่างไปจากตนเองได้ รวมไปถึง สามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากสังคม ค่านิยม และจริยธรรมที่แตกต่าง และสามารถรับรู้เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ที่ได้รับจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม

นิชากร ศรีเพชรดี (2562) ได้อธิบายความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมไว้ ว่า การตระหนักรู้ทางสังคม คือ ความสามารถในการมีทัศนคติแห่งความเข้าใจต่อผู้อื่น ในแง่ของความแตกต่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา สังคม วัฒนธรรม บรรทัดฐานแต่ละ สังคม

Brunell & Brunell (2023) ได้ให้ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมว่า เป็น ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์มุมมองและความต้องการของผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการ คำนึงถึงพลวัตทางสังคมและความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ

CASEL (Collaborative for Academic Social and Emotional learning, 2018) ได้ เสนอว่า การตระหนักรู้ทางสังคม คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจมุมมองและเห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น จากภูมิหลัง วัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย เพื่อทำความเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมและ จริยธรรมสำหรับพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ตระหนักถึงทรัพยากรและการ สนับสนุนของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

Csoti (2001) ได้อธิบายไว้ว่า การตระหนักรู้ทางสังคมคือ การเข้าใจและรับรู้ถึงแง่มุม ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา รวมถึงการทำความเข้าใจกับอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้ถึง ความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และการกระทำของคนในสังคม

Curley (2023) ได้กล่าวว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นเส้นทางในการปฏิบัติเพื่อทำ ความเข้าใจผู้อื่นรอบตัวเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความแตกต่างจากตัวเรา และยังรวมถึงการ ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ความเมตตา และความเคารพไม่ว่าจะแตกต่างกันหรือ เหมือนกันเพียงใด

Durgin (2023) ได้กล่าวถึงการตระหนักรู้ทางสังคมไว้ว่า เป็นความสามารถในการใช้ มุมมองและเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถในการเอาใจใส่บุคคลจากภูมิ

หลังและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งสามารถช่วยในการเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมและจริยธรรมของสังคมนั้นด้วย

Goleman (2006) ได้กล่าวถึงความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมไว้ว่า การตระหนักรู้ทางสังคม คือ ความสามารถในการสังเกตอารมณ์ของผู้อื่นและคาดเดาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม รับรู้ถึงมุมมอง ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

Kaiser (2022) ได้อธิบายความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมไว้ว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นการตระหนักถึงความรู้สึกและมุมมองของบุคคลที่เราได้ตอบด้วย โดยให้มุมมองของบุคคลอื่นที่เรากำลังมีปฏิสัมพันธ์ แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจและความห่วงใยต่อความรู้สึกของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับเด็กในการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกและการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ

Perel (2022) ได้กล่าวว่าการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจมุมมองของผู้อื่นและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถในด้านความฉลาดทางอารมณ์และทักษะการสื่อสาร

Son (2018) อธิบายความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมว่า การตระหนักรู้ทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจกับความต้องการ ความคาดหวัง การรับรู้ อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ

จากการศึกษาความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม สามารถสรุปได้ว่าการตระหนักรู้ทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจมุมมอง การรับรู้ อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ โดยคำนึงถึงภูมิหลัง ยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการทำความรู้จักผู้อื่น และช่วยในการทำความเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมและจริยธรรมของสังคมนั้นด้วย

1.2 ความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคม ผู้วิจัยได้เรียบเรียงไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Brunell and Brunell (2023) อธิบายว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากสามารถช่วยส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ ความเคารพและการไม่แบ่งแยก สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์และสังคม รวมถึงเพิ่มทักษะการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในเชิงบวก การสร้างทักษะการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียน

ในระดับประถมศึกษาเป็นรากฐานสำหรับความสำเร็จในอนาคต ซึ่งช่วยส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการเริ่มต้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้สามารถเข้าใจมุมมองที่หลากหลายและมีส่วนร่วมในเชิงบวกต่อสังคมของนักเรียน

Csoti (2021) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคมว่า ช่วยให้ได้เรียนรู้วิธีการรับรู้ การทำความเข้าใจสังคมและความรู้สึกของผู้อื่นรวมถึงการสร้างการเข้าใจในปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นรอบตัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความเข้าใจอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

Curley (2021) อธิบายว่า การตระหนักรู้ทางสังคม เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญสำหรับการทำความเข้าใจความแตกต่าง การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย การเคารพผู้อื่น การตระหนักว่าสิ่งที่บุคคลนั้นกระทำจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร และการเห็นอกเห็นใจก็เป็นจุดเริ่มต้นของความยุติธรรมทางสังคม ที่ช่วยให้เด็กมองออกไปข้างนอกตัวเองและตระหนักว่าโลกไม่ได้หมุนรอบตัวของใคร สอนให้เด็กวางอคติและสมมติฐานมุมมองของตนเอง เปิดตาเพื่อรับรู้มุมมองและเรียนรู้วิธีอยู่ร่วมกับบุคคลที่หลากหลาย

Dennis (2022) กล่าวถึงความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคมว่า การตระหนักรู้ทางสังคมสามารถเพิ่มทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพและเพิ่มทักษะการยืดหยุ่นที่ช่วยในการฟื้นตัวจากการประสบปัญหาที่จะเข้ามาในชีวิตได้

Durgin (2023) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคมกับนักเรียนไว้ว่า สามารถช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ ฝึกให้นักเรียนในการโต้ตอบในเชิงบวกและใจดีกับเพื่อน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการระบุและทำความเข้าใจว่าคนอื่นกำลังคิดอะไรอยู่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของบุคคลผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีมุมมองแตกต่างกัน

Zantua (2022) กล่าวว่า การตระหนักรู้ทางสังคมช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ โดยการชื่นชมในความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ ความชอบ และศาสนา ส่งผลให้มีพฤติกรรมเชิงบวก มีความเห็นอกเห็นใจและเคารพผู้อื่น ช่วยป้องกันและหลีกเลี่ยงไม่ให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อผู้อื่น

จากการศึกษาความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคมที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นรากฐานในการสร้างการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และพัฒนาการสื่อสารที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่จะ

เข้าใจและอยู่ร่วมในความแตกต่าง มองเห็นคุณค่าของความหลากหลาย เคารพผู้อื่น และเรียนรู้การกระทำของตนเองว่าส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร

1.3 แนวคิดและองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้นำเสนอแนวคิดและองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Durkin (2023) ได้เสนอแนวคิดของการตระหนักรู้ทางสังคมในห้องเรียนว่าประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ

1. การรับรู้มุมมอง (Perspective-taking) คือ ความสามารถของบุคคลในการมองสถานการณ์ หรือมุมมอง ความคิดที่แตกต่างไปจากของตนเอง ซึ่งสิ่งนี้สามารถส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการทำความเข้าใจสถานการณ์จากมุมมองของเพื่อนร่วมชั้น เมื่อบุคคลพยายามแก้ปัญหาและโต้ตอบอย่างมีความรับผิดชอบในห้องเรียน

2. การเห็นอกเห็นใจ (Empathy) คือ ความสามารถในการเข้าใจและแบ่งปันความรู้สึกของบุคคลอื่น หรือเรียกว่า "การเอาใจเขามาใส่ใจเรา" ใช้ในการตั้งคำถามกับนักเรียนว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไรและทำไมคนเหล่านั้นจึงรู้สึกแบบนั้น

3. การยอมรับในความหลากหลาย (Appreciating Diversity) คือ ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้คุณค่าในการตระหนักว่าแต่ละบุคคลคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เห็นว่าความแตกต่างเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมมากกว่าการเพิกเฉยหรือโต้เถียงกัน

4. การเคารพผู้อื่น (Respect Others) คือ การเคารพผู้อื่นซึ่งเป็นจุดที่องค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมทั้งหมดเชื่อมโยงกัน โดยนำสิ่งที่เรียนรู้เกี่ยวกับมุมมอง การเห็นอกเห็นใจ และการยอมรับในความหลากหลาย ประกอบไว้ด้วยกันเพื่อแสดงความเคารพต่อผู้อื่น ในการมองโลกด้วยใจที่เปิดกว้าง ไม่ตัดสินผู้อื่น ปฏิบัติต่อกันด้วยความอ่อนโยน มากกว่าความเกลียดชังและอคติ

Son (2018) ได้เสนอแนวคิดและองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลรอบตัวของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ครู และเพื่อน โดยประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ถึงความต้องการ ความปรารถนา ความคาดหวัง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือมุมมองของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ได้แก่ การ

รับรู้ว่าพ่อแม่ ครู และเพื่อนมีความคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับตนเอง และการรับรู้ว่าพ่อแม่ ครู และเพื่อนมีความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างไรเกี่ยวกับตนเอง

ด้านที่ 2 การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ได้แก่ การรับรู้ว่าผู้อื่นกำลังเศร้าหรือมีความสุขแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้สื่อสารออกมาก็ตาม และการรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ผู้อื่นชอบ

ด้านที่ 3 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจความรู้สึก เข้าใจในความทุกข์ยากของผู้อื่น การพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีภูมิหลังที่หลากหลาย และการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ได้แก่ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเข้าใจความรู้สึกเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้รับในสิ่งที่คาดหวัง การพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีฐานะทางครอบครัวที่แตกต่างกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการรับฟังยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน

จากศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น พบว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ในการตระหนักถึงอารมณ์ของบุคคลที่อยู่รอบตัว ในการรับรู้ถึงความคาดหวัง ความต้องการ และเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น รวมถึงเห็นอกเห็นใจและมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดของ Son (2018) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัย และอีกประเด็นสำคัญผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีระดับมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการใกล้เคียงกับโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสนใจ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกใช้แนวคิดนี้เป็นแนวคิดในการศึกษาและเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

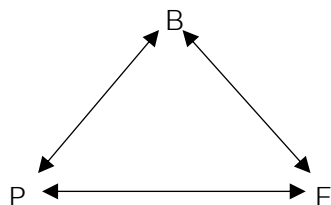
1.4 ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา ผู้วิจัยพบว่ามิตฤษฎีทางจิตวิทยาที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

จากการประมวลความรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูรา (Bandura) พบว่า ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล โดยถือว่าการเรียนรู้เป็นผลของ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ โดยจะสามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ได้ ดังนี้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559)

B คือ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

P คือ บุคคล

E คือ สิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ 2 กระบวนการในการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นอาจไม่คงทนเสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงทำให้บุคคลโดยเฉพาะเด็กเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบขึ้น ดังเช่น เด็กที่แสดงออกถึงพฤติกรรมในลักษณะก้าวร้าว ก็มักคาดหวังว่าผู้อื่นจะแสดงพฤติกรรมที่มีลักษณะก้าวร้าวตอบตนด้วย เป็นการส่งเสริมให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวออกมา ผลกระทบที่ตามมาคือ เด็กคนอื่น ๆ ที่ถึงแม้จะไม่แสดงพฤติกรรมในลักษณะก้าวร้าว ก็แสดงพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะที่ก้าวร้าวด้วยเช่นกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลอันเนื่องมาจากการรับรู้ หรือการเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ซึ่งสามารถอธิบายถึง กระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้ หรือการรับรู้โดยผ่านตัวแบบแล้วจึงพัฒนาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ คือ (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2557)

1. กระบวนการความตั้งใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจในการรับรู้ และเรียนรู้พฤติกรรมของตัวแบบอย่างถูกต้อง การเลียนแบบจะไม่เกิดขึ้นถ้าบุคคลขาดความสนใจและขาดสมาธิในขณะที่สังเกตลักษณะตัวแบบและการทำกิจกรรมของตัวแบบ

2. กระบวนการการจดจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการขึ้นเกิดภายหลัง เมื่อบุคคลได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ แล้วจดจำ สร้างภาพไว้ในสมอง ลงรหัสสัญลักษณ์ จัดระเบียบข้อมูล ทบทวนและสรุปแบบอย่างพฤติกรรมของตัวแบบอย่างมีระบบ เพื่อจะได้เลียนแบบพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมตามแบบ (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการแปรสภาพพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบให้ออกมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง พฤติกรรมนั้นอาจเป็นในด้านของความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ด้านความรู้สึก (Affective) หรือ ด้านทักษะการปฏิบัติ ทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (Psychomotor Skills)

4. กระบวนการแรงจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการจูงใจที่เกิดจากสิ่งเสริมภายในและสิ่งเสริมภายนอก โดยให้ความสำคัญกับความคาดหวังของบุคคล กล่าวคือ ความคาดหวังต่อผลของพฤติกรรมมีอิทธิพลอย่างมากต่อกระบวนการแรงจูงใจในการเลียนแบบพฤติกรรม

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา พบว่าการตระหนักรู้ทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นในแต่บุคคล ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเลียนแบบผ่านตัวต้นแบบ บุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม หรือการกระทำจากบุคคลคนอื่นด้วยการเก็บรวบรวมรายละเอียดของตัวแบบไว้ในสมอง ซึ่งต้องอาศัยความตั้งใจและสมาธิในการจดจำ แล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรมของตัวเอง ดังนั้นพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กอาจเกิดจากการเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น จากพ่อแม่ จากครู รวมถึงจากเพื่อนที่เด็กเล่นด้วย

1.4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial Developmental Theory)

เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม พบว่าอีริกสัน (Erikson, E.H.) มีแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในระยะ 2 ปีแรก โดยเชื่อมโยงในแต่ละขั้นของช่วงวัย การพัฒนาจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบจะขึ้นอยู่กับปรับตัว หรือความสมดุลระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม หากเกิดการปรับตัวได้ก็จะส่งผลให้มีความสุข และมีพัฒนาการเป็นไปในทางบวก แต่หากไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะส่งผลให้รู้สึกขัดแย้ง คับข้องใจ และมีพัฒนาการไปในทิศทางลบ (อชรา เิบสุขสิริ, 2561)

โดยอีริกสันได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ออกเป็น 8 ขั้น ดังนี้ (สุรางค์ คุ้มตระกูล, 2559)

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ กับ ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs Mistrust) เป็นขั้นในวัยทารก ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ กับ ความสงสัยไม่แน่ใจในตัวเอง (Autonomous vs Shame and Doubt) อยู่ในช่วงอายุ 2-3 ปี

ขั้นที่ 3 ความคิดริเริ่ม กับ ความรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) เป็นระยะเด็ก อายุประมาณ 3-5 ปี

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ กับ ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 6-12 ปี

ขั้นที่ 5 อัตภาพ หรือการรู้จักเอกลักษณ์ตนเอง กับ การไม่รู้จักตนเอง หรือ สับสนในบทบาทของสังคม (Ego Identity vs Role Confusion) เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี

ขั้นที่ 6 ความผูกพันใกล้ชิด กับ ความอ้างว้างโดดเดี่ยว (Intimacy vs Isolation) ขั้นนี้จะเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

ขั้นที่ 7 ความเป็นห่วงคนรุ่นหลัง กับ การนึกถึงแต่ตัวเอง (Generativity vs Stagnation) เป็นระยะผู้ใหญ่ตอนปลาย

ขั้นที่ 8 ความพอใจในตนเอง กับ ความสิ้นหวังและไม่พอใจในตนเอง (Ego Integrity vs Despair) เป็นระยะบั้นปลายของชีวิต

จากการศึกษาทฤษฎีนี้ พบว่าขั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมในกลุ่มของนักเรียนประถมศึกษา คือ

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ กับ ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 6-12 ปี จะขยันและพยายามทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดความภูมิใจ ผู้ใหญ่ควรช่วยให้เด็กรู้ว่าตัวเองมีความสามารถ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง (Positive self-concept) เกิดประสบการณ์ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเข้าใจว่า คนเก่งมีความสามารถจะทำสิ่งใดย่อมสามารถทำได้เพื่อไม่ให้เกิดปมด้อย ผู้ใหญ่จึงต้องมีส่วนช่วยให้เด็กได้พยายามหาสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ดี และชี้ให้เห็นถึงความสามารถที่พิเศษของตนเอง รวมถึงประกาศให้เด็กคนอื่นรับรู้ในความสามารถนั้นด้วย ซึ่งจะทำให้เด็กไม่มีปมด้อยและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ขั้นที่ 5 อัตภาพ หรือการรู้จักเอกลักษณ์ตนเอง กับ การไม่รู้จักตนเอง หรือ สับสนในบทบาทของสังคม (Ego Identity vs Role Confusion) เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว เริ่มมีการคิดแบบผู้ใหญ่ มีความวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ เด็กวัยนี้ควรมีอัตลักษณ์ของตนเอง (Ego Identity) เพื่อส่งเสริมให้มีความมั่นใจและรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองพร้อมที่จะก้าวไปสู่อนาคตได้ โดยทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ รู้จักตนเอง และเข้าใจในบทบาทของตนเอง

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริสัน พบว่าเมื่อสังเกตการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงวัยจะมีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม โดยการตระหนักรู้ทางสังคมของบุคคลจะเป็นไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับการปรับตัวและการพัฒนาในแต่ละขั้นของช่วงชีวิต ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการในด้านบุคลิกภาพของบุคคลในขั้นต่อไป หากเด็กโดยเฉพาะเด็กในระดับประถมศึกษาได้รับการส่งเสริม และพัฒนาเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมที่เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย บุคลิกภาพ และจิตใจ

1.4.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิด (Cognitive Development Theory)

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิด พบว่า เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดย เพียเจต์ (Piaget) ผู้ซึ่งนำเสนอทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด โดยพร้อมที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ และสามารถปรับตัวให้มีความกลมกลืนไปกับสิ่งแวดล้อมที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งการปรับตัวนั้นอยู่ในสภาพที่มีความสมดุล ผ่านกระบวนการซึมซับประสบการณ์ใหม่ แล้วเก็บรวบรวมให้เข้ามาอยู่ในโครงสร้างของสติปัญญา ซึ่งส่งผลให้ความคิดที่มีอยู่เดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยสามารถแบ่งองค์ประกอบที่มีส่วนในการเสริมสร้างพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559)

1. วุฒิภาวะ (Maturation) คือพัฒนาการทางสติปัญญา ความคิดที่เป็นผลอันเกิดจากการเจริญเติบโตทางกระบวนการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย ซึ่งจะต้องจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาความพร้อมในเด็กแต่ละวัย

2. ประสบการณ์ (Experience) คือสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์มีส่วนสำคัญต่อการนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งประสบการณ์ที่เนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลและทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ ที่สามารถช่วยนำพาบุคคลไปสู่หนทางในการแก้ไขปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

3. การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) คือการที่บุคคลรอบตัว อันได้แก่ พ่อ แม่ และครู เป็นต้น อบรม สั่งสอน และถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคคลที่พร้อมจะรับการถ่ายทอดด้วยกระบวนการซึมซับประสบการณ์หรือการปรับโครงสร้างทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล

4. กระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) คือการควบคุมพฤติกรรมซึ่งอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับความสมดุลของพัฒนาการเซวาร์ปัญญาในขั้นที่สูงขึ้น

จากทฤษฎีพัฒนาการรู้คิดของเพียเจต์ พบว่าการตระหนักรู้ทางสังคมในแต่ละบุคคลจะพัฒนาไปได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญาของมนุษย์ด้วยกัน ทั้งนี้ต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมกับการพัฒนาเด็กในแต่ละวัยเพื่อให้เกิดวุฒิภาวะทางความคิด โดยมีผู้ใหญ่ อันได้แก่ พ่อ แม่ ครู รวมถึงผู้ที่ดูแลเด็ก เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และอบรมเด็กในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถควบคุมตนเองและปรับตัวให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยนำพาให้เด็กสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในช่วงชีวิตแต่ละวัยของตนเองได้ดี เป็นผู้ใหญ่ที่เติบโตทางกระบวนการความคิดที่สมบูรณ์ในอนาคต

1.4.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory)

จากการประมวลความรู้ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) พบว่า ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการทางความคิดด้วยเหตุและผล โดยมีความเชื่อว่าความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรม ดังนั้นในการพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีวิธีการที่แตกต่างกันในแต่ละระดับขั้น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับก่อนมีจริยธรรมที่มีกฎเกณฑ์ 2) ระดับจริยธรรมที่มีกฎเกณฑ์ และ 3) ระดับจริยธรรมที่มีวิจารณญาณ (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2557; อัสรา เอบสุขสิริ, 2561)

โดยระดับที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา คือ

1. ระดับก่อนมีจริยธรรมที่มีกฎเกณฑ์ (Preconventional Level : 2-10 ปี)

พฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กวัยนี้เกิดจากผู้ที่มีอำนาจกำหนดให้ โดยการอาศัยเหตุผลเชิงจริยธรรม 2 แบบ คือ

1.1 การหลบหลีกการถูกลงโทษและการทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือตน : 2-10 ปี ขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้จริยธรรม การตัดสินใจถูกผิดจากการถูกลงโทษ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกิดจากความกลัว การหลบหลีกไม่ให้ตนเองถูกลงโทษ

1.2 การรักษาสวนประโยชน์ส่วนตน ขั้นนี้เด็กจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเพื่อหวังคำชม รางวัล หรือสิ่งของที่ตนเองต้องการ เป็นการคิดในลักษณะของเหตุผลเชิงรูปธรรมในระดับของเด็กอนุบาลถึงประถมศึกษา

2. ระดับจริยธรรมที่มีกฎเกณฑ์ (Conventional Level : 10-16 ปี) กฎเกณฑ์ต่าง ๆ สามารถนำมาใช้ในการกำหนดความถูกต้อง ความดีงามของพฤติกรรมสำหรับเด็กในวัยนี้ได้ ซึ่งเด็กจะแสดงพฤติกรรมโดยอาศัยเหตุผลเชิงจริยธรรม 2 แบบ คือ

2.1 การยอมรับของกลุ่ม ในขั้นนี้เด็กยังไม่เป็นตัวของตัวเองมากนัก การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มักจะเป็นไปตามกลุ่มเพื่อน หรือการคล้อยตามการชักจูงของบุคคลอื่น และรวมถึงจากการตัดสินใจของคนส่วนใหญ่

2.2 การทำตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของสังคม ระเบียบ ประเพณี หรือกฎเกณฑ์ที่สังคมได้กำหนดไว้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ โดยอาศัยการควบคุมจากภายนอก ทุกกลุ่มสังคมจึงต้องมีการกำหนดกฎระเบียบไว้ให้บุคคลได้ยึดถือและปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความสงบสุข อาทิเช่น กฎระเบียบของบ้าน กฎระเบียบของห้องเรียน หรือกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก พบว่าการตระหนักรู้ทางสังคมที่จะเกิดในเด็กระดับประถมศึกษาได้ (ช่วงอายุ 7-12 ปี) จะต้องอาศัยการพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมร่วมด้วย โดยอาศัยระดับของพัฒนาการทางสติปัญญาพร้อมกับพัฒนาการทางอารมณ์ เด็กจะเริ่มพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์และความคาดหวังของสังคมเป็นหลัก จึงให้ความสำคัญกับการยอมรับและการยึดถือปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งส่งผลให้เด็กสามารถตัดสินใจถึงความเหมาะสม รวมถึงสิ่งที่ถูกและผิดได้ หากเด็กได้รับการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบภายในกลุ่มจะช่วยให้เด็กพัฒนาการรู้คิดทางจริยธรรมและการตระหนักรู้ทางสังคมได้อย่างเต็มที่

1.4.5 ทฤษฎีพัฒนาการตามขั้นตอนประจำวัยของฮาวิกเฮิสต์ (Havighurst's Theory)

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการตามขั้นตอนประจำวัยของฮาวิกเฮิสต์ (Havighurst) พบว่า ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากทฤษฎีของอีริกสันเกี่ยวกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยมีความเชื่อว่าพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของบุคคลเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและมีผลกระทบซึ่งกันและกัน พัฒนาการขั้นต้นที่มีความสมบูรณ์และเต็มขั้นจะส่งผลให้ขั้นต่อไปมีการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ หากคุณภาพของพัฒนาการในขั้นใดไม่ถึงจุดสมบูรณ์เต็มขั้นก็จะส่งผลกระทบต่อไปยังขั้นของช่วงวัยถัดไป โดยสามารถสรุปช่วงวัยของบุคคลไว้ได้ 6 ช่วง คือ 1) ช่วงวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น 2) วัยเด็กตอนกลาง 3) วัยรุ่น 4) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น 5) วัยกลางคน และ 6) วัยสูงอายุ (Havighurst, 1972, 1979 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553)

โดยช่วงวัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมในกลุ่มเด็กประถมศึกษา คือ วัยเด็กตอนกลาง (Middle childhood) ซึ่งมีลักษณะพัฒนาการอันได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการเล่นกีฬา การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในทางบวก ยอมรับการมีบทบาททางเพศ สามารถเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวัย มีพัฒนาการทางด้านคุณค่า จริยธรรม และมีสติ อีกทั้งเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงมีความผูกพันกับครอบครัวน้อยลง พัฒนาการทางด้านการอ่าน เขียน และคณิตศาสตร์เบื้องต้น รวมถึงความเข้าใจในตนเองและสิ่งแวดล้อมสามารถพัฒนาไปได้อย่างเต็มขั้นในช่วงวัยนี้

จากทฤษฎีพัฒนาการตามขั้นตอนประจำวัยของฮาวิกเฮิสท์ พบว่า เด็กในวัยนี้มีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว จึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์เต็มขั้น โดยเฉพาะการส่งเสริมในเรื่องของการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาคุณค่าทางจริยธรรม รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือกลุ่มเพื่อนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสังคมของเด็กในช่วงวัยนี้

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีทางจิตวิทยามีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเลียนพฤติกรรมโดยการสังเกตจากแบบผ่านตัวแบบ แล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรมของตนเอง เช่น จากพ่อแม่ ผู้ดูแล จากครู รวมถึงจากเพื่อนที่เด็กเล่นด้วย โดยการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กจะเป็นไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับการปรับตัวและการพัฒนาในแต่ละขั้นของช่วงชีวิตเด็ก โดยเฉพาะในวัยเด็กระดับประถมศึกษาจะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย บุคลิกภาพ และจิตใจ ทั้งนี้ต้องอาศัยการพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมร่วมด้วย ซึ่งหากเด็กได้รับการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วม จะช่วยให้เด็กพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมได้อย่างเต็มที่

1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ทางสังคม

การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นโดยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ทางสังคมในแต่ละบุคคล ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ทางสังคมไว้พอสังเขป ดังนี้

1.5.1 ปัจจัยทางด้านพัฒนาการทางสังคม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียบเรียงเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านพัฒนาการทางสังคม พบว่ามีนักจิตวิทยาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการด้านนี้ไว้ ดังนี้

ในทฤษฎีพัฒนาการตามขั้นตอนประจำวัยของฮาวิกเฮิสท์ (Havighurst) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง (Middle childhood) ไว้ว่ามีการเรียนรู้การปรับตัวให้เชื่อมโยงกับเพื่อนร่วมวัย รวมถึงพัฒนาความเข้าใจในตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทางสังคมของเด็ก เนื่องจากเด็กมีโอกาที่จะได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ในช่วงนี้เด็กเริ่มเรียนรู้การเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัยอย่างชัดเจนขึ้น มีความผูกพันกับครอบครัวน้อยลง เนื่องจากการเปลี่ยนสังคมจากครอบครัวมาสู่โรงเรียน เพื่อนจึงมีบทบาทต่อการเกิดพฤติกรรม ทั้งนี้ความสัมพันธ์กับครอบครัวก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนในการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก (1972, อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553)

สอดคล้องกับทฤษฎีทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมในเรื่องของการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนในเด็กวัย 10-16 ปี ว่าในขั้นนี้เด็กยังไม่เป็นตัวของตัวเองมากนัก เนื่องจากการตัดสินใจตามกลุ่ม ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กยังไม่ได้พัฒนาทางความคิดอย่างเต็มที่ จึงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับความเห็นของกลุ่มหรือบุคคลอื่นมากกว่า ในช่วงนี้เด็กมักจะหันมาสังเกตและปฏิบัติตามการกระทำของกลุ่มเพื่อน เพื่อที่จะได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่น โดยเด็กอาจแสดงพฤติกรรมที่เป็นไปตามกลุ่มเพื่อนหรือการคล้อยตามการชักจูงของบุคคลอื่น ๆ ขาดการคิดในแง่ของความถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของการกระทำนั้น ๆ เนื่องจากยังไม่สามารถใช้หลักการจริยธรรมหรือการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อตัดสินใจได้เต็มที่ (1976 อ้างถึงใน อัจฉรา เอบิสสุศิริ, 2561)

จากที่นักจิตวิทยาได้เสนอแนวคิดในด้านปัจจัยทางด้านการพัฒนาการทางสังคมไว้สามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 10-16 ปี จะมีการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัยได้อย่างชัดเจนขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมครอบครัวไปสู่สังคมโรงเรียน เพื่อนจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดการตัดสินใจตามกลุ่มเพื่อนที่ตนเองคบและจะให้ความสำคัญกับความเห็นของกลุ่มเพื่อนที่เป็นสังคมของตนเอง อีกทั้งมักจะปฏิบัติตามคำแนะนำหรือแรงกระตุ้นจากบุคคลอื่น ๆ โดยไม่ได้คิดถึงความต้องการของการกระทำตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมจะพบมากในช่วงนี้ เนื่องจากต้องการการยอมรับและความเชื่อมั่นในสังคมที่ตนเองกำลังเผชิญ

1.5.2 ปัจจัยทางด้านครอบครัว

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียบเรียงเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านครอบครัว พบว่ามีนักวิชาการได้กล่าวถึงอิทธิพลของด้านนี้ไว้ ดังนี้

อิทธิพลของครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน การเติบโตและพัฒนาของเด็กและวัยรุ่นในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม สภาพแวดล้อมที่มีความสมดุลมีผลต่อการพัฒนาการทางสังคมและการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต ครอบครัวที่มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างสุขในบ้าน สนับสนุนความเป็นอิสระและความเชื่อมั่น ให้กับเด็กมักจะส่งผลให้เด็กมีมุมมองที่เชื่อมั่นต่อโลกภายนอกและมีความพร้อมในการรับมือกับ ความท้าทายในชีวิต สามารถในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพ่อแม่และผู้ปกครองจะต้องจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมให้กับเด็กและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางสังคมในด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม หากเด็กไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรก็จะเกิด ผลกระทบเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยทั่วไปมักเป็นพฤติกรรมที่ต่อต้าน สังคมและก้าวร้าว โดยจะเริ่มต้นด้วยพฤติกรรมในลักษณะของการโต้เถียง และการเรียกร้องความ สนใจ เริ่มต้นในรูปแบบที่เป็นการยอมรับไม่ได้ในเด็ก และจะพัฒนาความรุนแรง ความถี่ รวมถึง รูปแบบเมื่อเด็กโตขึ้น ซึ่งหากพ่อแม่มีการจัดการกับพฤติกรรมเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม จะทำให้มี แนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมคงทนในวัยต่อไป (Geldard & Geldard, 1999)

พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีคุณภาพมักจะมีแนวโน้มในการสนับสนุนกิจกรรมที่ ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมให้กับลูก โดยเฉพาะช่วงกิจกรรมหลังเลิกเรียนและใน วันหยุด เพื่อให้เด็กได้บรรเทาความกังวลทางวิชาการลง โดยศูนย์กลางของการเรียนรู้ส่วนใหญ่ใน วัยเด็กมักจะเกิดจากการเล่น เด็กเรียนรู้พัฒนาการทางสังคมจากการปฏิสัมพันธ์โดยการเล่นและ การสื่อสารร่วมกับผู้อื่น กลุ่มเพื่อนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และความเข้าใจใน การปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Daigle, 2016)

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงปัจจัยทางด้านครอบครัวไว้ สามารถสรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมที่ เกิดกับเด็กและวัยรุ่น พ่อแม่ที่มีคุณภาพมักจะมีแนวโน้มในการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมให้กับลูกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการมีครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อม ที่สร้างสุขและมีส่วนในการสนับสนุนจะช่วยส่งผลดีต่อมุมมองและความสามารถของเด็กในการ รับมือกับความท้าทายในชีวิตในอนาคตโดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

1.5.3 ปัจจัยทางด้านกลุ่มเพื่อน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียบเรียงเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านกลุ่มเพื่อน พบว่ามีนักวิชาการได้กล่าวถึงอิทธิพลของด้านนี้ไว้ ดังนี้

ความสามารถทางสังคมของเด็กและวัยรุ่นในกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเติบโตและการดำเนินชีวิต โดยเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ในด้านการเข้าสังคมกับเพื่อน การเล่น การสื่อสารและการแสดงออกทางความรู้สึก หากเด็กมีระดับความสามารถทางสังคมต่ำอาจมีผลกระทบทั้งในด้านการศึกษา ความเชื่อมั่นในตนเอง รวมถึงความสุขในชีวิตของเด็ก นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การทำงานเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถทางสังคมของเด็กและวัยรุ่นเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางสังคม ซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้ทางสังคมที่เหมาะสม อาจเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกัน การเล่นเกมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม หรือการทำงานร่วมกัน เด็กและวัยรุ่นที่มีความสามารถทางสังคมสูง มักจะมีความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี และมีความสามารถในการเข้าสังคมและสร้างมิตรภาพได้ง่าย เด็กเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวอย่างและเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่มีความสามารถทางสังคมต่ำกว่า การได้รับการสนับสนุนจากเด็กและวัยรุ่นที่มีความสามารถทางสังคมสูงสามารถช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในตนเองให้กับผู้ที่มีความสามารถทางสังคมต่ำ

การขาดระดับความสามารถทางสังคมเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความวิตกกังวล การขาดแรงจูงใจหรือความน้อยใจจากประสบการณ์ทางสังคมที่ไม่ดีในอดีต ส่งผลให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงและมีความกังวลในสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ (Rose, 1998)

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงปัจจัยทางด้านกลุ่มเพื่อนไว้ สามารถสรุปได้ว่า สำหรับกลุ่มเพื่อน ความสามารถทางสังคมของเด็กและวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีผลต่อการเติบโตและการดำเนินชีวิตของเด็ก เนื่องจากเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เด็กและวัยรุ่นที่มีระดับความสามารถทางสังคมต่ำอาจมีผลกระทบในด้านการศึกษา ความเชื่อมั่นในตนเอง และความสุขในชีวิต นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การได้ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับกลุ่มจะช่วยพัฒนาความสามารถทางสังคมของเด็กและวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา

ความสามารถทางสังคม และช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในตนเอง รวมถึงมีความกังวลในสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม เด็กและวัยรุ่นที่มีความสามารถทางสังคมสูงจึงมักมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแบบและเป็นแรงบันดาลใจให้กับเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำได้เรียนรู้และปรับตัวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของตนเองกับกลุ่มเพื่อนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ

1.4.4 ปัจจัยทางด้านสถาบันการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียบเรียงเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสถาบันการศึกษา พบว่านักวิชาการได้กล่าวถึงอิทธิพลของด้านนี้ไว้ ดังนี้

ในการจัดหลักสูตรในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม การปรับปรุงระบบการศึกษาไม่เพียงแต่ต้องให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับด้านพัฒนาบุคลิกภาพและสังคมของเด็กด้วย การบรรลุเป้าหมายทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษา แต่ความสำเร็จทางวิชาการไม่สามารถวัดได้ว่าเด็กแต่ละคนได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในการใช้ชีวิต ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กเติบโตและประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ยังส่งผลต่อความสามารถทางวิชาการของเด็กแต่ละคน ซึ่งทักษะเหล่านี้ช่วยสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการเรียนรู้และการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เด็กจะต้องเผชิญและปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานกลุ่ม การแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการเติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้น โรงเรียนที่มีการเน้นการพัฒนาทักษะเหล่านี้ในหลักสูตรการศึกษาจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการเรียนรู้และการปรับตัวในชีวิต ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ในระยะยาวได้ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องอาศัยการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการทางทักษะสังคมและอารมณ์ได้อย่างเต็มที่ (Daigle, 2016)

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงปัจจัยทางด้านสถาบันการศึกษาไว้ สามารถสรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาในด้านอารมณ์และสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเติบโตและการดำเนินชีวิตของนักเรียน เนื่องจากความสำเร็จทางวิชาการไม่เพียงพอในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ สำหรับนักเรียนที่จะต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ รวมถึงการตระหนักรู้ทางอารมณ์และสังคมในหลักสูตรของโรงเรียนจึงมีส่วนในการสนับสนุนความสามารถทางสังคม ซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนเช่นกัน

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงปัจจัยทางด้านสถาบันการศึกษาไว้ สามารถสรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาในด้านอารมณ์และสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเติบโตและการดำเนินชีวิตของนักเรียน เนื่องจากความสำเร็จทางวิชาการไม่เพียงพอในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ สำหรับนักเรียนที่จะต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ รวมถึงการตระหนักรู้ทางอารมณ์และสังคมในหลักสูตรของโรงเรียนจึงมีส่วนในการสนับสนุนความสามารถทางสังคม ซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนเช่นกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ทางสังคมที่กล่าวมาในช่วงต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านพัฒนาการทางสังคม ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสถาบันการศึกษาล้วนมีอิทธิพลต่อระดับความสามารถการตระหนักรู้ทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับเด็กแต่ละบุคคล

1.6 แนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่ามีการพัฒนาคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนไว้อย่างหลากหลาย โดยผู้วิจัยได้เรียบเรียงและนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1.6.1 การพัฒนาด้วยวิธีการสอน

จากการประมวลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยวิธีการสอน ดังนี้

การสอนด้วยการเล่นสามารถนำมาพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนได้อย่างสนุกสนานและมีประสิทธิภาพ การเล่นเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์และสนุกสนานซึ่งช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ การสอนด้วยเกมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสามารถช่วยให้เกิดการสร้างความร่วมมือและการทำงานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้ทักษะการสื่อสารและการฟัง เพื่อกระตุ้นการสนทนาและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันในการช่วยวางแผนและแก้ปัญหาที่ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่มุ่งเน้นให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้การใช้เกมนยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาความเห็นอกเห็นใจ การรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น รวมถึงกระตุ้นให้นักเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างมั่นใจและเชื่อมโยงกับคนรอบข้างได้ดีขึ้น ตัวอย่างการใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น เกมตอบลึกลับ เกมเล่าเรื่องต่อกัน เกมถามตอบ เกมสร้างสิ่งของ เกมไขปริศนา เกมหาของ เป็นต้น (Mosley & Sonnet, 2003)

การสอนด้วยการใช้ภาพ สามารถช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนการตอบสนองทักษะทางสังคมในลักษณะที่เข้าใจง่ายผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้เกิดการตอบสนองได้อย่างเหมาะสม การใช้ภาพสามารถสอนทักษะทางสังคมได้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. การใช้ภาพเพื่อสอนทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) โดยอาจแสดงภาพสถานการณ์ที่ต่างกัน เพื่อให้แสดงบทสนทนาระหว่างตัวละคร ทำให้นักเรียนเห็นตัวอย่างการสื่อสารที่เหมาะสม เรียนรู้การตอบสนองอย่างถูกต้องในสถานการณ์ต่างๆ ผ่านภาพที่แสดงตัวเลือกการตอบสนองที่หลากหลาย

2. การใช้ภาพในการสอนการเล่น (Play Skills) เพื่อแสดงการเล่นที่มีการร่วมมือ หรือช่วยให้เกิดการเรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่น เช่น การเจรจาเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือการขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่

3. การใช้ภาพในการสอนการเข้าใจและจัดการอารมณ์ (Emotion Skills) ใช้ภาพที่แสดงการแสดงออกทางอารมณ์ที่หลากหลาย เช่น ความสุข ความเศร้า ความโกรธ และความกลัว อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นผ่านการดูภาพ

4. การใช้ภาพในการสอนมารยาททางสังคม (Social Etiquette) ใช้ภาพเพื่อแสดงตัวอย่างมารยาทที่ดี และการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการดูภาพและปฏิบัติตาม

5. การใช้ภาพในการสร้างเรื่องราวสังคม (Social Stories) ใช้ภาพในการสร้างเรื่องราวที่แสดงสถานการณ์ทางสังคมและการตอบสนองที่เหมาะสม การเล่าเรื่องราวที่สร้างจากภาพ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจสถานการณ์และวิธีการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ (Baker, 2019)

1.6.2 การพัฒนาด้วยการใช้กิจกรรมแนะแนว

จากการประมวลเอกสาร ตำรา และงานวิจัย พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยการใช้กิจกรรมแนะแนว ดังนี้

การใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติร่วมกับการสร้างสถานการณ์จำลองช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมในสถานการณ์ที่ควบคุมได้ เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการช่วยนักเรียนที่มีปัญหาการสื่อสารทางสังคม (Asperger Syndrome) สามารถฝึกทักษะและเข้าใจสังคมได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้สอนจะกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและบทบาทที่เด็กจะต้องแสดงออกมา เช่น การใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสนทนา การตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่น นักเรียนจะทดลองฝึกซ้อมตามบทบาทที่ได้รับ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหรือสถานการณ์เพื่อฝึกทักษะทางสังคมใน

สถานการณ์ที่คล้ายกับชีวิตจริง เช่น การแก้ไขปัญหา การเข้าใจและการแสดงออกทางอารมณ์ ผู้สอนจะวางแผนและเตรียมสถานการณ์ที่นักเรียนต้องเผชิญหน้า เช่น การเล่นเกมบทบาทการแก้ไขปัญหาในการเล่นเกม หรือการใช้สื่อเพื่อตั้งสถานการณ์หลังจากทำกิจกรรมแล้ว ผู้สอนจะประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าได้รับทักษะอะไรบ้างและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้หรือไม่ การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้เหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสนุกสนาน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและได้รับประโยชน์สูงสุด (Baker, 2019)

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญสำหรับนักเรียนในหลายด้าน เนื่องจากสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเข้าสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนทักษะทางสังคมสามารถทำได้โดยการนำเทคนิค วิธีการหรือกิจกรรมเข้ามาช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น โดยการเรียนรู้วิธีการแสดงออกและตอบสนองต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่นในสังคม อีกทั้งยังช่วยให้สามารถปฏิบัติในสังคมได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ทักษะในการพูดและฟังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่น และมีความเข้าใจสารที่ถูกส่งต่อมาในสังคม ทักษะทางสังคมสามารถช่วยในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าร่วมกับสังคมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้และฝึกฝนทักษะทางสังคมในวัยที่เหมาะสมจะส่งผลที่ดีต่อพัฒนาการทั้งด้านส่วนบุคคลและสังคมในอนาคต ในการนำเทคนิคและกิจกรรมมาใช้นสอนทักษะทางสังคมสามารถปรับให้มีความยืดหยุ่นหรือปรับให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนาน ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการจะพัฒนาหรือส่งเสริมให้กับนักเรียน ตัวอย่างการนำเทคนิค วิธีการหรือกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการสอนให้กับนักเรียน เช่น

1. Friendship Bingo โดยใช้เทคนิคเกมการเล่นบิงโก เพื่อส่งเสริมการทำความเข้าใจในความแตกต่างและความหลากหลายของลักษณะที่มีอยู่ในเพื่อนแต่ละคน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ถึงการคิดเชิงบวกในความแตกต่างของผู้อื่น

2. Feelings Charades เป็นกิจกรรมที่นำมาใช้ในการสอนทักษะทางสังคมโดยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจและการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น กิจกรรมนี้ช่วยฝึกทักษะการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด แต่ใช้ภาษาท่าทางและการแสดงที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงการแสดงอารมณ์และความสัมพันธ์กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น

3. Problem-Solving Scenarios เป็นกิจกรรมในการสอนทักษะสังคมโดยใช้เทคนิควิธีการที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ เกิดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมได้ดียิ่งขึ้น (Daniels, 2019)

การเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมให้นักเรียนโดยใช้กิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายในการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมให้กับนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรู้สถานการณ์เกิดการวิเคราะห์สถานการณ์ ด้านการแสดงออก ด้านความจริงใจ ด้านความชัดเจน และด้านความเห็นอกเห็นใจ โดยออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเอง สื่อสารแนวทางการในการแก้ไขปัญหาโดยแสดงออกผ่านภาษาพูด ภาษาท่าทาง และแสดงออกทางอารมณ์ ภายในกิจกรรมยังมีการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรับรู้ถึงความสำคัญของการสื่อสารที่แสดงความจริงใจและเห็นถึงผลกระทบของการขาดความไว้วางใจ และเห็นถึงประโยชน์ของความชัดเจนในการอธิบายและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจน รวมถึงได้สะท้อนความรู้สึกของอีกฝ่ายที่นำไปสู่การเรียนรู้การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผลของการออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกิจกรรมแนะแนว พบว่า หลังการใช้เทคนิคเชิงจิตวิทยาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวมีส่วนทำให้ระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองที่ใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสังคม มีทักษะความฉลาดทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พิชญพร สมจันทร์, 2564)

1.6.3 การพัฒนาด้วยการให้คำปรึกษา

จากการประมวลเอกสาร ตำรา และงานวิจัย พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม รวมถึงคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยการให้คำปรึกษา ดังนี้

การให้คำปรึกษาในรูปแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมีประโยชน์ในหลายด้าน ทั้งต่อผู้ที่ให้คำปรึกษาและสมาชิกในกลุ่ม โดยการให้คำปรึกษานี้เน้นไปที่การใช้เทคนิคและกลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์ในการมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสังคมและการเข้าสังคมที่ดีในกลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกันเองและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะมีจำนวนของสมาชิกที่สามารถเข้าร่วมการให้คำปรึกษาตั้งแต่ 5-15 คน โดยมี

ขั้นตอนในการให้คำปรึกษากลุ่ม 3 ขั้น คือ 1)ขั้นเริ่มต้น (Beginning stage) เพื่อให้สมาชิกรู้สึกสบายใจและเชื่อมโยงเข้าสู่วัตถุประสงค์ของการปรึกษา ช่วยให้ออกแบบเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับกระบวนการให้คำปรึกษา รวมถึงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 2)ขั้นดำเนินกิจกรรม (working stage) เป็นขั้นที่ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้นำเสนอปัญหาและเริ่มการวิเคราะห์อย่างเปิดเผย โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ในส่งเสริมการแก้ไขปัญหา รวมถึงพัฒนาทักษะทางสังคมของสมาชิกในกลุ่ม และ 3)ขั้นสรุป (closing stage) เป็นการประเมินความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยให้สมาชิกร่วมกันสรุปผล หรือสรุปภาพรวมของกระบวนการและการพัฒนาที่ได้รับ (Jacobs, Harvill & Masson, 2008)

งานวิจัย เรื่องการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาที่มีส่วนในการสนับสนุน ชี้แนะ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระบายอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนาทางการควบคุมอารมณ์ และนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ค้นพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งทำให้เห็นว่า การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้กับนักเรียนได้ (สุภารัตน์ พัฒนแหว, 2563)

1.6.4 การพัฒนาด้วยการฝึกอบรม

จากการประมวลเอกสาร และงานวิจัย พบว่ามีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยการฝึกอบรม ดังนี้

การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองและสังคม และการส่งเสริมพฤติกรรมที่มีความฉลาดทางอารมณ์ โดยการใช้รูปแบบ T-Group ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมานาน 60 ปี มีการพัฒนาโมเดลจากรูปแบบ T-Group แบบดั้งเดิมให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นสำหรับการฝึกอบรมระยะสั้น ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้พลวัตของกลุ่มเพื่อฝึกอบรมการสอนความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) โดยการฝึกอบรมนี้เป็นการใช้เครื่องมือในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ในการศึกษาผลกระทบที่มีต่อผู้อื่น และการปรับพฤติกรรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้วยการรวมกลุ่มขนาดเล็ก ประกอบไปด้วยสมาชิกตั้งแต่ 6 ถึง 8 คน เพื่อสำรวจพฤติกรรมของตนเองเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กัน ในการฝึกอบรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองในขณะนั้น
2. เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ถึงผลกระทบของพฤติกรรมของตนเองต่อผู้อื่น
3. เพื่อพัฒนาทักษะในการให้และรับข้อเสนอแนะ
4. เพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการและเรียนรู้จากความขัดแย้ง
5. เพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับพลวัตของกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม
6. เพื่อฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการอำนวยความสะดวกในกระบวนการกลุ่ม
7. เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้และความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น
8. เพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล
9. เพื่อชี้แจงความรับผิดชอบต่อความรู้สึก ความคิด และการกระทำของตนเอง
10. เพื่อเรียนรู้การตัดสินใจอย่างมีสติในขณะนั้น ที่สะท้อนถึงความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง (Weis, Hanson & Arnesen, 2009)

แท้จริงของตนเอง (Weis, Hanson & Arnesen, 2009)

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนสามารถทำได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาด้วยการสอน การจัดกิจกรรมแนะแนว การให้คำปรึกษา รวมถึงการฝึกอบรมผ่านโครงการต่าง ๆ แต่หนึ่งในแนวทางการพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนประถมศึกษาคือ การใช้กิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับ Daniels (2019) เนื่องด้วยในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนสามารถใช้เทคนิค และวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ซึ่งมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้ดี

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่าได้มีการศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมในบริบทที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงและนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1.7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

Dennis (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนอนุบาลในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยการสังเกตการตอบสนองพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนแล้วทำการบันทึกผลลงในแบบวัด ผลจากการสังเกตพบว่า นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกได้ถึงใจดี มีเมตตา สามารถยกตัวอย่างพฤติกรรมการแสดงควมมีน้ำใจที่เกิดในโรงเรียนได้ และยังพบว่ามึนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีความเข้าใจถึงแนวคิดหลักของการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ นับเป็นสัญญาณที่ดีว่าแม้แต่นักเรียนที่อายุน้อยก็สามารถส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ทางสังคมได้

Khoirunikmah, Marmoah, & Indriayu (2022) ร่วมกันศึกษาผลกระทบของทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อพิจารณาทิทธิพลของทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน มีรูปแบบการวิจัยเป็นไปในลักษณะเชิงปริมาณรวมกับการออกแบบการวิจัยวิเคราะห์เชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต ร่วมกับการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเชิงบวกที่มีนัยสำคัญระหว่างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยมีระดับทักษะทางสังคมค่า $t = 2.972$ โดยมีระดับนัยสำคัญ 0.4 ในขณะที่ความฉลาดทางอารมณ์มีค่า $t = 2.469$ โดยมีระดับนัยสำคัญ 0.015 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางวิชาของนักเรียน

RizkiyaL, Hakam, & Agustin (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอธิบายลักษณะของทักษะทางอารมณ์สังคมที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับการสร้างลักษณะนิสัยในการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนประถมศึกษา โดยได้รับแรงบันดาลใจจากความตั้งใจที่จะเห็นการเพิ่มขึ้นของทักษะทางอารมณ์สังคมในนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อให้ทักษะเหล่านี้เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับการลักษณะนิสัยที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักรู้ทางสังคมในโรงเรียนประถม การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ข้อมูลถูกรวบรวมผ่านการสังเกตนักเรียน การสัมภาษณ์ครู และการวิเคราะห์วารสารการเรียนรู้ของครู ผลการวิเคราะห์พบว่าทักษะทางสังคมที่พบในนักเรียน ได้แก่ ความสามารถในการคิดประยุกต์ใช้ในแง่ของการควบคุมความคิดและอารมณ์ของนักเรียน ไม่ได้ถูกนำมาใช้ นักเรียนมักจะไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และลักษณะของการตระหนักรู้ทางสังคมยังไม่สะท้อนให้เห็นในชีวิตประจำวันของนักเรียน ผลการศึกษานี้จะถูกนำไปใช้ในการพิจารณาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะทางอารมณ์สังคมให้กับนักเรียนต่อไป

Son (2018) ได้ศึกษาเรื่อง ความตระหนักรู้ทางสังคมและการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่พบเจอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในประเทศเวียดนาม จำนวน 1,004 คน จากโรงเรียนชั้นนำที่มีชื่อเสียงในด้านผลการสอบระดับชาติ การแข่งขันทางวิชาการ และมาตรฐานหลักสูตรของโรงเรียน จำนวน 5 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามและสถานการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการระมัดระวังการแสดงอารมณ์และพฤติกรรมต่อผู้อื่น และ

ความสามารถในการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการแสดงอารมณ์และพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Zantua (2022) ได้สำรวจความสำคัญของการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนผ่านมุมมองความเห็นอกเห็นใจ การชื่นชมความหลากหลายและความเคารพผู้อื่นซึ่งเชื่อมโยงกับแง่มุมด้านความรู้ความเข้าใจในอารมณ์ และพฤติกรรมของนักเรียน ผลลัพธ์และข้อค้นพบจากการศึกษานี้เผยให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมแก่นักเรียน โดยได้จัดทำกรอบแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำโปรแกรมและบริการของสำนักงานให้คำปรึกษาและบริการอาชีพ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนรับรู้วิธีการในการจัดการกับตนเองและผู้อื่น รู้จักวิธีควบคุมอารมณ์โดยการเคารพผู้อื่น

1.7.2 งานวิจัยในประเทศไทย

เสกข์ วงศ์พิพันธ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม พบว่ามีองค์ประกอบ 4 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น การให้ความสนใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการรู้คิดทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการให้ความสนใจผู้อื่นที่อยู่ในระดับปานกลาง หลังการให้คำปรึกษากลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคม และการสร้างโมเดลเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของวัยรุ่นไทย โดยศึกษาองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมด้วยการใช้การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ของวัยรุ่นไทย จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมมีด้วยกัน 5 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจสังคม การสื่อสารทางสังคม ความรู้สึกไวต่อสังคม การแก้ไขปัญหาสังคม และการมีส่วนร่วมในสังคม และหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม วัยรุ่นไทยซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในระดับปานกลาง หลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มมีระดับความสามารถในการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มมีส่วนในการช่วยพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้แก่วัยรุ่นได้

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า การตระหนักรู้ทางสังคม เป็นความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจในอารมณ์ มุมมองของผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ โดยการแสดงถึงความเอาใจใส่ในความรู้สึกของผู้อื่น ชื่นชมในความหลากหลายและแสดงความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งมีส่วนต่อการประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการของนักเรียน ยิ่งนักเรียนมีความเข้าใจในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมมากก็必将ส่งผลต่อความสามารถในการตัดสินใจต่าง ๆ ในชีวิตมากขึ้นเช่นกัน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้เรียบเรียง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้เรียบเรียง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2529) กล่าวว่า การแนะแนว คือ การช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเลือกสิ่งต่าง ๆ เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ในชีวิต ทั้งในด้านการเลือกโรงเรียน ด้านการเลือกอาชีพ ด้านการเลือกคู่ครอง ตลอดจนเลือกวิธีในการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับคนในสังคม อันเป็นแนวทางที่ช่วยทำให้เกิดการปรับตัวให้ดำรงอยู่ในสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

เจษฎา บุญมาโฮม (2558) ได้อธิบายความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เพื่อช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามตามศักยภาพของบุคคล ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีส่วนในการเสริมสร้างทักษะชีวิต พัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และมีส่วนในการเสริมสร้างการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

นิตยา เรืองแป้น (2553) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนว่า กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมหนึ่งของบริการแนะแนว ซึ่งเป็นหนึ่งในลักษณะของการใช้ข้อสนเทศแก่นักเรียนเป็นกลุ่ม โดยข้อสนเทศที่ให้นั้นจะต้องมีความครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ แนวทางการศึกษา การศึกษาต่อและอาชีพ รวมถึงการแนะแนวส่วนตัวและสังคม

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554) อธิบายว่า การแนะแนวเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง และมีความชาญฉลาดในการตัดสินใจ โดยถือหลักว่า ผู้แนะแนวมีหน้าที่เพียงแค่แนะแนวทางหรือชี้ช่องทางให้ ผู้รับการแนะแนวจะเป็นผู้ตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเอง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดให้แก่ผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีความสัมพันธ์กับขอบข่ายของงานแนะแนวทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น รวมถึงสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ช่วยส่งเสริมให้ค้นพบความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตนเอง รวมถึงสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ตลอดจนสามารถเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาและสามารถวางแผนอนาคตในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้ให้ความหมายของ กิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ตามความสนใจความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้ นักเรียนค้นพบตนเอง ตัดสินใจเลือกและวางแผนเส้นทางในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันและมีสุขภาพที่ดี

อชรา เอิบสุขสิริ (2561) ได้สรุปความหมายของการแนะแนวว่า หมายถึง กระบวนการในการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้สามารถรู้จักและเข้าใจตนเอง รวมถึงเข้าใจในสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถวางแผนในการใช้ชีวิตได้อย่างชาญฉลาด โดยการพัฒนาตนเองให้มีการเติบโตอย่างเต็มศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขและมีคุณค่าต่อสังคม

สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว คือ กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งมีส่วนในการช่วยส่งเสริม พัฒนาและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเข้าใจ และค้นพบตนเอง โดยมีการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้การช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเลือกสิ่งต่าง ๆ หรือเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาและวางแผนอนาคต จนนักเรียนสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม ตามความถนัด ความสนใจ และตามศักยภาพของตนเอง

2.2 หลักการของการจัดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้เรียบเรียง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มพัฒนาระบบงานแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้กำหนดหลักการในการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

1. ในการจัดกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและธรรมชาติของนักเรียน
2. วางแผนจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม
3. ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูทุกคน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยการให้ความร่วมมือและการสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมสามารถดำเนินไปได้ ด้วยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้สรุปหลักการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า ต้องอาศัยหลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรม มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ 2) สนองความต้องการของผู้รับบริการตามวัย 3) ผู้รับบริการ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยมีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจรับบริการ และ 4) กิจกรรมแนะแนวควรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความจำเป็นของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาหลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว จะต้องมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือความต้องการของนักเรียนตามพัฒนาการธรรมชาติ มีความครอบคลุมงานแนะแนว 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม ซึ่งจะต้องอาศัยการร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประโยชน์ และเป็นการตอบสนองความต้องการตามวัยของนักเรียน โดยนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นไปด้วยความสมัครใจ

2.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว พบว่ามีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มพัฒนาระบบงานแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว ไว้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการเรียน ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จทางการเรียนตามศักยภาพของตน สามารถค้นพบศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ตามสภาพของแต่ละบุคคล

2. ด้านอาชีพ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการประกอบอาชีพ รู้จักการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองไปใช้ในการประกอบการวางแผนการเลือกอาชีพในอนาคต เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยที่ตนเองมี รู้จักและเข้าใจในธรรมชาติ รวมถึงคุณลักษณะของแต่ละอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต เห็นคุณค่าของการทำงาน มีความรู้และความเข้าใจในแนวทางการศึกษาเพื่อเตรียมตัวในการเข้าสู่งานอาชีพ มีเป้าหมายในชีวิต รู้จักการวางแผนชีวิต วางแผนการเรียน วางแผนการทำงานที่เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ และสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ตลอดจนมีคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงานอาชีพ

3. ด้านส่วนตัวและสังคม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจ ยอมรับผู้อื่น มีทักษะในการดำเนินชีวิต ที่ประกอบไปด้วยวุฒิภาวะทางอารมณ์ การมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบพบเจอในชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดีของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และรู้จักหลีกเลี่ยงอบายมุข สารเสพติด การพนัน รวมถึงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชีวิตตนเอง

นิตยา เรืองแบน (2553) ได้อธิบายจุดมุ่งหมายของการแนะแนวไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดยเริ่มจากการรู้จักตนเองและสภาพแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. เพื่อส่งเสริมในด้านพัฒนาการของบุคคลทุกด้าน ทั้งยังส่งเสริมให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยการวางแผนการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต มีทักษะในการบริหารจัดการตนเอง รู้จักการป้องกันและการแก้ไขปัญหา รวมถึงรับผิดชอบดูแลตนเองได้

3. เพื่อช่วยให้บุคคลทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจในตัวผู้เรียน มีเจตคติและมีความปรารถนาที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

4. เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเกิดการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสามารถยอมรับกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตตนเองได้

5. เพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาในการนำไปสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2529) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวว่า ในการจัดโครงการแนะแนวต้องมีการพิจารณาและตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก โดยเฉพาะในด้านพัฒนาการของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นจุดที่โครงการแนะแนวจะเข้าไปเกี่ยวข้องในการพัฒนาทุก ๆ ด้านของนักเรียน

2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียน

3. เพื่อปรับปรุงการสอนและหลักสูตรที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาขั้นสูงให้กับนักเรียน

4. เพื่อช่วยให้บุคคลได้รู้จักการวางแผนก่อนที่จะเข้าสู่โลกของอาชีพ โดยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจในความถนัด และความสามารถของตนเอง

5. เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเกิดการพัฒนาในการปรับตัว เพื่อนำไปสู่การเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยสามารถ สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนมีรู้จักการวางแผน ทักษะทั้งในการเรียนการศึกษา ทักษะอาชีพ รวมถึงทักษะชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เกิดการพัฒนาในการปรับตัวตามศักยภาพของตน

2.4 ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว พบว่ามีผู้ที่กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว ไว้ดังนี้

กลุ่มพัฒนาระบบงานแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ (2566), สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) และ คมเพชร จัตุรศุภกุล (2529) กำหนดขอบข่ายงานการดำเนินงานแนะแนว ไว้ 3 ด้าน คือ

1. การแนะแนวด้านการศึกษา (Educational Guidance) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลโดยใช้หลักการ วิธีการ และเทคนิคทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวในการเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้ได้รับความสำเร็จทางการศึกษาตามความสามารถของตนเอง โดยการจัดบริการแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลดน้อยลงหรือหมดไป สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน การฝึกทักษะหรือเทคนิคในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางด้านการเรียน และการเลือกเส้นทางในการศึกษาต่อ รวมถึงการสร้างลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการกำหนดเป้าหมาย วางแผนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการศึกษาของตนเอง

2. การแนะแนวด้านอาชีพ (Vocational Guidance) เป็นกระบวนการในการช่วยเหลือบุคคล โดยใช้หลักการ วิธีการ และเทคนิคทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว บนพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางด้านอาชีพ และทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ ยอมรับในลักษณะของบุคลิกภาพตนเอง เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ รวมถึงสติปัญญา ตลอดจนเศรษฐกิจและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้สำหรับการเตรียมตัวในการเข้าสู่โลกอาชีพได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของแต่ละบุคคล ตลอดจนมีทักษะในการประกอบอาชีพ สร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพในปัจจุบัน

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) เป็นกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือบุคคล โดยอาศัยหลักการ วิธีการ และเทคนิคทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว ในการช่วยกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้รับบริการ รู้จักและเกิดความเข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ตลอดจนสามารถปรับตัวเพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนสามารถส่งเสริมพัฒนาการในด้านบุคลิกภาพให้เกิดการปรับตัว และเกิดการพัฒนาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต

ได้อย่างมีความสุขในสังคม อันเนื่องมาจากการประสบกับปัญหาความยุ่งยากในชีวิต ที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความทุกข์ใจจนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาขอบข่ายของของกิจกรรมแนะแนวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนในการพัฒนาและส่งเสริมการบริการให้ตรงกับลักษณะของงานแนะแนว โดยจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับลักษณะของขอบข่ายนั้น ๆ

2.5 การออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่าในการออกแบบกิจกรรมกลุ่ม รวมถึงการออกแบบกิจกรรมแนะแนวจะต้องคำนึงถึง รายละเอียด ดังนี้

2.5.1 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาเอกสารและตำราที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว พบว่ามีผู้กล่าวถึงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

Jacobs, Harvill & Masson (2008) ได้กล่าวถึง ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม และการให้คำปรึกษากลุ่มว่า จะต้องพิจารณาจากลักษณะของกลุ่ม ความต้องการของสมาชิก และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระยะเวลาในแต่ละครั้ง (Length of Each Session) ปกติจะใช้เวลาตั้งแต่ 1-2 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มเด็กและวัยรุ่น การประชุมกลุ่มควรมีระยะเวลาประมาณ 45-60 นาที เนื่องจากกลุ่มนี้มีความสนใจที่สั้นและมีสมาธิได้ไม่ยาวนานมากนัก ส่วนในกลุ่มผู้ใหญ่ควรมีระยะเวลาประมาณ 90-120 นาที หรือไม่เกิน 3 ชั่วโมง เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการพูดคุย ประเมิน และแก้ไขปัญหา แต่ก็อาจมีบางครั้งที่ผู้นำกลุ่มและสมาชิกตัดสินใจที่จะพบกันเป็นเวลานานกว่า 5-6 ชั่วโมง หรือตลอดสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความต้องการของกลุ่ม กลุ่มที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะอาจจะมีความถี่สั้นกว่า ในขณะที่กลุ่มที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพหรือการสนับสนุนทางอารมณ์อาจจะมีระยะเวลายาวนานกว่า

2. ความถี่ในการจัดกิจกรรม (Frequency of Meeting) ควรจะมีความถี่ที่เหมาะสมเพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และกลับมาพบกันเพื่อรายงานผลและรับคำแนะนำเพิ่มเติม ความถี่ที่แนะนำคือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยจำนวนการประชุมต่อเดือนจะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์ของกลุ่มและลักษณะของ

สมาชิก กลุ่มที่มีที่พักอาศัยไม่ไกลกันมักจะพบกันทุกวันหรือ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนกลุ่มที่มีที่พักอาศัยไกลกันอาจพบกันสัปดาห์ละ 1 ครั้งหรือ 1 ครั้ง ในทุก 2 สัปดาห์ กลุ่มสนับสนุนมักจะพบกัน 1-2 ครั้งต่อเดือน สิ่งสำคัญของความถี่ในการพบกัน คือไม่บ่อยเกินไปจนกลายเป็นน่าเบื่อ และไม่ห่างเกินไปจนเหมือนเป็นการพบกันครั้งแรก

จากการศึกษาระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม สามารถพิจารณาได้จากลักษณะของกลุ่ม ความต้องการของสมาชิก และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้คือ 60 นาที และมีความถี่ในการพบกับนักเรียนคือ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ตามแนวคิดของ Jacobs, Harvill & Masson (2008) ที่ได้กำหนดไว้ว่า สำหรับกลุ่มเด็กและวัยรุ่นควรมีระยะเวลาประมาณ 45-60 นาที และมีความถี่ที่แนะนำคือ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์สำหรับกลุ่มที่มีอยู่สมาชิกไม่ไกลกัน

2.5.2 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว พบว่ามีผู้ที่กล่าวถึงขั้นตอนของการจัดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเด็กและวัยรุ่น ไว้ดังนี้

Rose (1998) ได้อธิบายถึงขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับผู้นำ เนื่องจากเป็นการวางแผนออกแบบในแต่ละช่วงของการทำกิจกรรม ซึ่งมีส่วนในการสร้างพื้นฐานและมีความเกี่ยวเนื่องกันในแต่ละขั้น โดยแบ่งขั้นของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้น (Beginning Phase) เป็นระยะของการกำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ ของแสดงบทบาท ทั้งยังเป็นช่วงในการทำให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกเกิดความคุ้นเคยกัน และรวมถึงสมาชิกด้วยตนเอง ยิ่งในกลุ่มสมาชิกที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกลุ่มมาก่อนจะต้องเริ่มต้นสร้างความคุ้นเคยกันก่อน และในช่วงนี้ยังเป็นช่วงของการร่วมกันกำหนดข้อตกลงของกลุ่มที่สมาชิกจะต้องยอมรับร่วมกัน ซึ่งผู้นำกลุ่มสามารถเสริมข้อตกลงที่สำคัญเพิ่มเติมได้ เช่น การตั้งใจฟังและให้ความสนใจกับสมาชิกที่กำลังสื่อสาร เคารพซึ่งกันและกัน ไม่ขัดขัดจังหวะผู้อื่น ไม่ทำร้ายร่างกาย หรือทำลายสิ่งของ เมื่อมีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันแล้ว อาจจะเขียนสรุปในกระดานเพื่อแสดงเป็นคำเตือนในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม (Middle Phase) เป็นช่วงกลางของการทำกิจกรรมกลุ่มซึ่งปกติจะเป็นช่วงที่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ด้วยการใช้เทคนิค

กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การเรียนรู้ และการทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สมาชิกจะได้รับมอบหมายในการทำกิจกรรมบางอย่างโดยมีการสังเกตและประเมินผลจากผู้นำกลุ่ม

3. ขั้นสรุป (Ending Phase) เป็นช่วงสุดท้ายของการทำกิจกรรมกลุ่ม เมื่อกลุ่มดำเนินมาถึงช่วงนี้ที่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และจำนวนครั้งของการทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ หนึ่งในหน้าที่ของขั้นตอนสุดท้ายคือ การรวบรวมประเด็นสำคัญ หรือการสรุปประเด็นสำคัญที่สมาชิกในกลุ่มได้รับประโยชน์ หรือได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มที่ผ่านมา เช่น การประเมินในด้านความสามารถในการแก้ปัญหา การทบทวนแนวคิด วิธีการคิด ที่สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้ และเมื่อการสรุปเสร็จสิ้นลงในขั้นนี้ผู้นำกลุ่มยังมีบทบาทในการยุติการทำกิจกรรมกลุ่ม

Setiawati, Wiryosutomo, & Naqiyah (2021) ได้อธิบายกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแนะแนวว่า เป็นกระบวนการที่ช่วยให้สมาชิกได้เปิดเผยตนเอง ผ่านการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และตอบสนองความรู้สึกกับสมาชิกในกลุ่ม ทั้งยังได้เรียนรู้การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และรับผิดชอบต่อความคิดเห็นของตนเองที่ได้แสดงออกมา โดยแบ่งขั้นตอนของการจัดกิจกรรมกลุ่มแนะแนว ไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้น (Formation stage) เป็นขั้นตอนในการอธิบายวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมกลุ่มให้สมาชิกได้รับทราบ รวมถึงร่วมกันสร้างข้อตกลงของกลุ่มเพื่อกิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2. ขั้นก่อนการดำเนินการ (Transltion stage) เป็นช่วงเปลี่ยนจากขั้นเริ่มต้นเพื่อเข้าสู่การดำเนินการ โดยใช้กิจกรรมบางอย่างในการเชื่อมโยงเรื่องราวเพื่อนำสมาชิกเข้าสู่ขั้นดำเนินการ

3. ขั้นดำเนินการ (Activity stage) เป็นขั้นที่ให้สมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

4. ขั้นสรุป (Termination stage) เป็นขั้นสุดท้ายของการร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยเป็นการร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่สมาชิกแต่ละคนได้รับจากการทำกิจกรรมกลุ่ม

Syarif (2021) ได้อธิบายกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแนะแนวว่าเป็นกระบวนการในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน ในการทำกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแบ่งขั้นตอนในการจัดกิจกรรมไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้น (Greeting stage) เป็นการเริ่มต้นทำกิจกรรมโดยทักทายและกล่าวต้อนรับสมาชิกในกลุ่ม จากนั้นแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม รวมถึงเป็นการละลาย

พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม โดยการทำกิจกรรมบางอย่างที่ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศของกลุ่มมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น สมาชิกอยู่ร่วมกันด้วยความรู้สึกสบายใจ

2. ขั้นดำเนินการ (Activity stage) เป็นขั้นที่ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดความคิด และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์

3. ขั้นสรุป (Summarizes stage) เป็นขั้นที่สมาชิกร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและยังเป็นการวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกันในครั้งต่อไป

จากการศึกษาขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแนะแนวที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว คือ วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมโดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ และเปิดเผยตนเอง ผ่านการแสดงความคิดเห็น ทั้งยังได้เรียนรู้การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น รวมถึงรับผิดชอบต่อความคิดเห็นของตนเองที่ได้แสดงออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีส่วนในการสร้างพื้นฐานและมีความเกี่ยวเนื่องกันในแต่ละช่วง ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนวของ โรส (Rose, 1998) มาเป็นขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้

2.5.3 เทคนิค วิธีการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้เรียบเรียงโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ในด้านเทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า มีผู้นำนเสนอเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ดังนี้

สกล วรเจริญศรี (2560) ได้อธิบายว่า เทคนิคเชิงสร้างสรรค์เป็นเทคนิคที่เน้นการใช้สื่อหรือกิจกรรมเป็นสื่อกระตุ้นการพูดคุยกัน โดยนำมาประยุกต์ใช้กับการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมานำเสนอเฉพาะในส่วนที่น่าสนใจและมีความเกี่ยวข้องสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

1. เทคนิคเกมกระดานในการให้คำปรึกษา (Counseling board game technique) เป็นเทคนิคที่มีลักษณะในการช่วยกระตุ้นให้เกิดการพูดคุย ระบายความรู้สึก และส่งเสริมการลงมือทำ ยังทั้งส่งเสริมให้สามารถให้ความใส่ใจกับผู้อื่น กระตุ้นให้เกิดการแสดงความรู้สึก ความคิด ทัศนคติ และเกิดการยอมรับผู้อื่น

2. การใช้รูปภาพที่เป็นการ์ดบอกความรู้สึก (Feeling cards technique) เป็นเทคนิคการใช้ภาพ หรือการ์ดมาใช้ในการให้นักเรียนบอก หรือคาดเดาความรู้สึกเมื่อได้มองภาพนั้น

3. เทคนิคการใช้รูปภาพหรือรูปถ่าย (Photography technique) เป็นการใช้รูปภาพ หรือรูปถ่ายที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ โดยเป็นภาพที่มีความหมาย หรือมีความสำคัญต่อการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการแสดงความคิด ความรู้สึก และความทรงจำเกี่ยวกับภาพนั้น

4. เทคนิคการใช้หนังสือในการบำบัด (Bibliotherapy Books) เป็นการใช้หนังสือที่มีเนื้อหาที่มุ่งเจาะจงไปที่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก โดยมีตัวละครที่เป็นตัวอย่างของการเผชิญปัญหา รวมถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการพัฒนาความรู้สึก นึกคิด ทศนคติ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น

5. เทคนิคการเขียนเรื่องราว (Journal technique) เป็นการใช้การเขียนในการแสดงออก โดยมีลักษณะคล้ายกับการเขียนบันทึกประจำวัน การบรรยายความรู้สึก เขียนบทกลอน บทกวี ที่มีการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก มุมมองต่อเหตุการณ์ รวมถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้

6. เทคนิคการสนทนาด้วยภาษามือ (Hand dialogue technique) เป็นการใช้การแสดงท่าทางการเคลื่อนไหว หรือท่าทางที่แสดงถึงความรู้สึกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการคาดเดาในอารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลได้แสดงออกมา

7. เทคนิคอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic technique) เป็นการใช้ Smartphone หรือ Tablet เข้ามาช่วยในการทำกิจกรรม ซึ่งอาจต้องอาศัยโปรแกรมประยุกต์เป็นตัวกลางในการทำกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในครั้งนั้น

8. เทคนิคบอกชื่อรอบวง (Name circle technique) เป็นเทคนิคที่ใช้ในการเริ่มต้นการสร้างสัมพันธ์ภาพสำหรับการเปิดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักกัน

9. เทคนิคคำทำนาย (Horoscopes technique) เป็นการใช้สัญลักษณ์หรือข้อมูลทางโหราศาสตร์กับการอธิบายสิ่งที่เป็นตัวตน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ตรวจสอบ และอธิบายลักษณะสำคัญที่เกี่ยวกับตนเอง กระตุ้นให้กล้าเปิดเผยตนเองโดยการอธิบายความคิดความรู้สึก รวมถึงช่วยในการสร้างสัมพันธ์ภาพและสำรวจประเด็นปัญหาของสมาชิก

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้รวบรวมเทคนิคที่ครูนิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการกิจกรรมแนะแนว โดยเน้นจัดให้มีการสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรม

เวลา สถานที่ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ทั้งยังควรเลือกใช้ให้เหมาะกับนักเรียน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ ดังเช่น

1. เทคนิคการบรรยาย เป็นการจัดกิจกรรมโดยการใช้ความรู้ ข้อเท็จจริง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนทราบเนื้อหาที่อาจจะศึกษาด้วยตนเองได้ยาก หรือเป็นข้อมูล เรื่องราวที่ต้องการให้นักเรียนมีโอกาสได้รับรู้

2. เทคนิคการระดมสมอง เป็นวิธีการในการรวบรวมความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่ม จัดเป็นวิธีการประชุมชนิดหนึ่งที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก ในการเลือกสาเหตุของปัญหาและให้นักเรียนนำเสนอแนวทางในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาหรือการหาข้อยุติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน โดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่มเป็นเครื่องตัดสินใจ

3. เทคนิคการลงมือปฏิบัติ เป็นลักษณะการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความสนใจ หรือสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้

4. เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม เป็นการสนทนาระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เกี่ยวกับเรื่องที่ได้มีการจัดเตรียมหรือคัดเลือกไว้แล้ว หรืออาจเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหาเพื่อหาข้อยุติ หรือผลสรุปที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน มีประโยชน์ในการช่วยส่งเสริมให้สมาชิกทราบเรื่องราว แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถแก้ปัญหาร่วมกันและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีร่วมกันในหมู่คณะ

5. เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ มีลักษณะเป็นการให้นักเรียนได้แสดงตามบทบาทเกี่ยวกับเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งไม่มีการชักซ้อมหรือการเตรียมตัวมาก่อน โดยมีผู้แสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำแสดงบทบาทในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ การแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเองและมีความเข้าใจผู้อื่นผ่านบทบาทที่ได้รับหรือได้เห็น

6. เทคนิคการใช้เกม เป็นการจัดกิจกรรมที่นิยมใช้กันมาก โดยเป็นการใช้เกมเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมแนะแนว วิธีนี้สามารถช่วยตอบสนองพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่งของนักเรียนได้ การใช้เทคนิคนี้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับทางเลือกเกมที่มีความเหมาะสมกับระยะเวลา จุดประสงค์ และลักษณะของนักเรียน และสิ่งสำคัญจะต้องมีการอภิปรายสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเล่นเกมและนำข้อคิดที่ได้ไปประยุกต์ใช้

7. เทคนิคการใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการจัดกิจกรรมที่ใช้สถานการณ์จำลองโดยอาจสมมติขึ้น หรือนำเรื่องจริง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาใช้โดยไม่บอกแหล่งที่มาหรือไม่ระบุชื่อคน วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม คำพูดที่อยู่ในใจ รวมถึงได้แสดงบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ออกมา ทำให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและยอมรับผู้อื่น อันนำไปสู่การปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เข้าใจในการทำงานกลุ่ม ฝึกทักษะในการแก้ปัญหาและทักษะการตัดสินใจ

8. เทคนิคการศึกษารายกรณี เป็นวิธีการที่มีลักษณะในการหยิบยกเรื่องราวกรณีใดกรณีหนึ่ง มาร่วมกันศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาสาระ มองประโยชน์และมองสะท้อนเรื่องราวจากกรณีตัวอย่างนั้น ๆ ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับการฝึกในการเข้าใจและเชื่อมโยงเหตุการณ์ มองเห็นแนวทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

นอกจากนี้ยังรวมถึงสื่ออื่น ๆ ที่มีความทันสมัยกับกลุ่มนักเรียนในสภาพสังคมปัจจุบัน เช่น ภาพยนตร์ วีดีโอ คอมพิวเตอร์ สื่ออุปกรณ์จริง แท็บเล็ต เป็นต้น โดยนำมาประกอบกับเนื้อหา หรือสถานการณ์ที่มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรม เนื่องจากเทคนิค วิธีการแนะแนวแต่ละวิธีมีลักษณะในการใช้และการตอบสนองกับวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวในครั้งนั้น ๆ

McLeod (2023) ได้อธิบายเทคนิคการใช้เกมบิงโกอารมณ์ (Emotions BINGO) ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งยังช่วยส่งเสริมกระบวนการในการเริ่มต้นทำกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความผ่อนคลายได้

ในด้านวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า มีผู้นำเสนอวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ดังนี้

ทิสนา แชมมณี (2560) ได้วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะวิธีสอนไว้อย่างหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถเลือกใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้วิจัยขอนำเสนอวิธีสอนที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรมแนะแนว ดังต่อไปนี้

1. วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีการจัดกลุ่มแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ 4-8 คน แล้วให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็น รวมถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนด และมีการสรุปผลการอภิปรายในลักษณะของ

ข้อสรุปของกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น

2. วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร (Dramatization) เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยใช้การแสดงละคร มีเรื่องราว เนื้อหา บทละครที่ได้กำหนดไว้แล้วจนจบเรื่อง ซึ่งสามารถทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและสามารถจดจำเรื่องราวนั้นได้นาน มีวัตถุประสงค์ในการทำให้เรื่องราวในบทละครมีชีวิตขึ้นมาและถูกถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เห็นภาพของเรื่องราวด้วยตาตนเอง

3. วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทตามตัวละคร โดยถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตัวละครในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วนำเรื่องราวหรือข้อคิด มาเป็นข้อมูลในการอภิปราย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการใช้บทบาทมาเป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจในความรู้สึกและการแสดงพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น

4. วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case Study) เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาในเรื่องที่สมมติขึ้นมาจากความเป็นจริง แล้วตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น หลังจากนั้นจึงนำที่มาของคำตอบหรือเหตุผลมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นแนวทางของคำตอบและเหตุผลที่มีความหลากหลาย ซึ่งสามารถช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่มีความรอบครอบมากยิ่งขึ้น

5. วิธีสอนโดยใช้เกม (Game) เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเล่นตามกฎกติกา นำเนื้อหาและข้อมูลที่ได้จากการเล่นเกม พฤติกรรมในการเล่น กลวิธีในการเล่น และผลสรุปของการเล่นเกมมาสะท้อนการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ได้รับประสบการณ์ตรง เรียนรู้อย่างสนุกสนานและได้ทำทนายความสามารถ รวมถึงได้เอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายของการทำกิจกรรมนั้น

6. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล รวมถึงกติกาการเล่น ที่มีการสะท้อนความเป็นจริง และมีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ที่ช่วยส่งผลต่อการเลือกตัดสินใจในการแก้ปัญหา โดยในการตัดสินใจนั้นจะส่งผลกับผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง มี

วัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เรียนรู้ลักษณะของสภาพความเป็นจริงในสถานการณ์จำลอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสถานการณ์นั้น ๆ

Clikeman (1995) กล่าวถึง การใช้บทบาทสมมติกับเด็กว่า สามารถช่วยให้เด็กได้ลองรับบทบาทโดยไม่ต้องใช้หุ่นเชิดหรือตุ๊กตา โดยการใช้การสวมบทบาทเป็นคนอื่น ซึ่งเทคนิคนี้ไม่เหมาะสำหรับเด็กที่อายุน้อยเนื่องจากจะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมออกมาได้ยากลำบาก ในทางกลับกันสำหรับเด็กที่มีความสามารถในการเล่น หรือแสดง เทคนิคนี้จะช่วยฝึกทักษะด้วยการทดลองสวมบทบาทเป็นบุคคลอื่นได้ การใช้บทบาทสมมติมีประโยชน์อย่างยิ่งโดยเฉพาะในเรื่องการช่วยเด็กให้เข้าใจว่าตนเองจะรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ลองสวมบทบาทแสดงเป็นผู้อื่น ทำให้มองเห็นว่าเมื่อตนเองแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมแบบใดออกไปผู้อื่นจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร ซึ่งช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการตอบสนองของตนเองเมื่อต้องพบเจอเหตุการณ์ดังกล่าวในอนาคต การใช้บทบาทสมมติสามารถจำลองพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กสะท้อนอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองออกมา ส่งผลเด็กให้ได้มีโอกาสสำรวจความรู้สึกของตนเอง โดยการสะท้อนพฤติกรรมที่จะใช้ตอบสนองในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นสถานการณ์ที่มีความลำบากหรือมีความยุ่งยากท้าทายในชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหา รวมถึงนำประสบการณ์จากการสวมบทบาทสมมติไปปรับใช้กับชีวิตของตนเอง

ในด้านกิจกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า มีผู้นำเสนอกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ดังนี้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) กล่าวถึงการใช้กิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคคลและพัฒนากลุ่ม ว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคนเกิดการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ เพื่อช่วยให้มีโอกาสในการปรับปรุงตนเอง ซึ่งส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์และสังคม ในด้านของทัศนคติ มุมมองต่อตนเองและผู้อื่น การควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ การสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน อันนำไปสู่การเกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน และมีความเจริญงอกงามทางด้านมนุษยสัมพันธ์

เบญจรัตน์ จงจำรัสพันธ์ (2564) ได้นำเสนอกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กอยู่ร่วมกันได้ด้วยความเข้าใจและใส่ใจบุคคลที่อยู่รอบข้าง อันเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางอารมณ์และสังคมที่สำคัญ ในด้านการจัดการอารมณ์ทางลบ การใส่ใจผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม

การบริหารจัดการตนเอง และการเปิดใจเพื่อเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนี้

1. กิจกรรมไครกันที่ทำให้ฉันรู้สึก (Dear checker) เป็นกิจกรรมสำรวจความสัมพันธ์ของนักเรียนและเพื่อนว่ามีความสัมพันธ์อย่างไร เพื่อให้นักเรียนได้คิดทบทวนในเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน พร้อมหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสันติ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองจากพฤติกรรมที่เพื่อนปฏิบัติต่อตนเอง และหาสาเหตุที่เพื่อนมีพฤติกรรมนั้น ๆ ว่ามาจากอะไร

2. กิจกรรมจดหมายฉบับนี้ ฉันส่งให้เธอ (Dear friend) เป็นกิจกรรมเขียนจดหมายถึงเพื่อนในหัวข้อต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนด เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจกัน ใส่ใจกัน และรู้จักการคิดถึงผู้อื่นมากขึ้น

แนะแนวฮับ (2565) ได้รวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนงานแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของครูแนะแนว โดยมีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมบริการทั้ง 5 ด้านของงานแนะแนว ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอเสนอเฉพาะในส่วนที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเริ่มต้นและสรุปกิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กิจกรรมเยี่ยมซีปีกระต่าย มีจุดประสงค์เพื่อสร้างห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย ช่วยให้นักเรียนกล้าตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตัวเองสนใจ และพร้อมแบ่งปันกับเพื่อนและครูว่าตนเองรู้สึกอย่างไร ทั้งยังช่วยในการเพิ่มพลังใจ สร้างกำลังใจให้นักเรียน สร้างการมีส่วนร่วมโดยการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนแบ่งปันให้เพื่อนได้รับรู้ข้อมูลและความรู้สึกของตนเอง

2. กิจกรรมไฟจราจร มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนทบทวนความเข้าใจของตนเองในระหว่างที่ครูสอน โดยใช้สัญลักษณ์ของสัญญาณไฟ ซึ่งครูและนักเรียนร่วมกำหนดความหมายของสีต่าง ๆ คือ สีแดง สีเหลือง และสีเขียว

3. กิจกรรมกระดานจั่ว มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบความเข้าใจหรือความรู้สึกของนักเรียน หลังจากที่ทำกิจกรรม โดยใช้กระดานขนาดเล็กให้นักเรียนเขียนคำตอบ ความรู้สึก ตัวเลขที่บอกถึงคำตอบ หรือระดับของความเข้าใจ ความรู้สึก ซึ่งคำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามที่ตอบได้ง่าย สั้น ไม่ต้องใช้การอธิบายมาก แต่เน้นให้นักเรียนเขียนความคิดออกมาอย่างรวดเร็ว

4. กิจกรรม Exit Ticket จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากทำกิจกรรม ด้วยการให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง สามารถแบ่งคำถามออกเป็น 3 ประเภท เช่น คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน คำถามเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ หรือ

คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้สามารถปรับตามบริบทผู้เรียนได้ สิ่งที่สำคัญคือ การเลือกคำถามควรประเภทให้เหมาะสมกับคาบเรียนและผู้เรียน โดยแต่ละครั้งไม่ควรมีเกิน 3 - 5 ข้อ

5. กิจกรรมภาพสะท้อนการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ นักเรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านรูปภาพ หรือเนื้อเพลงที่ครูได้เตรียมไว้ ซึ่งอาจเป็นภาพฤดูกาลหรือภาพธรรมชาติที่ให้ความรู้สึกแตกต่างกัน หรือประโยคในเนื้อเพลง 1 ท่อน ทั้งนี้ควรใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงภาพที่เลือกกับบทเรียนในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งให้ได้ เพื่อที่จะไม่ให้นักเรียนสะท้อนตัวเองออกนอกประเด็น

6. กิจกรรมจดหมายถึงตัวเองในอนาคต มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนทบทวนเรื่องที่ผ่านมา ได้สำรวจความรู้สึกของตนเอง และตั้งเป้าหมายใหม่ โดยกำหนดสถานการณ์ชวนนักเรียนคิดและลงมือเขียนว่านักเรียนรู้สึกอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้หรือไม่ หากตรงตามเป้าหมาย ขอให้นักเรียนเขียนชื่นชมตัวเองในความพยายาม และความตั้งใจที่ผ่านมา แต่ถ้าหากไม่ตรงตามเป้าหมาย ขอให้นักเรียนลองคิดว่า มีอะไรที่นักเรียนจะต้องปรับ หรือแก้ไขจากเดิม และสุดท้ายให้นักเรียนตั้งเป้าหมายถึงตัวเองในอนาคตว่า นักเรียนเห็นตัวเองเป็นอย่างไร มีนิสัยอย่างไร รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร ทำอะไร อยู่ที่ไหน สภาพแวดล้อมที่อยู่เป็นอย่างไร ทำอะไร สำเร็จแล้วบ้างและมีอะไรที่อาจะยังไม่สำเร็จบ้าง มีอะไรที่จะช่วยทำให้นักเรียนสำเร็จได้ มีประโยคหรือคำแนะนำอะไรบ้างที่อยากบอกกับตัวเอง แล้วจึงให้นักเรียนเขียนบรรยายออกมาเป็นจดหมายถึงตัวเองในอนาคต

7. กิจกรรมตาราง 3 ช่อง มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนตัวเองและแลกเปลี่ยนเรื่องราวร่วมกับเพื่อน เห็นความเชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคตโดยกำหนดหัวข้อออกเป็น 3 ช่อง แล้วให้นักเรียนทบทวนไปที่ละช่อง ซึ่งในแต่ละช่องจะประกอบไปด้วยประเด็นชวนคิด ดังนี้ ช่องที่ 1 ความสำเร็จที่ผ่านมาในอดีต หรือสิ่งที่ทำได้ดี ช่องที่ 2 สถานการณ์หรือเรื่องราวในชีวิตตอนนี้ที่ดี หรือไม่ดี มีอะไรบ้าง และในช่องที่ 3 เป้าหมายในอนาคตที่อยากทำให้สำเร็จ สิ่งสำคัญคือ การตั้งคำถามที่ดี และการได้การตอบรับจากเพื่อนและครู

Finley (2015) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้สำหรับสรุปบทเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจ ทบทวนประเด็นและสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เชื่อมโยงแนวคิดบทเรียนเข้ากับความรู้ที่เรียนมาก่อนหน้านี้ ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยมีกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้

1. กิจกรรมพายุหิมะ (Snowstorm) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ลงในกระดาษแล้วนำมาขยำรวมกัน เมื่อได้รับสัญญาณจึงให้นักเรียนโยนลูกบอลหิมะกระดาษขึ้นไปในอากาศ จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนหยิบลูกบอลหิมะกระดาษคนละ 1 ลูกแล้วอ่านให้เพื่อนฟัง
2. กิจกรรมตีมือเพื่อน (High-Five) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนยืนขึ้น และเลือกปรบมือกับเพื่อน และให้นักเรียนนั้นตอบคำถามถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนั้น
3. กิจกรรมสายด่วนถึงผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่ครูให้คำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทเรียนแก่นักเรียน โดยที่ไม่ได้ให้นักเรียนตอบในขณะนั้น เป็นการใช้การส่งอีเมลให้ผู้ปกครองทราบเพื่อให้ผู้ปกครองได้ร่วมพูดคุยกับบุตรหลานในระหว่างที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
4. กิจกรรมแลกรางวัล (Two-Dollar Summary) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเขียนสรุปบทเรียนที่ได้เรียนรู้ แล้วนำมาแลกรับเงินหรือของรางวัล และหากนักเรียนมีข้อสงสัยในบทเรียนนักเรียนสามารถเขียนเพิ่มเติมเพื่อสอบถามได้ในภายหลัง
5. กิจกรรมกระดาษเคลือบไวนิล (Paper Slide) เป็นกิจกรรมสำหรับกลุ่มเล็กๆ โดยให้นักเรียนเขียนสิ่งที่เรียนรู้ลงในกระดาษ จากนั้นให้นักเรียนเข้าแถวเรียงต่อกัน แล้วอ่านสิ่งที่ตนเองเขียนผ่านกล้องถ่ายวิดีโออย่างรวดเร็วจนครบทุกคน
6. กิจกรรมดีเจ (DJ Summary) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ในรูปแบบของเพลงที่ตนเองชอบ หรือให้ร้องเป็นเพลงในท่อนที่ตรงกับความคิดตนเอง
7. กิจกรรมเดินชมแกลอรี (Gallery Walk) โดยให้นักเรียนเขียน หรือวาดสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ หลังจากนั้นนำไปติดที่ผนังห้องเรียน แล้วให้นักเรียนคนอื่นๆ ดิດกระดาษต่อกันเพื่อขยายแนวคิด เพิ่มคำถาม หรือกล่าวชมเชยในสิ่งที่เพื่อนเขียน
8. กิจกรรมเรียงลำดับเหตุการณ์ (Sequence) โดยให้นักเรียนเขียนเรียงลำดับเหตุการณ์จากสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อแสดงลำดับของโครงเรื่องหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
9. กิจกรรมปกหนังสือ (Cover It) โดยให้นักเรียนออกแบบปกหนังสือ โดยกำหนดให้หนังสือเป็นชื่อของชั้นเรียน ผู้เขียนเป็นนักเรียน แล้วสรุปถึงประโยชน์ของบทเรียนที่ตนเองเรียนรู้
10. กิจกรรมเชื่อมชีคำถาม (Question Stems) โดยให้นักเรียนเขียนคำถามเกี่ยวกับบทเรียนลงบนการ์ดแล้วนำมารวมกัน จากนั้นให้นักเรียนเลือกหยิบการ์ดคำถามเพื่อตอบคำถามที่ตนเองได้รับ

11. กิจกรรมแล้วไง (So What) โดยให้นักเรียนตอบคำถามถึงสิ่งสำคัญที่ตนเองควรทราบจากบทเรียนในสามปีต่อจากนี้คืออะไร และเพราะอะไรนักเรียนจึงเห็นว่าควรทราบ

12. กิจกรรมแสดงละคร (Dramatize It) โดยให้นักเรียนได้แสดงละครถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดออกมาผ่านบทบาทของตัวละครที่ได้รับ

13. กิจกรรมชนะให้ได้ใน 10 วินาที (Beat the Clock) โดยการตั้งคำถามกับนักเรียนเกี่ยวกับบทเรียน หรือเนื้อหาที่ได้เรียนในครั้งนั้น แล้วให้นักเรียนได้พูดคุยกับเพื่อน ก่อนที่จะสุ่มให้นักเรียนตอบภายในเวลา 10 วินาที

14. กิจกรรมสอนน้อง ป.1 (Teach a First-Grade) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนบรรยายแนวคิด ขั้นตอน หรือทักษะด้วยคำพูดที่ง่าย ๆ ที่สามารถทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เข้าใจ

15. กิจกรรมบอกฉันหน่อย (Review It) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนยกมือตอบคำถามของครู จากนั้นสอบถามเพื่อนร่วมชั้นว่าคิดเห็นอย่างไร หากเห็นด้วยให้ยกนิ้วโป้งขึ้น และหรือไม่เห็นด้วยให้ยกนิ้วโป้งลง

16. กิจกรรมตั๋วปิดกลุ่ม (Exit Ticket) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเขียนสรุป 3 ประเด็นหลังจากจบบทเรียน โดยเขียนถึงสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ สิ่งที่ยังสงสัยในบทเรียน และสิ่งที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือจากครู หรืออาจเป็นคำถามที่สอดคล้องกับบริบทของบทเรียน จากนั้นให้นักเรียนนำตั๋วมาส่งให้ครูก่อนยุติกิจกรรม

Mc Graw Hill (n.d.) ได้ออกแบบกิจกรรมสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีส่วนในการช่วยส่งเสริมการตระหนักรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการตระหนักรู้ทางสังคม โดยอาศัยแนวคิดจาก CASEL (Collaborative for Academic Social and Emotional learning, 2017) ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอในเฉพาะส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมใจเขาใจเรา (Some Else's Shoes) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจและสามารถสังเกตเห็นอารมณ์ หรือความรู้สึกของอีกฝ่าย เพื่อทำความเข้าใจจากมุมมองของผู้อื่น

การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ ความสามารถในการสังเกตเห็นอารมณ์ หรือความรู้สึกของอีกฝ่าย เพื่อทำความเข้าใจในมุมมองของผู้อื่น ช่วยทำให้เกิดการสร้างความรู้เข้าใจในสิ่งที่คนอื่นรู้สึกและเพราะเหตุใดที่บางคนอาจอยู่กับความรู้สึกในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นทักษะ

ชีวิตที่สำคัญสำหรับนักเรียนในการพัฒนาที่จะเรียนรู้การเอาใจใส่ เพราะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไร เพื่อให้ตนเองสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างบรรยากาศที่ทำให้รู้สึกปลอดภัยและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นกับเพื่อนและครู ทั้งนี้การเห็นอกเห็นใจยังช่วยส่งเสริมความอดทนและการยอมรับของผู้อื่นซึ่งจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่บุคคลมีต่อกันให้กลมกลืนกันมากขึ้น

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้โดยที่ครูจะขอให้นักเรียนได้คิดถึงช่วงเวลา หรือบางสถานการณ์ที่เกิดความยากลำบากขึ้นกับเพื่อน หรือสมาชิกในครอบครัว ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อเพื่อนป่วย หรือสูญเสียบางสิ่งพิเศษ เช่น เกม นักเรียนจะสื่อสารด้วยคำพูดอย่างไรกับเพื่อน เพื่อให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้น และให้นักเรียนบอกหรือเขียนว่า ถ้าหากเป็นตนเองจะรู้สึกอย่างไรในสิ่งเดียวกันที่เกิดขึ้นกับเพื่อน หรือยกตัวอย่างช่วงเวลาที่ยากลำบากของนักเรียน เช่น เมื่อมีคนไม่เห็นด้วยกับตนเอง เมื่อถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวตามลำพัง หรือเมื่อมีสูญเสียบางสิ่งพิเศษไป

2. กิจกรรมลองเป็นคนเห็นอกเห็นใจ (Empathy Challenge) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจ สังเกตอารมณ์ความรู้สึก และห่วงใยต่อความรู้สึกของผู้อื่น

การเห็นอกเห็นใจในความรู้สึกของผู้อื่น คือ ความสามารถในการเข้าใจและแบ่งปันความรู้สึกของบุคคลอื่น การเห็นอกเห็นใจสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของแต่ละบุคคลให้ดีขึ้น ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกทั้งในโรงเรียนและชุมชน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราจะทำให้บุคคลมีความไวต่อสิ่งที่บุคคลนั้นกำลังประสบ หรือรู้สึกอยู่ การสอนให้นักเรียนตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นสามารถส่งเสริมให้เกิดการยอมรับและเคารพกันภายในโรงเรียนได้ไม่ยาก

กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาในการให้นักเรียนแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจ โดยจะให้นักเรียนได้ลองแสดงความเห็นอกเห็นใจกับบุคคลอื่น 5 วันติดต่อกันและบันทึกว่าตนเองทำอย่างไรบ้าง

3. กิจกรรมต้นไม้ขอบคุณของฉัน (My Thankful Tree) หรือบันทึกการขอบคุณ (My Gratitude Journal) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถแสดงการขอบคุณต่อสิ่งนั้นได้

การขอบคุณเป็นทักษะสำคัญที่นักเรียนควรมีความเข้าใจ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นไปในสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองและขอบคุณสำหรับสิ่งที่ตนเองมีอยู่

การมุ่งเน้นไปที่สิ่งดี ๆ ในชีวิตสามารถช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการสร้างความรู้สึกที่แข็งแกร่งขึ้นในตนเองสิ่งนี้ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในสังคมได้ นักเรียนที่รู้จักการขอบคุณ มักจะมีความสุข มองโลกในแง่ดีมากขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสังคม หรือบุคคลรอบข้างไปในทิศทางที่ดี และยังมีแนวโน้มที่นักเรียนเหล่านี้จะให้ส่งต่อพฤติกรรมนี้แก่ผู้อื่นในสังคมมากขึ้นเช่นกัน

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถระบุคำพูดและแสดงพฤติกรรมของสิ่งที่ตนเองรู้สึกขอบคุณในชีวิต โดยให้นักเรียนได้วาดภาพสิ่งที่ตนเองรู้สึกขอบคุณ หรือนำภาพสิ่งนั้นมาตัดปะเป็นกิ่งก้านของต้นไม้ที่แตกกิ่งออกไป หรืออาจให้นักเรียนเขียนบันทึกการขอบคุณบุคคลอื่น ๆ รอบตัวของตนเอง

4. กิจกรรมขอบคุณ 3 สิ่ง (Gratitude in Threes) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถแสดงการขอบคุณบุคคลอื่นได้

เมื่อบุคคลส่วนใหญ่นึกถึงการขอบคุณมักจะคิดถึงในทางการแสดงพฤติกรรม เช่น การกล่าวขอบคุณ แต่การขอบคุณเป็นเหมือนการมองด้านดีของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และรู้สึกขอบคุณไปกับสิ่งนั้น นักเรียนที่มีลักษณะของการเป็นบุคคลที่รู้สึกขอบคุณกับสิ่งต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้เป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี และมักจะส่งต่อการมองโลกในแง่ดีนี้ให้กับบุคคลอื่นต่อไป กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนได้ระบุการขอบคุณสิ่งดี ๆ 3 สิ่งที่นักเรียนรู้สึกขอบคุณสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตในหมวดหมู่ต่าง ๆ

5. กิจกรรมฉันรู้ว่าต้องทำอย่างไร (I know How To) หรือกิจกรรมเข้ากันได้ อย่างเป็นอย่างไร (How To Get Along) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคม สำหรับโรงเรียน บ้าน และสังคมของตนเอง

บรรทัดฐานทางสังคม เป็นกฎ หรือพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ไม่ได้เขียนไว้ ซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับในกลุ่มสังคมหรือวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น การเปิดประตูให้คนที่อยู่ด้านหลังคุณ หรือทิ้งขยะในถังขยะแทนที่จะทิ้งลงบนพื้น บรรทัดฐานทางสังคม ช่วยทำให้นักเรียนคาดหวังว่าจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรในแต่ละสถานการณ์ สิ่งสำคัญคือ ต้องช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่า กฎ หรือข้อบังคับสำหรับการประพฤติตนในสังคมที่บ้านและในโรงเรียนจะช่วยให้ตนเองมีความรู้สึกปลอดภัยและมีสุขภาพดี นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าตนเองรู้วิธีในการให้เกียรติบุคคลอื่น และเคารพทรัพย์สินทั้งของตนเองและผู้อื่น เมื่อบุคคลมีความเคารพซึ่งกันและกันจะส่งผลทำให้เกิดความห่วงใยต่อกัน

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำกฎ ข้อตกลงที่ตนเองปฏิบัติเมื่ออยู่บ้าน โรงเรียน และในชุมชนของตนเอง

6. กิจกรรมยินดีต้อนรับทุกคน (Everyone Is Welcome) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่นและจิตสำนึกความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ หรือความรู้สึกถึงความคู่ควร โดยเฉพาะความรู้สึกของว่าตนเองคู่ควรพอที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบุคคลหรือสถานที่นั้น

เนื่องจากนักเรียนมีภูมิหลังและประสบการณ์ที่หลากหลาย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กแต่ละคนจะรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ นักเรียนที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในเชิงบวกมีแนวโน้มที่จะได้สัมผัสกับการมีส่วนร่วมและความเป็นอยู่ที่ดี การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นความเชื่อที่ว่า ในขณะที่เราทุกคนแตกต่างกันเราก็เท่าเทียมกันและสมควรได้รับความเคารพและการยอมรับและผานความแตกต่างของบุคคลเข้าไว้ด้วยกัน

นักเรียนทุกคนมีความต้องการและสมควรได้รับพื้นที่ที่ปลอดภัยและการสนับสนุนที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนได้ไตร่ตรอง พิจารณาว่าตนเองรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น โดยให้นักเรียนให้คะแนนตัวเอง จาก 0-10 คะแนน และให้นักเรียนได้แบ่งปันความรู้สึกตนเองในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่น

7. กิจกรรมพูดแบบนี้ได้ไหมนะ (Say This Not That) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจวิธีการเลือกคำพูดเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

วิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนตระหนักการแสดงพฤติกรรมทางสังคมคือการสอนให้เด็กรู้จักบรรทัดฐานของการเลือกใช้คำพูด หรือการใช้ตัวกรองทางสังคม ซึ่งหมายถึงความสามารถในการประเมินว่าตนเองควรพูดประโยคในลักษณะใดกับผู้อื่นเมื่อต้องพบเจอสถานการณ์ต่าง ๆ หรือให้นักเรียนได้รู้จักไตร่ตรองการคิดก่อนพูด เพื่อให้แน่ใจว่าตนเองจะไม่พูดอะไรที่ไม่เหมาะสม หรือทำร้ายความรู้สึกซึ่งที่ผลในด้านลบต่อตนเองและผู้อื่น การใช้ตัวกรองทางสังคมสามารถช่วยให้นักเรียนสร้างทักษะการพูดตลอดจนพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกฝนโดยใช้ตัวกรองทางสังคม โดยอาจให้นักเรียนเขียนเกี่ยวกับสถานการณ์บางอย่าง เมื่อจำเป็นต้องใช้ตัวกรองทางสังคมแล้วบันทึกคำพูดที่เหมาะสมของตนเองเพื่อสื่อสารออกมา

8. กิจกรรมฉลองความแตกต่าง (Celebrating our Differences) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของการยอมรับและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น

การสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกและการเคารพความแตกต่างเป็นก้าวแรกในการช่วยให้เด็กเกิดการยอมรับ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่ทำให้สามารถมองเห็นความเหมือนและความแตกต่างของบุคคล ต้องทำให้นักเรียนมีความเข้าใจว่าความแตกต่างก็ไม่ใช่สิ่งที่ไม่ดี เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองไม่เหมือนใคร การยอมรับทั้งความเหมือนและความแตกต่างสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้จากผู้อื่นที่มีแตกต่างอย่างหลากหลายได้

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับเด็กคนอื่นในห้องเรียน เพื่อเรียนรู้เพิ่มเติมซึ่งกันและกัน และในท้ายที่สุดเด็กจะพบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกัน สามารถชื่นชมในสิ่งที่ตนเองเป็นได้

9. กิจกรรมไม่มีพื้นที่ว่างที่สำหรับความเกลียดชัง (Not Plach For HATE) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญของการรวมผู้อื่นจากภูมิหลังวัฒนธรรมและบริบทที่หลากหลาย

การรวมเป็นหนึ่งเดียว หมายถึง การยอมรับความแตกต่าง นักเรียนต้องเข้าใจว่าความแตกต่างคือสิ่งที่ทำให้เราเป็นเราเป็นเรื่องของความมหัศจรรย์ การสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของความแตกต่างช่วยให้พวกเขาฝึกความเห็นอกเห็นใจและต่อต้านมุมมองที่ไม่ยุติธรรม

กิจกรรมนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนที่มีความหลากหลายมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยให้เด็กได้ออกแบบ และวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงถึงแนวคิดในการอยู่ร่วมกันที่ไม่มีความเกลียดชังมาเป็นตัวกำหนด

จากการศึกษาเทคนิค วิธีการและกิจกรรมที่สามารถนำมาออกแบบกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดและองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคม โดยยึดความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปการเลือกใช้เทคนิค วิธีการและกิจกรรมที่ใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมได้ ดังนี้

1. กิจกรรมการทำป้ายชื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายไปกับการทำกิจกรรม

2. กิจกรรมล่าลายแทง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มได้รู้จักกันมากขึ้น มีสัมพันธภาพที่ดีสำหรับการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเชื่อมโยงนักเรียนเข้าสู่บทเรียน

3. กิจกรรมคำทำนายรับปีมังกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยนำเข้าสู่ขั้นตอนกิจกรรมต่อไป

4. กิจกรรมลูกอมหลากหลายสี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสื่อสาร ซึ่งในกิจกรรมนี้เลือกใช้ข้อความที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

5. กิจกรรมเพราะอะไรกันนะ เพื่อให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจระหว่างความคาดหวัง และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการรับรู้ความคาดหวังจากบุคคลรอบ ๆ ตัวของตนเอง

6. กิจกรรมไฟจราจร เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองถึงสิ่งที่ผู้วิจัยเสริมให้ในตอนท้าย โดยใช้สัญลักษณ์ของสัญญาณไฟ

7. เทคนิคการใช้เกม빙โกอารมณ์ เพื่อทบทวนอารมณ์ต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นกับนักเรียน

8. กิจกรรมพูดแบบนี้ดีไหมนะ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจวิธีการเลือกใช้คำพูดการสื่อสารกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ช่วยให้นักเรียนตระหนักการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ประเมินตนเองว่าควรพูดประโยคในลักษณะใดกับผู้อื่น ไตร่ตรองการคิดก่อนพูด เพื่อให้แน่ใจว่าตนเองจะไม่พูดหรือสื่อสารอะไรที่ไม่เหมาะสม หรือทำร้ายความรู้สึกที่ส่งผลในด้านลบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีส่วนในการช่วยรักษาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นได้

9. เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในตนเองและมีความเข้าใจผู้อื่นผ่านบทบาทที่ได้รับหรือได้เห็น และให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม คำพูดที่อยู่ในใจ ทำให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและยอมรับผู้อื่น

10. กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้สรุปกิจกรรมกลุ่ม ทบทวนความรู้ ความรู้สึกหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา

11. กิจกรรมแลกรางวัล เพื่อให้นักเรียนเขียนสรุปบทเรียนที่ได้เรียนรู้ แล้วนำมาแลกรับของรางวัลจากนั้นจึงทำการยุติกิจกรรม

Razak (2020) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการละลายพฤติกรรมของการทำกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า การละลายพฤติกรรมในขั้นเริ่มต้นกิจกรรม สามารถกระตุ้นให้สมาชิกมีความผูกพันกัน ด้วยการทำความรู้จักกับบุคคลต่าง ๆ จากภูมิหลังที่แตกต่างกัน ให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยได้แบ่งกิจกรรมในขั้นเริ่มต้นบทเรียนไว้ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมล่าลายแทง เป็นกิจกรรมที่ช่วยทำให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม โดยการให้คำถามสำรวจรายชื่อเพื่อน หรืออาจใช้การยกมือแทนการตอบ ในการตั้งคำถามสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของกิจกรรม แล้วให้สมาชิกเคลื่อนไหวตามหาชื่อเพื่อนที่ตรงกับคำถามที่ได้รับจนครบ ซึ่งคำถามควรมีความสอดคล้องกับประเด็นในการจัดกิจกรรม

2. กิจกรรมนี้หรือนั้น เป็นกิจกรรมสำหรับเริ่มต้นการสร้างสัมพันธภาพในกลุ่ม โดยการให้สมาชิกตอบคำถามด้วยความเร็วเพียง 30 วินาที ซึ่งคำถามควรจะเป็นคำถามที่ง่าย ใช้เวลาคิดไม่นาน และให้สมาชิกได้เลือกตัวเลือกเพียง 2 ตัวเลือก ทั้งนี้สามารถให้สมาชิกได้เคลื่อนไหวขณะที่ตอบคำถามได้โดยใช้เส้นแบ่งตรงกลางให้ขยับตัวไปทางซ้ายและทางขวาในการตอบคำถาม

3. กิจกรรมใครไม่เคยยกมือขึ้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพในกลุ่ม และละลายพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม โดยคำถามที่ใช้จะขึ้นต้นด้วย ใครไม่เคย... จากนั้นจึงให้สมาชิกยกมือขึ้น ซึ่งจะทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รับรู้เรื่องราวที่ได้ร่วมกันแบ่งปัน

4. กิจกรรมล่าสมบัติ เป็นกิจกรรมที่ให้สมาชิกได้ค้นหาสิ่งของต่าง ๆ 1-2 ชิ้นเหมาะกับกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน โดยกิจกรรมนี้สามารถเล่นผ่านหน้าจอออนไลน์ได้อย่างดี โดยกำหนดสิ่งของแล้วให้สมาชิกไปค้นหาแล้วนำมาโชว์ที่หน้าจอ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวและสร้างความสนุกสนานก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

5. กิจกรรม 2 เรื่องจริง 1 เรื่องโกหก เป็นกิจกรรมที่ช่วยทำให้กลุ่มที่มีขนาดใหญ่เกิดความสนิทสนมกันและรู้จักกันมากขึ้น โดยการเล่าเรื่องจริง 2 เรื่อง และเรื่องโกหก 1 เรื่อง จากนั้นจึงให้สมาชิกช่วยกันตอบว่าเรื่องใดคือเรื่องจริงเรื่องใดคือเรื่องโกหก ซึ่งในการทำกิจกรรมสมาชิกจะได้แลกเปลี่ยนพูดคุยร่วมกันทำให้ลดความกังวลใจต่อกันและนำเข้าสู่การทำกิจกรรมต่อไปได้

Twinkl (2023) ได้ออกแบบกิจกรรม ที่พัฒนามาจากเหตุการณ์เมื่อผู้ใหญ่บอกกับเด็ก ๆ ว่าต้องทำอะไร (Why Do Adults Tell Us What to Do?) โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่มีประโยชน์สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการทำตามคำแนะนำของบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ใหญ่ โดยมีการใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเมื่อต้องได้รับคำแนะนำว่าตนเองต้องทำอะไรบ้าง และส่งเสริมให้เด็กคิดว่าเพราะเหตุใดคำแนะนำเหล่านี้จึงสำคัญและคำแนะนำเหล่านี้มีประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร ซึ่งในบางครั้งในกลุ่มของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็พบว่ามีความปัญหาในการทำตามคำแนะนำ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ต่อการทำ

กิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ในกลุ่มเด็กที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก็อาจจะรู้สึกรำคาญที่ถูกพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูขอให้ทำสิ่งต่าง ๆ หากเด็กเหล่านี้มีความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดตนเองจึงได้รับคำแนะนำต่าง ๆ ก็จะมีแนวโน้มที่เด็กกลุ่มนี้จะปฏิบัติตามคำแนะนำมากขึ้น สิ่งสำคัญคือนักเรียนจะต้องเข้าใจว่าคำแนะนำจากผู้ใหญ่มีความปรารถนาในเรื่องของความปลอดภัยและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์

2.6 ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักและเกิดความเข้าใจในตนเองได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังช่วยให้เข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยส่งเสริมให้เกิดการรู้จักเลือกและตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างฉลาด จนสามารถนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่ นิตยา เรืองแบน (2553) และ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อตัวนักเรียน กิจกรรมแนะแนวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง รับรู้ถึงความสามารถพิเศษที่อยู่ในตัวรวมถึงข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการแก้ไข ได้รับข้อมูลที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาและตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าการไม่ได้รับข้อสนเทศ

2. ประโยชน์ต่อครู อาจารย์ และสถานศึกษา บริการด้านต่าง ๆ ในงานแนะแนวมมีส่วนช่วยให้ครู อาจารย์เกิดความเข้าใจในตัวนักเรียน ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการปกครองดูแลนักเรียนดำเนินไปได้อย่างเหมาะสมตามความแตกต่างของบุคคล จัดแบ่งบทเรียนตามความสามารถของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านของสถานศึกษาส่งผลให้สามารถจัดกิจกรรมและบริการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งมีส่วนในการช่วยลดปัญหาทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. ประโยชน์ต่อพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างพ่อ แม่ ผู้ปกครอง กับนักเรียน ในสภาพการณ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กจะแตกต่างกันระหว่างที่บ้านและที่โรงเรียน ทำให้พ่อ แม่ ผู้ปกครองได้มีส่วนในการรับผิดชอบดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด ทั้งยังได้มีโอกาสในการเข้าใจและร่วมกันวางแผนในการศึกษาต่อ รวมถึงการประกอบอาชีพของเด็ก นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้และยอมรับถึงขีดจำกัดความสามารถของเด็ก เพื่อจะได้ไม่เร่งรัดเด็กจนทำให้เกิดปัญหาทางด้านพฤติกรรม หรือจิตใจตามมาในภายหลัง

จากการศึกษาแนวคิดที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว สามารถสรุปได้ว่า ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว สามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งมีความครอบคลุมกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน อันได้แก่ 1) นักเรียน ซึ่งช่วยให้ นักเรียนเกิดการรับรู้ และเข้าใจในตัวเองของตนเอง อันจะนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง 2) ครู ช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจในตัวนักเรียนในทุกด้าน ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนา กิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม 3) พ่อ แม่ และผู้ปกครอง ช่วยให้เกิดความเข้าใจในตัว ของบุตรหลานที่ตนเองดูแลรับผิดชอบ ได้รับรู้ และเข้าใจถึงแนวทาง รวมถึงสามารถร่วมกันวางแผนชีวิต การศึกษา อาชีพ ที่ตรงตามความต้องการของบุตรหลานได้

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว พบว่าได้มีการศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมในบริบทที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงและนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

2.7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

Bancin, Mudjiran, & Rusdinal (2019) ได้สร้างโมดูลในการแนะแนวและการให้คำปรึกษา การควบคุมตนเองของนักเรียนด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า โมดูลต่างๆ ได้รับการจัดเตรียมให้มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้สำหรับการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน และผลของการใช้การให้คำปรึกษาในโมดูลนี้ เกี่ยวกับการกำกับดูแลตนเองของนักเรียนในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับที่สูง แสดงให้เห็นว่าการนำโมดูลการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเพื่อเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเองในความสัมพันธ์ทางสังคม สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแนะแนวและบริการให้คำปรึกษาในโรงเรียนได้

Cooper, Haney, Krieg, & Brownell (2017) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบกิจกรรมการทำป้ายชื่อ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการจดจำชื่อของนักเรียนที่ได้เรียนในรายวิชาตนเอง โดยในแต่ละครั้งของก่อนการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียน ครูจะแสดงสไลด์การทำกิจกรรมหน้าแรกเพื่อเตือนให้นักเรียนนำป้ายชื่อนี้มาตั้งไว้ที่มุมโต๊ะทุกครั้ง และเตรียมอุปกรณ์สำรองในการทำป้ายชื่อสำหรับนักเรียนที่ลืมนำป้ายชื่อมา ซึ่งจากการวิจัยดังกล่าวพบว่าสามารถช่วยให้ครูจดจำชื่อของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งยังทำให้นักเรียนรู้สึกที่ตนเองมีความสำคัญซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและนักเรียนในรายวิชาที่มีการใช้กิจกรรมทำป้ายชื่อ

Dewi, Pratisti, & Prasetyaningrum (2019) ร่วมกันศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการเพิ่มความเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับความเห็นอกเห็นใจเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งมีพฤติกรรมก่อกวนที่อยู่ในระดับสูง เปรียบเทียบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยการใช้นิทานบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่า การแสดงบทบาทสมมติมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความเห็นอกเห็นใจให้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน โดยเมื่อนักเรียนในกลุ่มดังกล่าวได้รับผลกระทบจากการกระทำเช่นเดียวกันที่ตนเองกระทำต่อผู้อื่น ผ่านการสังเกตและได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกัน ทำให้ระดับความเห็นอกเห็นใจของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้นิทานบทบาทสมมติ มีระดับความเห็นอกเห็นใจที่สูงกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียนที่ไม่ได้รับการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การใช้นิทานบทบาทสมมติสามารถเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียนได้

Jamila & Rahmawati (2022) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้บิงโกอารมณ์เพื่อปรับปรุงความสามารถในการรับรู้อารมณ์การแสดงออกของเด็กอายุ 4-6 ปี เพื่อพิจารณาว่าการเรียนรู้ผ่านภาพสื่อสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้ในการทำความเข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่นได้หรือไม่ โดยมีเด็ก 19 คน ของโรงเรียนการศึกษาศรีสุริยวงศ์ Mutiara Bunda Post ในเมืองมาลัง โดยเปรียบเทียบความสามารถในการจดจำการแสดงออกทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งใช้ Emotion Bingo Board ที่พัฒนาขึ้นมา โดยผลการศึกษาพบว่า นักเรียนสามารถเข้าใจและแยกแยะการแสดงออกทางอารมณ์แต่ละอารมณ์ได้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านเกมบิงโกอารมณ์ สามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจดจำการแสดงออกทางอารมณ์ให้กับเด็กได้

Vlaicu (2012) ได้ศึกษาเรื่อง ความสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติต่อการพัฒนาการแสดงความสามารถทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก เพื่อพิสูจน์ผ่านการศึกษาระยะยาวว่า วิธีการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้การเล่นเป็นฐานโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติอย่างต่อเนื่อง มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กอย่างกลมกลืนหรือไม่ เป็นเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 23 คน และกลุ่มควบคุม 26 คน ซึ่งมีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาที่เท่ากัน (วัดจากผลการเรียนในช่วงระดับประถมศึกษาปีที่ 3) โดยผลการวิจัยพบว่า เด็กสามารถเรียนรู้ทักษะและทัศนคติมากมายในระหว่างการแสดงบทบาทสมมติ สามารถเรียนรู้วิธีการร่วมมือและเข้าใจผู้อื่น เรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกและอารมณ์ของตน

ได้ กระตุ้นให้กล้าที่จะเอาชนะความกลัว ความเขินอาย และยังสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะภาษา การสื่อสารการเจรจาต่อรองและการแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งในการแสดงบทบาทสมมติมีส่วนช่วยในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กๆ

Yamaguchi & Hiriguchi (2015) ร่วมกันพัฒนากระบวนการในการสื่อสารเรื่องผลกระทบจากความเสียของรังสี โดยการใช้ Quartet game แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดฟูกูชิมะ สำหรับใช้เป็นสื่อการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความง่ายขึ้นสำหรับนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาสามารถรับความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากรังสีผ่าน Quartet Game ได้หรือไม่ และการใช้เกมนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการให้ความรู้กับนักเรียนได้มากน้อยเพียงใด มีนักเรียน 89 คนเป็นผู้เข้าร่วมการทดลองด้วยการใช้แบบสอบถามกับนักเรียนก่อนและหลังการใช้เกม ซึ่งผลการทดลองพบว่า นักเรียนมากกว่า 95% เข้าใจกฎ สนุกกับการเล่นเกม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากเกมดังกล่าว นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองยังมีคะแนนด้านความรู้โดยรวมหลังการทดลองยังสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.7.2 งานวิจัยในประเทศ

ชื่นตา นุชกระโทก (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างการคิดเชิงบริหารจัดการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการคิดเชิงบริหารจัดการของนักเรียนประถมศึกษาก่อนทดลองและหลังการทดลอง ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 356 คน โดยการเลือกแบบสุ่มหายชั้นตอน กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงผลจากการศึกษาพบว่า การคิดเชิงบริหารจัดการของนักเรียนประถมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยการคิดเชิงบริหารจัดการสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการคิดเชิงบริหารจัดการสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่าง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว สามารถช่วยในการเสริมสร้างการคิดเชิงบริหารจัดการสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้ ทั้งนี้เป็นเพราะชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นสื่อที่ใช้สำหรับการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ปัญหาของผู้เรียน ตามกระบวนการดำเนินงานที่มีการวางแผนรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่หลากหลาย ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางทักษะ สร้างประสบการณ์ที่ส่งเสริม

กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่ประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนตามช่วงวัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนตามยุคสมัย

ดวงกมลชนก ตั้งวิฑูรย์ (2559) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ โดยใช้บทบาทสมมติของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัยปีที่ 3 ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่เป็นเด็กที่มีคะแนนความเห็นอกเห็นใจต่ำ จำนวน 15 คน แล้วทำการเปรียบเทียบนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้บทบาทสมมติ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินความเห็นอกเห็นใจ แบบสังเกตความเห็นอกเห็นใจ โปรแกรมพัฒนาความเห็นอกเห็นใจโดยใช้บทบาทสมมติ และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งหลังจากทำการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย หลังการเข้ารับโปรแกรมมีระดับสูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนการเข้ารับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาความเห็นอกเห็นใจในเด็กปฐมวัยนั้นมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติบูรณาการร่วมกับจิตวิทยาการเรียนรู้ และในกิจกรรมยังประกอบไปด้วยบทบาทตัวละครในการแสดงที่มีความหลากหลาย ทั้งยังมีการสอดแทรก แนวคิดในเรื่องของการช่วยเหลือผู้อื่นและการแบ่งปัน ที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในพฤติกรรมของตัวละครในด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยผ่านการแสดงตามบทบาทรับในแต่ละครั้ง

นภาพร หริมเจริญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความหวังทางการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,466 คน สุ่มแบบแบ่งชั้นนักเรียนจำนวน 305 คน เพื่อเปรียบเทียบความหวังทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นเปรียบเทียบความหวังทางการศึกษาหลังการทดลองของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เข้าร่วม กิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้จากการสุ่มแบบสองขั้นตอน ที่แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 40 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความหวังทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีความหวังทางการศึกษาสูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความหวังทางการศึกษาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดกระทำใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบไปด้วยการใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ และกลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์มาช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้ อาทิเช่น เทคนิคพูดกับตนเอง การใช้กรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปราย กลุ่ม เป็นต้น

ปริญทร์ นิติธรรมานุสรณ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยการใช้เกมกระดานร่วมกับการชี้นะ ซึ่งเป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยเป็นเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม เกมกระดานตะลุยกอวกาศมหาสนุก แบบบันทึกการสังเกต และแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกหลังได้รับการสอนด้วยเกมกระดานร่วมกับการชี้นะสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการสอนด้วยเกมกระดานร่วมกับการชี้นะ

พิชญพร สมจันทร์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกิจกรรมแนะแนว จำนวน 302 คน ซึ่งมีการแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 25 คน แล้วทำการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองก่อน และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว จากนั้นเปรียบเทียบความฉลาดทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว ผลการเปรียบเทียบพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีการนำเอาเทคนิค และทฤษฎีต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการจัดกรรมแนะแนวมาใช้ในการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมให้กับนักเรียน ประกอบไปด้วย นำเทคนิคสถานการณ์จำลอง มาใช้ในการให้นักเรียนเรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา นำเทคนิคการสอนแบบแก้ปัญหา มาใช้ในการให้นักเรียนได้แสดงข้อคิดเห็นของตนเอง นำเทคนิคการสื่อสาร (TA) มาประยุกต์ใช้ในการฝึกการถ่ายทอดคำพูดได้อย่างจริงใจ นำทฤษฎีหมวด 6 ไป มาช่วยในการส่งเสริมความคิดให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อธิบายความเป็นตัวเองได้ นำการใช้เทคนิคการจัดการเรียนแบบเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) มาสร้างบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้ระหว่างเพื่อน ในด้านความรู้ การรับรู้ความรู้สึกของเพื่อน ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้เป็นอย่างดี

วัฒนพงศ์ ล้วนแสง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างชุดความคิดแบบเติบโตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กิจกรรมแนะแนว กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1,395 คน จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีชุดความคิดแบบเติบโตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีชุดความคิดแบบเติบโตสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อมองไปในรายด้านพบว่า กิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านกล้าเผชิญกับความล้มเหลว ด้านมองความพยายามเป็นหนทางไปสู่ความรอบรู้ ด้านการเรียนรู้จากคำวิจารณ์ ด้าน

เรียนรู้จากการหาแบบอย่างและแรงบันดาลใจจากความสำเร็จ ด้านเชื่อว่าความสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างชุดความคิดแบบเติบโตให้กับนักเรียนให้ไปในทิศทางที่ดีได้

สรวิวัน ศุภฤกษ์ชาติกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างการมองโลกในแง่ดีของนักเรียนวัยรุ่น โดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 378 คน จากนั้นได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เฉพาะนักเรียนที่มีคะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาแล้วทำการสุ่มเข้ากลุ่ม ได้จำนวนนักเรียน 17 คน แล้วทำการทดลองเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนว โดยผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีการมองโลกในแง่ดีสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแนะแนวมีส่วนในการช่วยเสริมสร้างการมองโลกในแง่ดีให้กับนักเรียนวัยรุ่นได้

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมแนะแนวมีส่วนในการช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตัวแปรทางจิตวิทยาในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้ อีกทั้งยังมีเทคนิค และวิธีในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีส่วนในการช่วยให้บุคคลเกิดการปรับตัวที่ดีให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตระหนักถึงสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กประถมศึกษา

3.1 ความหมายของเด็กประถมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและตำราที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กวัยประถมศึกษา พบว่ามีผู้กล่าวถึงความหมายของเด็กวัยประถมไว้ ดังนี้

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540) กล่าวว่า เด็กประถมศึกษา คือ เด็กที่จัดอยู่ในระยะวัยเด็กตอนกลาง ช่วงอายุประมาณ 6-12 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษา หรือวัยที่เด็กเริ่มเรียนในด้านวิชาการอย่างจริงจัง โดยมีการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและสติปัญญามากขึ้น เริ่มเรียนรู้ที่จะคบหา มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่นอกเหนือจากพ่อแม่มากยิ่งขึ้น

จินตนา ณ สงขลา (2537) ได้อธิบายความหมายของเด็กประถมศึกษาไว้ว่า เด็กวัยประถมศึกษา คือ เด็กที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างรอยต่อของเด็กและวัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเรียนรู้และได้สัมผัสกับประสบการณ์ที่หลากหลาย มีการเปลี่ยนแปลงในด้าน

สภาพอารมณ์และจิตใจ ต้องเรียนรู้การปรับตัวและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ซึ่งมีชื่อเรียกวัยนี้ที่แตกต่างกัน เช่น วัยเรียน (School Age Child) หรือวัยฟันหัก (Age of the loose tooth)

จากการศึกษาความหมายของเด็กประถมศึกษา สามารถสรุปความหมายได้ดังนี้ เด็กประถมศึกษา หมายถึง เด็กที่กำลังอยู่ในช่วงของการเรียนในระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่มีความก้าวหน้าทางพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และเริ่มเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับของรอบข้างในสังคมมากขึ้น

3.2 ลักษณะของเด็กประถมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและตำราที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กวัยประถมศึกษา พบเด็กประถมศึกษา มีลักษณะเด่นของวัยอย่างหลากหลายแง่มุม โดยมีผู้ทีกล่าวถึงลักษณะของเด็กประถมศึกษาไว้ ดังนี้

จินตนา ณ สงขลา (2537) ได้อธิบายว่า ในบางครั้งเด็กจะมีอารมณ์อ่อนไหวง่ายต่อการถูกตำหนิติเตียน และการเยาะเย้ยถากถางโดยเฉพาะจากเพื่อน การทะเลาะเบาะแว้งจึงมีบ่อยขึ้น การโต้ตอบกันด้วยคำพูดจะมีการเกิดสูงกว่าการใช้กำลังในด้านร่างกาย ซึ่งการแข่งขันเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ในการพัฒนาด้านสังคมของเด็กวัยนี้ จึงควรส่งเสริมให้เรียนรู้และยอมรับการปฏิบัติตามกฎกติกา ตลอดจนการส่งเสริมให้มีความเข้าใจในมุมมอง สิทธิของผู้อื่น รวมถึงเรียนรู้ในการยอมรับการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มในสังคม

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540) ได้กล่าวว่า เด็กในช่วงนี้ เป็นวัยแห่งการเตรียมตัวสำหรับการเป็นเด็กวัยรุ่นและการเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ กลุ่มเพื่อนร่วมวัย มีบทบาทอย่างมากจนถึงขีดสูงสุดในระยะวัยรุ่น และจะค่อย ๆ ลดความสำคัญลงเมื่อเด็กเปลี่ยนผ่านวัย และโตขึ้นเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีคู่ครอง กลุ่มเพื่อนจึงเริ่มมีอิทธิพลต่อเด็กวัยนี้ในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ค่านิยม ความมุ่งมั่น ความต้องการ รวมถึงพฤติกรรมตนเองในบทบาททางเพศ ซึ่งในการรวมกลุ่มของเด็กจะสร้างนิสัยการแข่งขัน ในทุกด้านของชีวิตทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ส่งผลให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน เกิดการกลั่นแกล้ง และเกิดการแตกกลุ่มกันได้

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2559) กล่าวว่า เด็กในวัยประถมศึกษา เป็นวัยที่มีการใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน เริ่มเรียนรู้ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนมักเป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Agent) ของเด็ก หรือเป็นตัวแทนในการทำให้

บุคคลเรียนรู้กฎระเบียบ นำระเบียบมาเป็นแนวในการปฏิบัติตนของสมาชิกกลุ่ม เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมจากเพื่อน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงสำคัญมากสำหรับวัยนี้

จากการศึกษาลักษณะเด่นของเด็กประถมศึกษา สรุปได้ว่า เด็กประถมศึกษา เป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กตอนต้นไปสู่วัยเด็กตอนกลาง และวัยเด็กตอนปลายตามลำดับ มีพัฒนาการทางร่างกายค่อยเป็นค่อยไปในช่วงต้น แต่เมื่อเข้าสู่ตอนปลายเด็กหญิงจะมีพัฒนาการทางร่างกายไวกว่าเด็กชาย กำลังเรียนรู้พฤติกรรมเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองในอนาคต จึงต้องมีการส่งเสริมให้เด็กวัยนี้มีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและตำรา พบว่าเด็กวัยประถมศึกษามีปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังที่มีนักวิชาการได้กล่าวถึงในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคม ดังนี้

จินตนา ณ สงขลา (2537) ได้กล่าวว่า เด็กประถมศึกษาอาจเป็นวัยที่สนุกสนานกับชีวิต แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นวัยที่อารมณ์จะพัฒนาไปถึงขีดสุดเช่นกัน โดยเฉพาะช่วงที่เด็กอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ซึ่งเป็นเรื่องที่พบได้บ่อยเนื่องจากเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตทางสังคมจากโรงเรียนประถมศึกษาไปยังมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กต้องปรับตัวจากสภาพแวดล้อมเดิมไปสู่สภาพแวดล้อมใหม่ โดยทั่วไปความกังวลและความอ่อนไหวต่อความรู้สึกจะเพิ่มขึ้นในช่วงนี้ เด็กอาจรู้สึกกลัวสิ่งใหม่ ๆ หรือสิ่งที่ไม่คุ้นเคย เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีการใช้จินตนาการมาก และเมื่อเด็กโตขึ้น ความกลัวเหล่านี้มักจะเปลี่ยนไปเป็นความวิตกกังวลใจแทน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบอย่างมาก ในวัยนี้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ทั้งในด้านบวกและด้านลบ เนื่องจากต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ในการรวมกลุ่มของเด็กมักจะมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายมีความสนใจที่แตกต่างกัน จนในบางครั้งก็เกิดความไม่เข้าใจกัน จนนำไปสู่การโต้เถียงหรือการแข่งขันกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเรียน กิจกรรม และกีฬา สาเหตุหลักคือการขาดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รวมถึงความเข้าใจในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น เนื่องจากความสามารถในด้านนี้ยังพัฒนาได้ไม่เต็มที่ การทะเลาะและการใช้คำพูดที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นจึงพบได้บ่อยในวัยนี้ จนบางครั้งอาจนำไปสู่การใช้กำลังในการต่อสู้กัน

จากประเด็นปัญหาของเด็กประถมศึกษาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นปัญหาต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งหากเด็กได้รับการส่งเสริมที่ดี ในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงครู จะสามารถช่วยให้เด็กเกิดการปรับตัวในช่วงวัยนี้ได้ง่าย การสร้างความเข้าใจและการให้คำแนะนำที่เหมาะสม สามารถช่วยเด็ก เกิดการรับรู้อารมณ์ และความต้องการของผู้อื่นได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กสามารถพัฒนา ทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว เปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม และนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน 210 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนที่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือมีการจัดกลุ่มนักเรียนแบบคละความสามารถและได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 30 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่พัฒนามาจากแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของ Son (2018) มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลักษณะของเครื่องมือสอดคล้องตามองค์ประกอบและนิยามศัพท์ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย โดยมีวิธีการสร้าง ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบวัด

2.1.2 สร้างแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ รวมถึงรายละเอียดขั้นตอนการสร้างแบบวัดตามแนวคิดของของ Son (2018) ซึ่งมีลักษณะของเครื่องมือที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์และลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1.3 สร้างแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดของแบบวัด ดังนี้

แบบวัดประกอบด้วยการตระหนักรู้ทางสังคม จำนวน 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

ด้านที่ 2 การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น

ด้านที่ 3 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม

มีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก จำนวน 15 ข้อ คือ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16 และข้อที่ 17

ใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มาก	ให้คะแนน	3	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	1	คะแนน

2. ข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อที่ 9 และ ข้อที่ 12
ใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มาก	ให้คะแนน	1	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	3	คะแนน

เกณฑ์การแปลผลของคะแนน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์ (Best, 1977) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 หมายถึง นักเรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคมสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 หมายถึง นักเรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง นักเรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคมต่ำ

ตัวอย่างแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาใส่ข้อมูลตามความเป็นจริง

1. รหัสนักเรียน
2. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ส่วนที่ 2 : การตระหนักรู้ทางสังคม

คำชี้แจงในการตอบแบบวัด กรุณาอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วระบุให้ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางด้านขวามือเพียงช่องเดียว

เกณฑ์ในการเลือกตอบคำถาม มีดังนี้

มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเองมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเองปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเองน้อย

ตัวอย่างแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยแสดงเป็นตารางในแต่
ละด้าน ดังนี้

ตาราง 1 ตัวอย่างคำถามด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

ลำดับ	รายการ	มาก 	ปานกลาง 	น้อย
0	ฉันรู้ว่าพ่อแม่คาดหวังกับตัวฉัน (ข้อทางบวก)			
00	ฉันรู้ว่าเพื่อนมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน (ข้อทางบวก)			

ตาราง 2 ตัวอย่างคำถามด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น

ลำดับ	รายการ	มาก 	ปานกลาง 	น้อย
0	ฉันรับรู้ได้ในขณะที่พ่อแม่กำลังเศร้าหรือมีความสุข แม้พวกเขาจะไม่ได้พูด หรือสื่อสารออกมาให้ฉันรับรู้ก็ตาม (ข้อทางลบ)			
00	ฉันไม่รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้ครูชื่นชอบในตัวฉัน (ข้อทางลบ)			

ตาราง 3 ตัวอย่างคำถามด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม

ลำดับ	รายการ	มาก 	ปานกลาง 	น้อย
0	ฉันเข้าใจความรู้สึกเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้รับในสิ่งที่คาดหวัง (ข้อทางบวก)			
00	ฉันรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ได้ (ข้อทางบวก)			

2.1.4 จัดทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเสร็จสิ้น จึงนำเสนอแบบวัดให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถาม รวมถึงภาษาที่ใช้ให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละด้านเป็นรายข้อ ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.5 นำเสนอแบบวัดแก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านประถมศึกษา 1 ท่าน และด้านจิตวิทยาและการแนะแนว 2 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละด้านเป็นรายข้อ โดยทุกข้อผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

2.1.6 นำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 30 คน แล้วนำแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 อีกทั้งมีค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ในแต่ละด้าน คือ ด้านที่ 1 เท่ากับ .95 ด้านที่ 2 และ 3 เท่ากับ .93 รวมถึงมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาระหว่างข้อกับผลรวม (corrected item-total correlation) ซึ่งอยู่ระหว่าง .77-.91

2.1.7 นำแบบวัดไปดำเนินการจัดพิมพ์ให้เป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

2.2.1 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนวจากเอกสาร ตำรา รวมถึงงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสร้างกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนประถมศึกษา

2.2.2 สร้างกิจกรรมแนะแนว ที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม สถานที่ และวิธีดำเนินการโดยให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของ Rose (1998) ที่ได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้น (Beginning Phase) การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนก่อนนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ (Middle Phase) การนำเสนอหาบทเรียนที่ต้องการสอนมาจัดเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียน โดยการใช้เทคนิค กิจกรรม วิธีการทางจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างทักษะในแต่ละด้าน และขั้นที่ 3 ขั้นสรุป (Ending Phase) การตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้สรุปเนื้อหา ข้อคิด หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนครั้งที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามองค์ประกอบที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านของการตระหนักรู้ทางสังคม จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที และมีความถี่ในการพบกับนักเรียนคือ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ตามแนวคิดของ Jacobs, Harvill & Masson (2008) ที่ได้กำหนดไว้ว่า สำหรับกลุ่มเด็กและวัยรุ่นควรมีระยะเวลาประมาณ 45-60 นาที และมีความถี่ที่แนะนำคือ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์

ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา เนื่องจากผู้วิจัยต้องใช้เวลาในช่วงไม่วิชากิจกรรมแนะแนวที่มีอยู่ของโรงเรียนแห่งนี้ในการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดของช่วงเวลาในขณะนั้นที่นักเรียนกลุ่มทดลองกำลังอยู่ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาจากระดับประถมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษา จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมจำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง

ตาราง 4 โครงสร้างกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ครั้งที่	ด้าน	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และระหว่างนักเรียนในกลุ่ม 2. เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และกำหนดข้อตกลงของการเข้าร่วมกิจกรรม	1. เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพ ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การจริงใจ และการตอบสนองด้วยความรู้สึกที่อบอุ่น 2. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมทำบายชี้อ 3. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมล่าลายแทง
2	การตระหนักรู้ถึงความปรารถนา และความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง (Awareness of desires and judgements of the other people of oneself)	เพื่อให้ นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความต้องการ ความคาดหวัง และข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง	1. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมคำทำนายรับปมังก 2. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมลูกอมหลากหลายสี 3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมเคยคิดไหมนะ 4. เทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ได้แก่ การตั้งคำถามและการฟัง 5. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมไฟจราจร

ตาราง 4 (ต่อ)

ครั้งที่	ด้าน	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
3	การตระหนักรู้ อารมณ์ของผู้อื่น (Awareness of emotions) other people's	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถ รับรู้อารมณ์ของผู้อื่น แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ถึง สื่อสารเป็นคำพูดออกมา การปฏิบัติตนที่ทำให้ บุคคลรอบข้างชื่นชอบ โดยพิจารณาการเลือกใช้ คำพูด ทำทางในการสื่อสาร ผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	1. เทคนิคการใช้เกม บิงโก อารมณ์ 2. เทคนิคการแสดง บทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึก การแสดงออกตาม สถานการณ์จำลอง 3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “พูดแบบนี้ได้ไหมนะ” 4. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมภาพที่มีเสียง
4	การเห็นอกเห็นใจ ผู้อื่นและ การมีอารมณ์ ความรู้สึกร่วม (Empathy and sympathy)	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ ความรู้สึกของบุคคลอื่น และมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนพูดคุย กับเพื่อนที่มี ความแตกต่างกันได้ 3. เพื่อให้นักเรียนรับฟัง และยอมรับความคิดเห็น จากเพื่อน	1. เทคนิคตัวแบบ 2. เทคนิคการแสดง บทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึก การแสดงออกตาม สถานการณ์จำลอง 3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “เขียนจดหมายน้อย” 4. เทคนิคการให้คำปรึกษา เบื้องต้น ได้แก่ การตั้งคำถาม และการฟัง

ตาราง 4 (ต่อ)

ครั้งที่	ด้าน	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
5	ปัจเจกนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนทบทวนและสรุปสิ่งที่ได้จาก การเข้าร่วมกิจกรรม แนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การตระหนักรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2. เพื่อยุติการเข้าร่วม กิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการตระหนักรู้ ทางสังคมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา	1. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม ตีตัวปิดกลุ่ม 2. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยน รางวัลที่ทางออก

2.2.3 นำกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่มีรายละเอียดในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ โดยมีความสอดคล้องกับ
นิยามศัพท์เฉพาะให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านประถมศึกษา 1 ท่าน
และด้านจิตวิทยาและการแนะแนว 2 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) พิจารณาตามความเหมาะสม
ในด้านเนื้อหา ลักษณะของภาษาที่ใช้ รวมถึงเทคนิค วิธีการที่ใช้ในจัดกิจกรรมแนะแนวในแต่ละ
ครั้ง เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนาผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้
มาวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ซึ่งเท่ากับ 1.00

2.2.4 นำกิจกรรมแนะแนวมาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1
ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 30 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ
ระยะเวลา และวิธีการในจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง

2.2.5 นำกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการดำเนินการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลและการทดลองโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขอและได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ SWUEC-662253 จากนั้นดำเนินการยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนประถมศึกษา โดยการให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 210 คน ทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคม จำนวน 17 ข้อ เพื่อรวบรวมเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) แล้วจึงนำมาตรวจให้คะแนน ในขั้นถัดไปผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนที่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือมีการจัดกลุ่มแบบความสามารถทางวิชาการของนักเรียน 3 ระดับ ได้แก่ เก่ง ปานกลาง อ่อน และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 30 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง

3.2. ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง แบ่งเป็นครั้งละ 60 นาที

3.3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมอีกครั้ง เพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest) จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองโดยแบบแผนการทดลองแบบมีกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุมที่ได้มาจากการสุ่ม มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (Randomized Control Group Pretest- Posttest Design) (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2558)

ตาราง 5 แบบแผนการทดลองที่เป็นแบบสองกลุ่ม มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้มาจากการสุ่ม มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม	ก่อนได้รับการทดลอง	การทดลอง	หลังได้รับการทดลอง
E	T_{1E}	X	T_{2E}
C	T_{1C}	~	T_{2C}

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มควบคุม
X	แทน	การจัดกระทำโดยการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง
การตระหนักรู้ทางสังคม		
~	แทน	การจัดกระทำโดยการจัดกิจกรรมแนะแนว
T_{1E}	แทน	การวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษาในกลุ่มทดลอง
ก่อนได้รับการทดลอง		
T_{2E}	แทน	การวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษาในกลุ่มทดลอง
หลังได้รับการทดลอง		
T_{1C}	แทน	การวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา กลุ่มควบคุม
T_{2C}	แทน	การวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา กลุ่มควบคุม

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ค่าความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC)

5.1.2 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) รายข้อของแบบวัดในกลุ่มทดลอง (Try out) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาระหว่างข้อกับผลรวม

5.1.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาคرونบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

5.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) วิเคราะห์กลุ่มประชากรโดยใช้ μ วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ $\bar{x}$

5.2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์กลุ่มประชากรโดยใช้ σ วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ SD

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.3.1 การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

5.3.2 การทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent Sample)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มประชากร
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร
σ	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ADOT	แทน	การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง
AOTE	แทน	การตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่น
EMSY	แทน	การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบวัดการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาวิเคราะห์โดยมีการใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป ได้แก่ การจำแนกตามเพศ

ตาราง 6 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มประชากรที่ตอบแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (N=210)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	109	51.90
หญิง	101	48.10
รวม	210	100

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ตาราง 6 พบว่า เพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.90 และรองลงมาคือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 48.10

ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง โดยลักษณะของโรงเรียนสาธิต คือ เป็นโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การดูแลของคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของโครงการฝึกหัดครู สำหรับนิสิตในการใช้เป็นที่สังเกตการสอน ฝึกประสบการณ์การวิชาชีพครู และเป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก รวมถึงเป็นต้นแบบในด้านการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนอื่น ๆ การจัดหลักสูตรของโรงเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยการจัดโครงการ กิจกรรมที่สนับสนุนพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออกภายใต้กรอบวัฒนธรรมอันดีงาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนโรงเรียนสาธิตมีความพร้อมทั้งในด้านวิชาการและด้านทักษะ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทำการศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (N = 210)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (N=210)

ด้านการตระหนักรู้ทางสังคม	μ	σ	การแปลผล
ADOT	2.34	.31	สูง
AOTE	2.49	.23	สูง
EMSY	2.60	.34	สูง
การตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมรวม	2.48	.24	สูง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ตาราง 7 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยของการตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\mu = 2.48, \sigma = .24$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 3 ด้าน อยู่ในระดับสูง โดย EMSY คือด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมสูงที่สุด ($\mu = 2.60, \sigma = .34$) รองลงมา AOTE คือด้านการตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่น ($\mu = 2.49, \sigma = .23$) และ ADOT คือด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ($\mu = 2.34, \sigma = .31$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม

ในขั้นนี้ผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยวิเคราะห์การแจกแจงแบบโค้งปกติ (Test of Normality) โดยการใช้สถิติ Shapiro-Wilk Test พบว่า ระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มทดลอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว มีค่า p อยู่ระหว่าง 0.16 – 1.33 และในกลุ่มควบคุม มีค่า p อยู่ระหว่าง 0.15 – 0.36 จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าระดับคะแนนการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว มีการแจกแจงเป็นแบบโค้งปกติ ถือได้ว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ t-test ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำสถิติ t-test ทั้งแบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และสถิติ t-test แบบที่เป็นอิสระต่อกัน มาใช้ในการทดลองสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม

โดยผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ t-test แบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน มาใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ทางสังคม หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

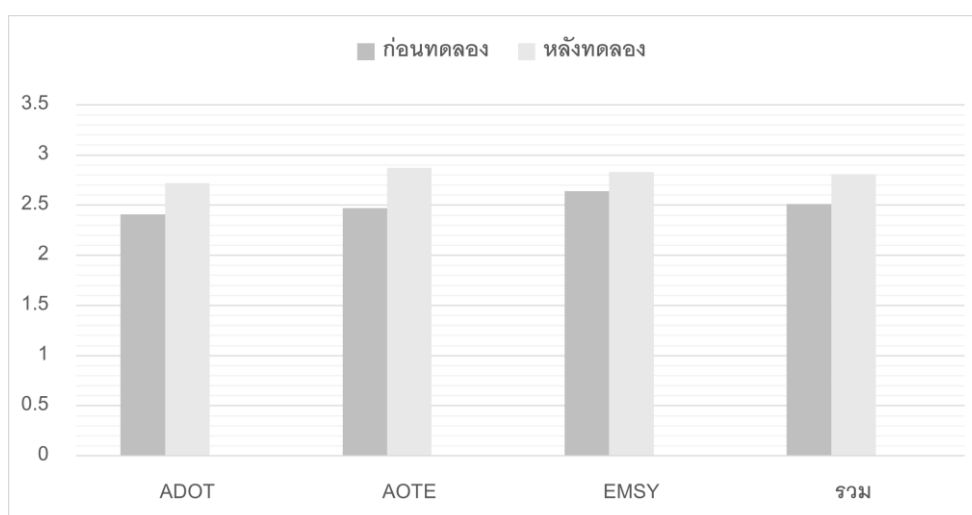
ตาราง 8 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว (n=30)

ด้าน	กลุ่มทดลอง					
	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
การตระหนักรู้ทางสังคม						
ADOT	2.41	.26	2.72	.18	-5.52*	.00
AOTE	2.47	.33	2.87	.16	-6.65*	.00
EMSY	2.64	.31	2.83	.21	-3.05*	.00
การตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวม	2.51	.22	2.81	.11	-6.94*	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ตาราง 8 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง คะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมมีความแตกต่างกันทั้งคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและคะแนนเฉลี่ยรายด้าน โดยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีระดับการตระหนักรู้ทางสังคม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย AOTE คือด้านการตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่นสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 2.87, SD = .16) รองลงมา EMSY คือด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม ($\bar{x}$ =

2.83, SD = .21) และ ADOT คือด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ($\bar{x} = 2.72$, SD = .18) ตามลำดับ ดังแสดงแผนภูมิ ภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ t-test แบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อใช้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนวนอนเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมมีความแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งช่วยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งหากกลุ่มควบคุมได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมแนวนอนเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมก็จะสามารถช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยนำคะแนนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้จากการทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม ทั้งคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและคะแนนเฉลี่ยรายด้าน จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 60 คน กลุ่มควบคุม 60 คน เพื่อนำมาเปรียบเทียบ

โดยผู้วิจัยนำสถิติ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน มาใช้ในการเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า คะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและคะแนนเฉลี่ยรายด้าน ทั้งสองกลุ่มมีการตระหนักรู้ทางสังคมที่ใกล้เคียงกัน

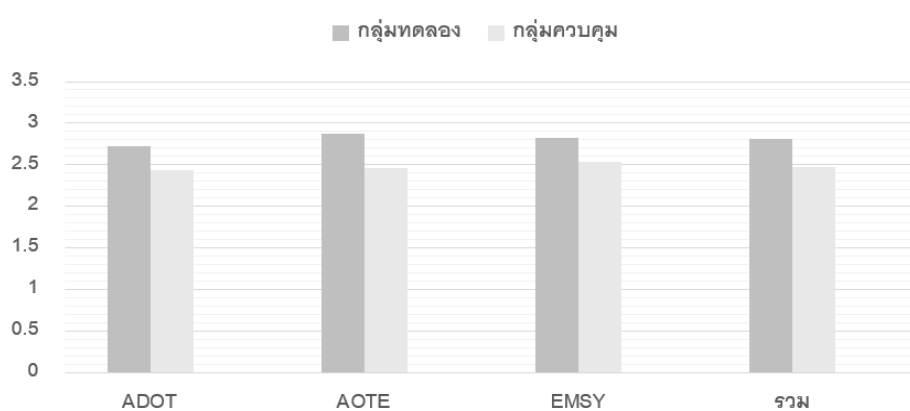
ต่อมาผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยนำสถิติ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน มาใช้ในการเปรียบเทียบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 9 การเพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม (n=60)

ด้าน	หลังการทดลอง					
การตระหนักรู้ทางสังคม	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
	(n = 30)		(n = 30)			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ADOT	2.72	.18	2.43	.33	4.09*	.00
AOTE	2.87	.16	2.46	.31	6.27*	.00
EMSY	2.83	.21	2.53	.35	3.96*	.00
การตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวม	2.81	.11	2.47	.23	6.87*	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ตาราง 9 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุม คะแนนเฉลี่ยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ทั้งคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและคะแนนเฉลี่ยรายด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

ภาพประกอบ 4 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 4 ผลการสังเกตการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง

จากการสังเกตการณ์ใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 5 ครั้ง ผู้วิจัยขอเสนอการใช้เทคนิคและกิจกรรมที่มีประเดิ์นน่าสนใจ ดังนี้

ครั้งที่ 1 การปฐมนิเทศ

ผู้วิจัยเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน โดยนำแนวคิดการให้คำปรึกษากลุ่มมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ประกอบไปด้วย การฟังอย่างตั้งใจ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การจริงใจ และการตอบสนองด้วยความรู้สึกที่อบอุ่น หลังจากนั้นจึงใช้เทคนิคสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมทำป้ายชื่อ เพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายกับการทำกิจกรรม จากกิจกรรมนี้พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

หลายคนออกแบบป้ายชื่อของตัวเองได้อย่างสวยงาม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในการออกแบบป้ายชื่อ และแม้ผู้วิจัยจะแจ้งว่ากิจกรรมนี้จะไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับคะแนนของนักเรียน นักเรียนหลายคนก็ยังตั้งใจออกแบบป้ายชื่อของตนเอง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมล่าลายแทง ซึ่งประกอบไปด้วยคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม จากกิจกรรมนี้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถหาคำตอบโดยการให้เพื่อนที่ตรงกับคำตอบเขียนชื่อได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความสนิทสนมกันอย่างมาก อีกประเด็นสำคัญผู้วิจัยพบว่า คำถามในข้อที่ 6 ถามว่า “ใครเป็นคนที่มีความใจมากที่สุด” ข้อนี้นักเรียนทั้งห้องเลือกชื่อของ เอ (นามสมมติ) ผู้วิจัยจึงให้เอได้สะท้อนความรู้สึกออกมา ซึ่งเอกล่าวว่า “จริง ๆ แล้วตัวเองไม่ได้เป็นคนมีน้ำใจขนาดนั้น แต่เพื่อนมักจะมาขอร้องให้ช่วยเหลือเสมอ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้อยากจะทำ แต่ก็ต้องทำไม่งั้นเพื่อนจะขอร้องไม่หยุด” จากประโยคนี้ทำให้นักเรียนในห้องได้รับรู้ถึงอารมณ์ของเอ และได้กลับมาทบทวนถึงความรู้สึกของเอ

ภาพประกอบ 5 ผลงานนักเรียน จากเทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมทำป้ายชื่อ

ครั้งที่ 2 ด้านการตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

ผู้วิจัยใช้เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมคำทำนายรับปีมังกรเป็นขั้นเริ่มต้นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยนำเข้าสู่ขั้นดำเนินกิจกรรม ซึ่งหลังจากการใช้เทคนิคนี้พบว่า เทคนิคนี้มีส่วนในการสร้างสัมพันธภาพได้ดี โดยช่วยกระตุ้นความสนใจจากนักเรียนได้อย่างมาก และยังได้รับความร่วมมือที่ดีในการทำกิจกรรม โดยสังเกตได้จากการที่นักเรียนหลายคนพูดว่า “ตรงมาก” หรือบางคนพูดว่า “อาจารย์รู้ได้ยังไง” หรือบางคนถึงกับถามว่า “อาจารย์เป็นหมอดูหรือ ทำไมถึงรู้ว่าหนู

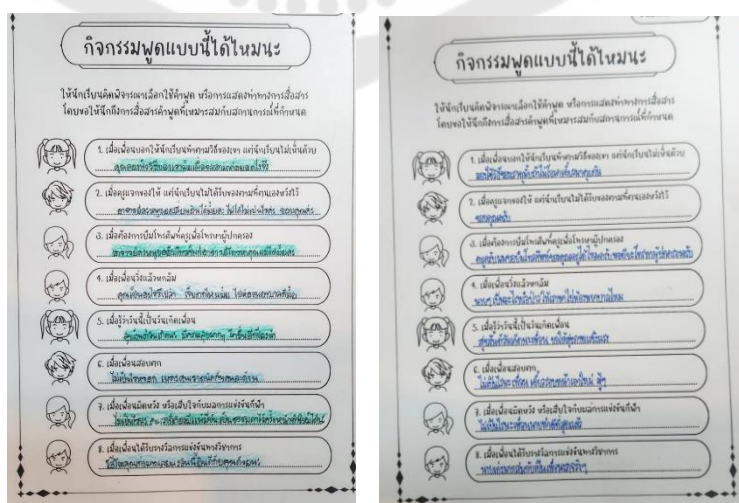
กำลังรู้สึกแบบนี้” หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำเข้าสู่ขั้นตอนการโดยใช้เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมลูกอมหลากสี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสื่อสาร โดยผลจากการใช้เทคนิคนี้พบว่า นักเรียนสนุกกับการเลือกสีของลูกอม ซึ่งแม้จะมีข้อตกลงว่านักเรียนสามารถกินได้หลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จสิ้นผู้วิจัยก็ไม่พบการละเมิดข้อตกลงนี้เลย หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้ใบงาน “เคยคิดไหมนะ” เพื่อให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจระหว่างความคาดหวัง และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการรับรู้ความคาดหวังจากบุคคลรอบ ๆ ตัวของตนเอง ผลจากการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องความคาดหวัง และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากบุคคลรอบตัว คำตอบส่วนใหญ่ของนักเรียนมักจะเป็นเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิต หลังจากจบกิจกรรมผู้วิจัยได้ให้นักเรียนอาสาสมัครได้เปิดเผยถึงความรู้สึกของตนเอง โดยปีกล่าว่า “จริง ๆ ก็รู้ว่าพ่อแม่มีความคาดหวังกับตัวเราในเรื่องการเรียนสูง แต่บางครั้งก็อยากให้พ่อแม่ไม่กดดันเราในเรื่องเรียนมากเกินไป” ซึ่งหลังจากจบกิจกรรมผู้วิจัยก็ได้สอบถามถึงความรู้สึกของปีต่อว่าปีเครียดหรือไม่ที่พ่อแม่มีความคาดหวังสูง ซึ่งปีก็ได้ตอบว่า “ก็ไม่เท่าไร เพราะผมก็ชอบเรียนเหมือนกัน” ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงความรู้สึกของนักเรียนมากขึ้น

ภาพประกอบ 6 ผลงานนักเรียน จากกิจกรรมเคยคิดไหมนะ

ครั้งที่ 3 ด้านการตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่น

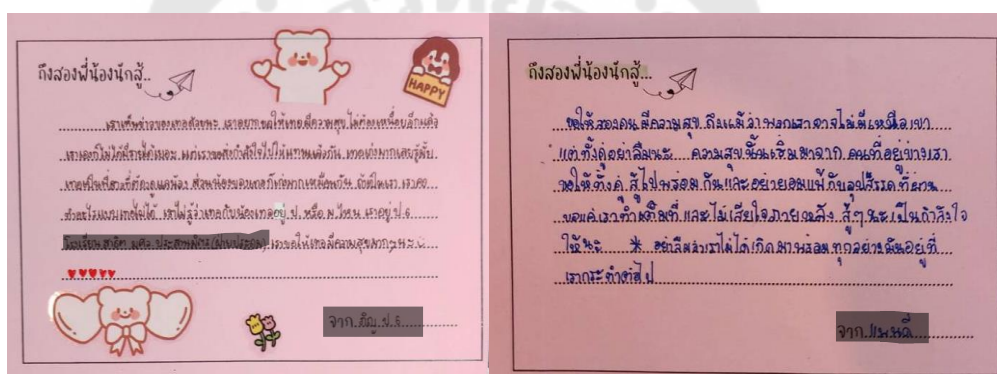
ในการส่งเสริมด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น ผู้วิจัยใช้เทคนิคที่สำคัญในขั้นเริ่มต้นกิจกรรมคือ เทคนิคการใช้เกม빙โก อารมณ์ เพื่อทบทวนอารมณ์ต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งหลังจากการใช้เทคนิคนี้พบว่า นักเรียนมีความสนใจและสนุกสนานกับการทำกิจกรรมอย่างมาก โดยร้องขอให้ผู้วิจัยเพิ่มเวลา และเพิ่มจำนวนผู้ชนะให้มากขึ้นอีก ทำให้ผู้วิจัยรับรู้ได้ว่า เทคนิคเกมเป็นเทคนิคที่สร้างความสนุกให้กับนักเรียนได้อย่างดีเยี่ยม แม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ก็สามารถใช้เริ่มต้นในการทำกิจกรรมได้ดี หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง โดยให้นักเรียนได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทางการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์ ความรู้สึกผ่านบทบาทที่ได้รับหรือได้เห็น ซึ่งหลังจากการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนมีทักษะในการแสดงท่าทางที่สื่อถึงความรู้สึกต่าง ๆ ได้ดี ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะโรงเรียนมีวิชานาฏศิลป์และโขนที่ช่วยส่งเสริมการแสดงให้กับนักเรียนได้ อีกทั้งโรงเรียนยังมีกิจกรรมการแสดงประจำปี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้สวมบทบาทการแสดงเป็นตัวละครต่าง ๆ จึงทำให้กิจกรรมนี้เป็นไปได้ด้วยดี จากนั้นผู้วิจัยใช้ใบงาน “พูดแบบนี้ได้ไหมนะ” เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการเลือกใช้คำพูดการสื่อสารกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ช่วยให้นักเรียนตระหนักการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ประเมินตนเองว่าควรพูดประโยคในลักษณะใดกับผู้อื่น ผลจากการทำกิจกรรมคือ นักเรียนมีการไตร่ตรอง คิดพิจารณาเลือกใช้คำพูดก่อนที่จะเขียนลงในใบงาน ซึ่งนักเรียนบางคนสะท้อนว่า “ทุกทีก่อนจะพูดไม่ได้คิดนานขนาดนี้เลยนะเนี่ย” หรือบางคนสะท้อนว่า “อ่านแล้ว รู้สึกว่าตัวเองพูดเพราะจังเลย”

ภาพประกอบ 7 ผลงานนักเรียน จากกิจกรรมพูดแบบนี้ได้ไหมนะ

ครั้งที่ 4 ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม

ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคตัวแบบเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรม โดยใช้สื่อวิดีโอที่แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากของการดำเนินชีวิตตัวละคร เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครนั้น โดยผลหลังจากการใช้เทคนิคนี้พบว่า นักเรียนหลายคนรู้สึกเห็นใจตัวละคร บางคนถึงกับร้องไห้ไปกับตัวละครที่สูญเสียพ่อแม่ หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมเขียนจดหมายน้อย เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ด้วยการเขียน ที่นำไปสู่การมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมที่นำไปสู่การเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยผู้วิจัยได้เน้นย้ำโดยการให้คำถามให้นักเรียนเกิดความรู้สึกการเห็นอกเห็นใจและการมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวต้นแบบ ซึ่งผลจากการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนสามารถเขียนสื่อถึงการเห็นอกเห็นใจตัวละคร และสามารถเขียนเพื่อให้กำลังใจตัวละครได้ ดังตัวอย่างจดหมายด้านล่าง

ภาพประกอบ 8 ผลงานนักเรียน จากเทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมเขียนจดหมายน้อย

ครั้งที่ 5 ปัจฉิมนิเทศ

ในครั้งนี้เป็นการทบทวน ตรวจสอบความเข้าใจและความรู้สึกของนักเรียน รวมถึงให้นักเรียนได้สรุปในสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม ผลหลังจากการทำกิจกรรมคือ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมในด้านต่าง ๆ ได้ทบทวนตัวเอง เห็นถึงอารมณ์ตัวเองตลิดจนอารมณ์ของบุคคลรอบตัว รวมถึงมีความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งนักเรียนบางคนอยากให้ผู้วิจัยนำกิจกรรมเหล่านี้ไปใช้จัดกิจกรรมให้กับนักเรียนรุ่นต่อไป

you did it!

Check it

ศัพท์ใกล้คุณ

- สิ่งที่คุณเป็นได้เป็นบุญจากกิจกรรมที่ทำมาทั้งหมด
ได้สะสมมาเรื่อยๆ เป็นสิ่งที่ดีนะ *คุณเป็นคนดี*
- กิจกรรมอะไรบ้างที่ได้เป็นบทบาทให้ผู้อื่นคิด
ไม่แตกต่าง
- บ่อยจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทำมา ช่างเป็นบุญอีกอย่างหนึ่ง
รู้สึกดีใจที่ได้เข้ากิจกรรมได้มาเรื่อยๆ *คุณเป็นคนดี*

คุณเป็นคนดี

you did it!

Check it

ศัพท์ใกล้คุณ

- สิ่งที่คุณเป็นได้เป็นบุญจากกิจกรรมที่ทำมาทั้งหมด
ได้สะสมมาเรื่อยๆ เป็นสิ่งที่ดีนะ *คุณเป็นคนดี*
- กิจกรรมอะไรบ้างที่ได้เป็นบทบาทให้ผู้อื่นคิด
ไม่แตกต่าง
- บ่อยจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทำมา ช่างเป็นบุญอีกอย่างหนึ่ง
รู้สึกดีใจที่ได้เข้ากิจกรรมได้มาเรื่อยๆ *คุณเป็นคนดี*

คุณเป็นคนดี

you did it!

Check it

ศัพท์ใกล้คุณ

- สิ่งที่คุณเป็นได้เป็นบุญจากกิจกรรมที่ทำมาทั้งหมด
ได้สะสมมาเรื่อยๆ เป็นสิ่งที่ดีนะ *คุณเป็นคนดี*
- กิจกรรมอะไรบ้างที่ได้เป็นบทบาทให้ผู้อื่นคิด
ไม่แตกต่าง
- บ่อยจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทำมา ช่างเป็นบุญอีกอย่างหนึ่ง
รู้สึกดีใจที่ได้เข้ากิจกรรมได้มาเรื่อยๆ *คุณเป็นคนดี*

คุณเป็นคนดี

ภาพประกอบ 9 ผลงานนักเรียน จากเทคนิคเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ทางสังคม หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีการตระหนักรู้ทางสังคม หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมด
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 30 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรจัดกระทำ คือ กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม

ตัวแปรตาม คือ การตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบไปด้วย แบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม

วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เมื่อได้รับการรับรองจึงดำเนินการยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อแจ้งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล แล้วจึงเริ่มศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้นักเรียนทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อรวบรวมเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) แล้วดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกกลุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนที่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 2 ห้อง จากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง แล้วจึงดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมกับนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากนั้นจึงให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมอีกครั้ง เพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) ในขั้นสุดท้ายนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐานประกอบไปด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด และสถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples) และแบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent Samples)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยของการตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม ($\mu = 2.60$, $\sigma = .34$) รองลงมาคือ ด้านการตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่น ($\mu = 2.49$, $\sigma = .23$) และด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ($\mu = 2.34$, $\sigma = .31$) ตามลำดับ

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคม มีระดับการตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในด้านการตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่นสูงที่สุด ($\bar{x} = 2.87$, $SD = .16$) รองลงมาคือด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม ($\bar{x} = 2.83$, $SD = .21$) และด้านการตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ($\bar{x} = 2.72$, $SD = .18$) ตามลำดับ

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมมีระดับการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มควบคุม โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในช่วงวัยของเด็กประถมมีอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในการปรับตัวและประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสังคมจากครอบครัวไปสู่โรงเรียน ทำให้กลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นเด็กวัยนี้จึงเริ่มมีการเรียนรู้ การเข้าใจ การใส่ใจ และการรับรู้ความรู้สึกเพื่อน โดยผ่านกระบวนการปรับตัวจากการเข้าสังคมหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน

สอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีของ Havighurst (1972, 1979 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) ที่ได้อธิบายลักษณะของพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้ว่า เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวัย มีการพัฒนาความรู้สึกในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเข้าใจในตนเองเกี่ยวกับการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวและสังคม อีกทั้งสอดคล้องกับ แนวคิดของโคเบอร์ก ที่กล่าวถึงเด็กช่วงวัย 10-16 ปี ว่าจะเริ่มเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการกำหนดกฎเกณฑ์ความถูกต้องตามพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน หรือมีการคล้อยตามจากการชักจูงของผู้อื่น (จิราภรณ์ ตังกิตติภรณ์, 2557; อัสรา เอบสุศิริ, 2561) นอกจากนี้ Rose (1998) ยังได้กล่าวสนับสนุนว่า ส่วนใหญ่เด็กและวัยรุ่นจะมีระดับสมรรถนะทางสังคมซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้ทางสังคม โดยมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กและวัยรุ่นที่มีความสามารถทางสังคมสูงมักจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแบบและเป็นแรงบันดาลใจให้กับเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำได้เรียนรู้และปรับตัวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของตนเองกับกลุ่มเพื่อนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการเล่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เด็กวัยประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการและให้ความสนใจกับสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน นอกจากปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่มีต้นทุนทางสังคมดี ทำให้นักเรียนเหล่านี้มีโอกาสดีในการเรียนรู้และเข้ากับสังคมต่าง ๆ ได้ดีกว่านักเรียนทั่วไป ดังนั้นอิทธิพลของครอบครัวจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกับพัฒนาการเด็กในด้านสังคม โดยเฉพาะด้านการตระหนักรู้ทางสังคม ดังที่ Geldard & Geldard (1999) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมที่เกิดขึ้นกับเด็กและวัยรุ่น การมีครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลต่อมุมมองและความสามารถของเด็กในการรับมือกับความสัมพันธ์ทางสังคมทั่ว ๆ ไป ดังนั้นปัจจัยทางด้านครอบครัวจึงส่งผลกับคะแนนการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กระดับประถมศึกษาด้วยเช่นกัน ดังที่ Daigle (2016) ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่า ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนที่มีพ่อแม่ที่มีคุณภาพจะมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมให้กับเด็กได้ โดยเฉพาะกิจกรรมช่วงหลังเลิกเรียนและกิจกรรมในวันหยุดต่าง ๆ เพื่อให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ได้ไปเที่ยวและพบเจอกับผู้คนในสังคมต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นโอกาสในการเรียนรู้ทางสังคม นอกจากนี้คุณภาพของโรงเรียนยังเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลกับคุณภาพทางสังคมของเด็ก เนื่องจากโรงเรียนที่มีการเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมในหลักสูตรและมีกลไกการสนับสนุนที่เหมาะสม จะสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสามารถทางสังคม และช่วยเพิ่มการตระหนักรู้ทางสังคมที่สูงขึ้นให้กับเด็กด้วย ซึ่งในการส่งเสริมความเข้าใจทางสังคมให้กับเด็กต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจาก

โรงเรียนและชุมชน ผ่านโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมและได้รับประสบการณ์ที่ช่วยให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงพัฒนาทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khoirunikhmah, Marmoah & Indriayu (2022) ที่ผลของการวิจัยได้สนับสนุนว่า สถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Son (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การตระหนักรู้ทางสังคมและการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่พบเจอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในประเทศเวียดนาม โดยกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาเป็นนักเรียนที่มาจากโรงเรียนชั้นนำที่มีชื่อเสียงในด้านผลการสอบระดับชาติ การแข่งขันทางวิชาการ และมาตรฐานหลักสูตรของโรงเรียน จำนวน 5 แห่ง โดยผลการศึกษาพบว่า คุณภาพของโรงเรียนมีผลต่อพัฒนาการและคุณภาพของเด็กนักเรียน ทั้งพัฒนาการในด้านวิชาการและการตระหนักรู้ทางสังคมที่พบว่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านพัฒนาการทางสังคม ด้านครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านสถาบันการศึกษามีผลต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว

จากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้กิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างตัวแปรทางจิตวิทยาเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองและบุคคลรอบข้าง เกิดการการตระหนักถึงสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ดังที่ อัสรา เอิบสุขสิริ (2561) ได้กล่าวสนับสนุนว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นกระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักและเข้าใจตนเอง รวมถึงเข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ และวางแผนในการใช้ชีวิตได้อย่างชาญฉลาด โดยการพัฒนาตนเองให้มีการเติบโตอย่างเต็มศักยภาพและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขมีคุณค่าต่อสังคม และสอดคล้องกับ สกล วรเจริญศรี (2558) ที่ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวที่ว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองไปสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังงานวิจัยของ ชื่นตา นุชกระโทก (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างการคิดเชิงบริหารจัดการสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยชุด

กิจกรรมแนะแนว ผลจากการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยเสริมสร้างการคิดเชิงบริหารจัดการสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้ สอดคล้องกับ วัฒนพงศ์ ล้วนแสง (2564) ที่ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างชุดความคิดแบบเติบโตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กิจกรรมแนะแนว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีชุดความคิดแบบเติบโตสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างชุดความคิดแบบเติบโตให้กับนักเรียนให้ไปในทิศทางที่ดีได้ นอกจากการใช้กิจกรรมแนะแนวที่ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้ของเด็ก เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยในการเริ่มต้นของการทำกิจกรรมจึงมีการส่งเสริมให้สมาชิกเกิดความรู้สึกผ่อนคลายและสนุกสนานด้วยการจัดเตรียมความพร้อมในด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดเผยและทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมและเกิดการตระหนักรู้ทางสังคมเพิ่มขึ้นได้ ดังที่ Causton & MacLeod (2024) ได้อธิบายถึง การสนับสนุนทางกายภาพในห้องเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย ช่วยสนับสนุนให้เด็กเกิดความสะดวกสบายขณะทำกิจกรรม การจัดที่นั่งที่สะดวกต่อการเคลื่อนที่ของเด็กแต่ละคน รวมไปถึงสื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรม ที่จะช่วยสร้างความสนใจให้เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสุข มีผลให้บรรยากาศของการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Knowles (2024) ยังได้แสดงทัศนคติถึง การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ที่ช่วยให้บุคคลรู้สึกสะดวกใจต่อการแบ่งปันความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง เกิดการยอมรับภายในกลุ่มซึ่งง่ายต่อการนำเข้าสู่วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง และสอดคล้องกับ Banat, Alshoubaki, & Younes (2020) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษากลุ่มในการเสริมสร้างศักยภาพในการสร้างมิตรภาพของนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านวิชาการ ได้กล่าวถึงการดำเนินการกลุ่มหรือการให้คำปรึกษากลุ่มว่า ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้รู้สึกปลอดภัยสามารถช่วยทำให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความรู้สึกของตนเองผ่านการสนับสนุนจากกลุ่ม และในขณะเดียวกันยังสามารถช่วยให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ซึ่งช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเองและมีแนวโน้มในการสร้างมิตรภาพที่ประสบความสำเร็จ นอกจากการจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างราบรื่นแล้ว สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งตามมุมมองของผู้วิจัยคือ การมีครูผู้ช่วยที่มีประสบการณ์และความเข้าใจที่ดี

ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก สามารถช่วยสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังสามารถช่วยในการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กขณะทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Yalom & Leszcz (2008) กล่าวถึง บทบาทของผู้นำกลุ่มร่วมที่มีส่วนในการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาว่า โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำกลุ่มจะออกแบบวิธีการดำเนินกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ในขณะที่ผู้นำกลุ่มร่วม (Co-Leader) มักจะมีบทบาทในการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้นำกลุ่มในการเอื้ออำนวยให้กิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่น ช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่สมาชิกในกลุ่ม รวมถึงช่วยสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มขณะทำกิจกรรมและช่วยกระตุ้นให้สมาชิกลดความกลัวและความวิตกกังวลลงได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นำกลุ่มและผู้นำกลุ่มร่วมในการความเชื่อมั่นและความเข้าใจต่อกัน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความไว้วางใจซึ่งมีส่วนช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Kivlighan, London, & Miles (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่อสภาพภูมิอากาศของกลุ่มและประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มจากการบำบัด โดยการเปรียบเทียบบรรยากาศของการมีผู้นำกลุ่มเพียงคนเดียวและการมีผู้นำกลุ่มร่วมในการให้คำปรึกษากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การมีผู้นำกลุ่มมากกว่า 2 คน สามารถช่วยในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกันเองและสนุกสนานได้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้ผู้ร่วมกลุ่มหรือสมาชิกมีโอกาสในการพูดคุยและแบ่งปันประสบการณ์ได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มความมั่นใจให้กับสมาชิก และมีผลให้การดำเนินการในการให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยที่กล่าวไปข้างต้น หลักการออกแบบกิจกรรมและแนวผู้วิจัยยังใช้ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมอย่างมีระบบในการดำเนินการในแต่ละกิจกรรม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Rose (1998) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า ในการออกแบบกิจกรรมกลุ่ม ควรมีการกำหนดให้ในแต่ละช่วงของการทำกิจกรรมมีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกันในแต่ละขั้นตอน โดยขั้นเริ่มต้น (Beginning Phase) ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อตกลง เชื่อมโยงให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกเกิดความคุ้นเคยกัน ก่อนจะไปที่ขั้นดำเนินกิจกรรม (Middle Phase) ซึ่งเป็นช่วงที่จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากที่สุด โดยประกอบไปด้วยการใช้เทคนิคและการทำกิจกรรมที่ช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อนำไปสู่ขั้นสรุป (Ending Phase) ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายในการสรุปประเด็นสำคัญที่สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน

จากการจัดกิจกรรมและแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในด้านการแสดงอารมณ์ ความคิด

พฤติกรรม และคำพูดต่าง ๆ โดยการสังเกตความสนใจ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น สีหน้า ท่าทาง อารมณ์ และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน รวมถึงการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการมีส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการตรวจใบงานของนักเรียน และการทำแบบวัดหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมทั้ง 5 ครั้งสิ้นสุดลง

3. การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม

จากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และนักเรียนกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นวิธีการที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมได้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมแนะแนวผู้วิจัยได้มีการออกแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมกับนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ดังที่ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้กำหนดหลักของการจัดกิจกรรมแนะแนวว่า ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรจัดให้มีความสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรม เวลา สถานที่ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ โดยให้เหมาะสมกับนักเรียน คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ สอดคล้องกับที่ เจษฎา บุญมาโฮม (2558) ได้อธิบายว่า กิจกรรมแนะแนวช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามตามศักยภาพของบุคคล ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีกิจกรรมอย่างหลากหลายที่ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิต พัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ซึ่งการใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์นี้สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการแสดงทัศนคติและความคิดเห็น อีกทั้งกระตุ้นให้นักเรียนได้เปิดเผยตน และสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกในกลุ่ม ดังที่ สกล วรเจริญศรี (2560) ได้กล่าวถึง การใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ว่า สามารถส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารที่ดี กระตุ้นการพูดคุย การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก การแบ่งปันประสบการณ์ รวมถึงเสริมสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี

เมื่อพิจารณาการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นรายด้านของกลุ่มทดลอง พบว่าด้านการตระหนักรู้ทางสังคมที่มีระดับสูงที่สุด คือ ด้านการตระหนักถึงอารมณ์ของผู้อื่น โดยด้านนี้ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมโดยนำเทคนิคเกมมาช่วยสร้างความสนุกสนานให้กับการทำกิจกรรม อีกทั้งเทคนิคนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กลุ่มทดลองได้สื่อสารและแสดงอารมณ์ได้อย่างเต็มที่ ดังที่ Landreth (2012) ได้กล่าวถึง กิจกรรมการเล่นว่า เป็นการช่วยให้เด็กเกิดความผ่อนคลายและสนุกสนาน พร้อมทั้งจะรับประโยชน์จากกิจกรรมหรือเกม โดยอาจใช้สิ่งของ หรือของเล่นมาช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งถือเป็นการใช้เกมในการสื่อสารกับเด็กด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jamila & Rahmawati (2022) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้เกมบิงโกอารมณ์เพื่อปรับปรุงความสามารถในการรับรู้อารมณ์การแสดงออกของเด็กอายุ 4-6 ปี โดยผลการศึกษาพบว่า นักเรียนสามารถเข้าใจและแยแยะการแสดงออกทางอารมณ์แต่ละอารมณ์ได้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านเกมบิงโกอารมณ์ สามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจดจำการแสดงออกทางอารมณ์ให้กับเด็กได้ นอกจากนี้งานวิจัยของ ปุรินทร์ นิติธรรมานุสรณ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยการใช้เกมกระดานร่วมกับการชี้แนะ กับเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6 - 12 ปี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกหลังได้รับการสอนด้วยเกมกระดานร่วมกับการชี้แนะสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการสอนด้วยเกมกระดานร่วมกับการชี้แนะ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำเทคนิคบทบาทสมมติมาช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง โดยเน้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์โดยการสื่อสารผ่านอารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ดังที่ ทิศนา เขมมณี (2560) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกระบวนการที่ให้นักเรียนได้สวมบทบาทตามตัวละคร โดยถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตัวละครในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วนำเรื่องราวหรือข้อคิดมาเป็นข้อมูลในการอธิบาย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา อีกทั้งยังทำให้นักเรียนได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทางการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ Clikeman (1995) ที่กล่าวถึง การใช้บทบาทสมมติกับเด็กว่า สามารถช่วยให้เด็กได้สะท้อนอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองออกมา ส่งผลเด็กให้ได้มีโอกาสสำรวจความรู้สึกของตนเองที่จะใช้ตอบสนองในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์นั้น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเห็นว่าเมื่อตนเองแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมแบบใดออกไปผู้อื่นจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร ซึ่งช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการตอบสนองของตนเองเมื่อต้องพบเจอเหตุการณ์ดังกล่าวในอนาคต ดังที่งานวิจัยของ Dewi,

Pratisti, & Prasetyaningrum (2019) ที่ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการเพิ่มความเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า การใช้บทบาทสมมติสามารถเพิ่มความเห็นอกเห็นใจให้กับนักเรียนในกลุ่มทดลองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ Vlaicu (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติต่อการพัฒนาการแสดงความสามารถทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก พบว่า การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้เด็กสามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และช่วยแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้งานวิจัยของ ดวงมลชนก ตั้งวิฑูรย์ (2559) ที่ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ โดยใช้บทบาทสมมติของเด็กปฐมวัย ยังพบว่า ค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยหลังการเข้ารับโปรแกรมมีระดับสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมของตัวละครในแต่ละสถานการณ์ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การนำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับนักเรียน ควรพิจารณาถึงลักษณะกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในการวิจัยนี้มีข้อจำกัดของแบบวัดที่ถูกพัฒนาขึ้นจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีโอกาสในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี ดังนั้นการนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนที่มีความแตกต่างกันอาจจำเป็นต้องนำแบบวัดไปหาคุณภาพในด้านการใช้ภาษาของเครื่องมืออีกครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะบริบทของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ควรศึกษาในเรื่องการแปลความหมายของเกณฑ์คะแนนในแต่ละระดับ เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการใช้มาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ระดับมาตราส่วนประมาณค่านี้ทำให้นักเรียนไม่แน่ใจในการเลือกระดับของคำตอบแต่ละข้อ ทำให้ผู้วิจัยต้องอธิบายและอ่านข้อคำถามเพื่อให้นักเรียนเลือกตอบไปที่ละข้อพร้อมกัน อีกทั้งยังพบว่าในบางข้อที่เป็นข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ ผู้วิจัยต้องอธิบายความหมายของการแปลผลคะแนนให้นักเรียนฟังเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและลดการแปลความหมายที่อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้

1.3 การเลือกบางเทคนิคไปใช้ในการทำกิจกรรม ผู้วิจัยแนะนำให้ใช้เทคนิคคำทำนาย หรือเทคนิคโหราศาสตร์ เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ในการสร้างสัมพันธภาพหรือใช้ในการดำเนินกิจกรรมได้ดี มีส่วนในการสร้างบรรยากาศที่ช่วย

กระตุ้นความสนใจจากนักเรียน และยังได้รับความร่วมมือที่ดีในการทำกิจกรรม ทั้งนี้ควรระมัดระวังในเรื่องการออกแบบภาษา หรือข้อความที่ใช้ในคำทำนาย ซึ่งไม่ควรใช้รูปแบบที่ทำให้นักเรียนรู้สึกถูกตัดสินหรือรู้สึกเสียกำลังใจ แต่ควรออกแบบคำทำนายในเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมความมั่นใจให้นักเรียนได้เห็นถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงตนเองในการดำเนินชีวิต

1.4 ผู้ที่มีความสนใจในการนำกิจกรรมแนะแนวไปใช้เสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับนักเรียนในชั้นประถมศึกษา ควรมีความเข้าใจทางจิตวิทยาเบื้องต้น โดยเฉพาะความเข้าใจในด้านพัฒนาการของเด็กประถมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตาม (Follow-up) การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวประมาณ 1 เดือน เพื่อศึกษาความคงทนของการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากโรงเรียนระดับประถมไปสู่ระดับมัธยม รวมถึงเพื่อให้นักเรียนได้มีเวลาในการไปปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

2.2 ควรมีการใช้วิธีการทางจิตวิทยาอื่น ๆ เช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เนื่องจากในการดำเนินกิจกรรมพบว่า นักเรียนมีประเด็นปัญหาทางอารมณ์ ดังนั้นการให้คำปรึกษารายบุคคลจะช่วยเยียวยาประเด็นปัญหาดังกล่าวได้ หรือการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เนื่องจากการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมของเพื่อน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งพลังของกลุ่มจะสามารถช่วยให้นักเรียนได้เห็นถึงแนวทางในการดำเนินชีวิต

2.3 ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาอื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทโรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนสาธิต

2.4 ควรมีการพัฒนาแบบวัดให้เป็นลักษณะของการใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากจะช่วยในการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นการตอบสนองการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2.5 หากมีการขยายผลผลการศึกษาศึกษาการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมไปใช้อาจพิจารณาการเพิ่มจำนวน หรือระยะเวลาของการดำเนินกิจกรรมให้มีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากจะช่วยทำให้เกิดประสิทธิภาพและเพิ่มความเข้มข้นของการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมในแต่ละด้านมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Baker, J. (2019). *The social skills picture book: Teaching play, emotion, and communication to children with autism*. Future Horizons.
- Banat, S., Al-Taj, H., Alshoubaki, N., & Younes, W. (2020). The effectiveness of a group counseling program in enhancing the ability to form friendship among academically talented students. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 8(2), 701–710. <https://doi.org/10.17478/jegys.679131>
- Best J W. 1977. *Research in Education*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Brunell Cal, & Brunell Brittary. (2023). *Social awareness in elementary students*. Retrieved from <https://everydayspeech.com/sel-implementation/building-social-awareness-in-elementary-students-a-guide-for-social-emotional-learning/>
- Causton J. and MacLeod K. (2024). *The Paraprofessional's Handbook for Effective Support in Inclusive Classrooms*. Paul H. Brookes Publishing Co., Inc.
- Cecilia Razak. (2020). *11 Best Icebreakers for Large Groups*. Retrieved from <https://slideswith.com/blog/icebreakers-for-large-groups>
- Charles, G. Morris, & Albert, A. Maisto. (2005). *Psychology an introduction*. Texas, US: Pearson College Div.
- Clikeman, S.M., (1995). *Child and Adolescent Therapy*. Allyn & Bacon
- Collaborative for Academic Social and Emotional Learning. (2018). *Social awareness*. Retrieved from <https://casel.org/fundamentals-of-sel/what-is-the-casel-framework/#social-awareness>
- Cooper, K. M., Haney, B., Krieg, A., & Brownell, S. E. (2017). What's in a name? The importance of students perceiving that an instructor knows their names in a high-enrollment biology classroom. *CBE Life Sciences Education*, 16(1), ar8. <https://doi.org/10.1187/cbe.16-08-0265>
- Csoti, M. (2001). *Social awareness skills for children*. Jessica Kingsley.
- Daigle, J. (2016). *School Counseling Classroom Guidance*. SAGE Publications, Inc.

- Dennis Chloe. (2022). Increasing Social Awareness Skills in Kindergarten Students. USA: California State University. Retrieved from https://digitalcommons.csumb.edu/caps_thes_all/1249/
- Dewi, Pratisti & Prasetyaningrum. (2019). *The Effect of Roleplay to Increase Empathy Toward Students with Disruptive Classroom Behavior*. Retrieved from <https://proceedings.ums.ac.id/index.php/iseth/article/view/1334>
- Durgin, Jogi. (2023). *Teaching social awareness to students*. Retrieved from <https://jodidurgin.com/teaching-social-awareness-to-students/>
- Emily Kaiser. (2022). *Socialization and empathy*. Retrieved from <https://betterkids.education/blog/what-is-social-awareness-and-how-does-it-foster-socialization-and-empathy>
- Esther Perel. (2022). *What is social awareness*. Retrieved from <https://www.masterclass.com/articles/social-awareness>
- Finley, Todd. (2015). *Powerful Closure Activities*. Retrieved from <https://www.edutopia.org/blog/22-powerful-closure-activities-todd-finley>
- Geldard Kathryn and Geldard David. (1999). *Counseling Adolescents*. SAGE Publications.
- Giraldo Maria Valeria Garcia. (2022). *Roleplay Technique: Improving Communication and Intrapersonal Skills in Fourth Graders*. Colombia: National Pedagogical University. Retrieved from <http://repository.pedagogica.edu.co/handle/20.500.12209/17418>
- Goleman, D. (2006). *Social intelligence: The new science of human relationships*. Bantam Books.
- Inskru. (2563). *Homeroom : ภาพที่มีเสียง*. สืบค้นจาก https://ins kru.com/idea/-Mbj9lhwo6iX5xmeA6E5?fbclid=IwAR3mMeGQ0T_iKmUhq-I3Fw1AsuvdSISoJ6ZvpGIG44vtU4N63tVs9uFj12U
- Jamila & Rahmawati, H. (2022). The effect of emotion bingo board to improve the ability to recognize emotional expression of children aged 4-6 years. *Journal for the Child Development, Exceptionality and Education*, 3(2), 87-94.

Kathryn, D. (1999). *Counselling adolescents*. SAGE Publications, Inc.

Khoirunikmah, B., Marmoah, S., & Indriayu, M. (2022). The effect of social skills and emotional intelligence on learning outcomes of elementary school students. *QALAMUNA: Jurnal Pendidikan, Sosial, Dan Agama*, 14(2), 877–894.
<https://doi.org/10.37680/qalamuna.v14i2.3779>

Kivlighan, D. M., London, K., & Miles, J. R. (2012). Are two heads better than one? The relationship between number of group leaders and group members, and group climate and group member benefit from therapy. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice: The Official Journal of Division 49, Group Psychology and Group Psychotherapy of the American Psychological Association*, 16(1), 1–13. <https://doi.org/10.1037/a0026242>

Knowlesto Ashleigh. (2024). *How to run a successful group therapy session*. Retrieved from <https://www.carepatron.com/blog/running-a-successful-group-therapy-session>

Landreth, G.L. (2012). *Play therapy: The art of the relationship*. Routledge.

Mc Graw Hill. (2023) *Social awareness activities*. Retrieved from https://www-mheducation-com.translate.goog/prek-12/explore/moments-for-myself-teaching-site/all-activities.html?_x_tr_sl=auto&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=wapp

McLeod, K. (2023). *Emotions Bingo*. Retrieved from <https://www.thebestideasforkids.com/emotions-bingo/>

Peyton Curley. (2023). *social-awareness-in-the-classroom*. Retrieved from <https://www.thesocialemotionalteacher.com/social-awareness-in-the-classroom/>

RizkiyaL. M. N., HakamK. A., & AgustinM. (2020). Description of Social Emotional Skills as a Precondition for building Elementary School Students' Social Awareness Characters. *International Conference on Elementary Education*, 2(1), 1395-1402. Retrieved from <http://proceedings.upi.edu/index.php/icee/article/view/766>

Rose, S. R. (2012). *Group work with children and adolescents: Prevention and intervention in school and community systems*. SAGE Publications.

Sassu, K. A., Bray, M. A., Gelbar, N., & Kerzner, T. P. (2020). Written emotional expression in schools: Processing psychological and emotional stress through

narrative writing. In C.

Maykel & M. A. Bray (Eds.), *Promoting mind-body health in schools: Interventions for mental health professionals* (pp. 245–254). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000157-017>

Setiawati, D., Wiryosutomo, H. W., & Naqiyah, N. (2021). Group guidance based on local strength to improve the competence of counselors. *Proceedings of the International Joint Conference on Arts and Humanities 2021 (IJCAH 2021)*. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.211223.196>

Son, Van Huynh, (2018). Social awareness and responsible decision making of students in grade 4 and 5 in Vietnam. *Journal of Education and Human Development*, 7(4). <https://doi.org/10.15640/jehd.v7n4a2>

Syarif, S. (2021). The Implementation of Home Room Technique through Group Guidance Services in Gaining Students' Self-confidence. *JELITA*, 2(1), 48-58. Retrieved from <https://jurnal.stkipmb.ac.id/index.php/jelita/article/view/71>

Twinkl. (2023). *Why Do Adults Tell Us What to Do? - Social Skills*. Retrieved from <https://www.twinkl.co.th/resource/why-do-adults-tell-us-what-to-do-t-p-2237>

Vlaicu, C., Valahia University, Targoviste, & Romania. (2014). The importance of role play for children's development of Socio-emotional competencies. *Logos* <https://doi.org/10.18662/lumenss.2014.0301.14>

Yalom, I. D., & Leszcz, M. (2008). *The theory and practice of group psychotherapy* (5th ed.). Basic Books.

Yamaguchi, T., & Horiguchi, I. (2021). Radiation risk communication initiatives using the “Quartet Game” among elementary school children living in Fukushima Prefecture. *Japanese Journal of Health and Human Ecology*, 87(6), 274–285. https://doi.org/10.3861/kenko.87.6_274

กลุ่มพัฒนาระบบงานแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). กิจกรรมแนะแนว-โฮมรูม เสริมภูมิคุ้มกัน ดูแลสุขภาพนักเรียนรอบด้าน. สืบค้นจาก <https://www.obec.go.th/archives/896594>

คมเพชร ฉัตรสุภากุล. (2529). การแนะแนวเบื้องต้น: กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน: กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสมศ.

จินตนา ณ สงขลา. (2537). จิตวิทยาการแนะแนวเด็กประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและ

การแนะแนว วิทยาลัยครูพระนคร.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2557). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

เจษฎา บุญมาโฮม. (2558). หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน: นครปฐม : สไมล์ พรินติ้ง & กราฟ ดีไซน์.

ชี้นตา นุชกระโทก. (2563). การเสริมสร้างการคิดเชิงบริหารจัดการสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยชุดกิจกรรมแนะแนว. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ณิชา ศรีเพชรดี. (2562). social-awareness ฝึกเด็กๆ เข้าไปถึงใจคนอื่นด้วยคำถาม “ถ้าเป็นเรา เราจะรู้สึกยังไง. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/social-awareness/>

ดวงกมลชนก ตั้งวิฑูรย์. (2559). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาความเหินออกเหินใจ โดยใช้บทบาทสมมติของเด็กปฐมวัย. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ทิตินา แหมมณี. (2560). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 13, [ฉบับพิมพ์ซ้ำ].).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภาพร หริมเจริญ. (2563). การเสริมสร้างความหวังทางการศึกษาของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการใช้กิจกรรมแนะแนว. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัย-ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

นภัทร สิทธาโนมัย. (2564). ทักษะอารมณ์และสังคมในเด็ก.

สืบค้นจาก https://tmc.or.th/pdf/tmc_knowledge-97.pdf

นิตยา เรืองแบน. (2553). การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาชีวิต: ยะลา : คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัย-ราชภัฏยะลา.

นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2554). การแนะแนวเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2.): สงขลา : ภารกิจเอกสารและ

ตำรา กลุ่มงานส่งเสริมและประกันคุณภาพการศึกษา.

แนะแนวฉบับ. (2565). มัดรวม 6 กิจกรรมชวนนักเรียนทบทวนตนเอง.

สืบค้นจาก <https://guidancehubth.com/knowledge/124>

แนะแนวฉบับ. (2565). *เชื่อมโยงปีกระต่าย*. สืบค้นจาก <https://guidancehubth.com/knowledge/38>
เบญจรัตน์ จงจำรัสพันธ์. (2565). *ชวนนักเรียน เขียนจดหมาย กระชับความสัมพันธ์*.

สืบค้นจาก <https://inskrui.com/idea/-N9jZsiGOM7Znm4qhyWU>

ปริญทร์ นิติธรรมานุสรณ์. (2562) *การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยการใช้เกม
กระดาน ร่วมกับการชี้แนะ*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). *การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา* [เอกสารประกอบการ
สอน]. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรณี ลีกิจวัฒน์. (2558). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา Research methods in education*
(พิมพ์ครั้งที่ 10 ปรับปรุงแก้ไข.. ed.): กรุงเทพฯ: ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบัน
เทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

พิชญาพร สมจันทร์. (2564). *การเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปี
ที่ 4 โดยกิจกรรมแนะแนว*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พัชรภรณ์ศรีสวัสดิ์. (2550). *การศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคม และการสร้างโมเดลการให้
คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของวัยรุ่นไทย*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญา
ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พัชรภรณ์ศรีสวัสดิ์. (2561). *การให้คำปรึกษากลุ่ม (Group Counseling)*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์
อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

**ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2563).
คู่มือ**

*สำหรับพ่อแม่ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก ตอณวัยเด็กวัยเรียน
6-12 ปี*. สืบค้นจาก <https://www.brainten10.com/blogs/article/item/117-brain>.

วัฒนพงศ์ ล้วนแสง. (2563). *การเสริมสร้างการเสริมสร้างชุดความคิดแบบเติบโตของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กิจกรรมแนะแนว*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สกล วรเจริญศรี. (2558). *การแนะแนวเพื่อการพัฒนาคุณค่าแห่งตน = Guidance for self-esteem development*: จากแนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้เรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ส. วรเจริญศรี.

สกล วรเจริญศรี. (2560). *เทคนิคเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมสำหรับการให้คำปรึกษาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โปรเท็กซ์.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2557). *ระบบการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). *มาตรฐานการแนะแนว*.

สืบค้นจาก http://www.thaiguideance.net/Std_Guide.aspx

สรวิวัน ศุภฤกษ์ชาติกุล. (2563). *การเสริมสร้างการมองโลกในแง่ดีของนักเรียนวัยรุ่นโดยกิจกรรมแนะแนว*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 12, (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) ed.): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสกข์ วงศ์พิพันธ์. (2563). *การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). *กิจกรรมแนะแนวตามกลยุทธ์ศาสตร์ 20 ปี*.

สืบค้นจาก <https://drive.google.com/drive/folders/1C1Ns9RM2kf8UCRrD8D4G7so8lyBdEfWQ>

อัครา เอิบสุขสิริ. (2561). *จิตวิทยาสำหรับครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 4, [ฉบับพิมพ์ซ้ำ]. ed.): กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
และหนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา

และกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ใจตรง อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 12412

ที่ อว 8718.1/330

วันที่ 8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวจิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา โดยกิจกรรมแนะแนว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี และอาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มณทิรา จารุเพ็ง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1)แบบสอบถาม และ2) โปรแกรม ทั้งนี้ นิสิตได้ ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป สามารถ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่โทร. 064 961 9914

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวจิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรารณ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว 8718/329

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ

เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

เนื่องด้วย นางสาวจิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา โดยกิจกรรมแนะแนว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี และอาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ใจตรง เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ 1)แบบสอบถาม และ2) โปรแกรม ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และ จะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวจิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรารณ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 064 961 9914

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 12412

ที่ อว 8718.1/342

วันที่ 8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

เนื่องด้วย นางสาวจิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤทัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การเสริมสร้าง การตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา โดยกิจกรรมแนะแนว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี และอาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC- 662253

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้ 1) แบบสอบถาม เรื่อง "การตระหนักรู้ ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา" และ 2) กิจกรรมแนะแนวที่เสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็ก ประถมศึกษา กับ นักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 6 จำนวน 240 คน ในเดือนมีนาคม 2567 เพื่อเป็นข้อมูล ในการวิจัย และขอใช้สถานที่โรงเรียนของท่าน ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 064 961 991

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

AF19-03-03.1
August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : การเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถม โดยชุดกิจกรรมแนะแนว

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวจิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤกษ์

หน่วยงานต้นสังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-662253

รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 10 มกราคม 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2566
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 10 มกราคม 2567
4. แบบบันทึกข้อมูล	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2566
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 23 มกราคม 2567

วันที่หมดอายุ : 22 มกราคม 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17

โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าความสอดคล้องของแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. ค่าความสอดคล้องของกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ตาราง ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา

ข้อที่	เนื้อหา	ผลการประเมิน		ดัชนี	ผลการประเมิน	
		โดยผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	
		1	2	3		
1	ฉันรู้ว่าพ่อแม่คาดหวังกับตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
2	ฉันรู้ว่าครูคาดหวังกับตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
3	ฉันรู้ว่าเพื่อนคาดหวังกับตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
4	ฉันรู้ว่าพ่อแม่มักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
5	ฉันรู้ว่าครูมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
6	ฉันรู้ว่าเพื่อนมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
7	ฉันรับรู้ได้ในขณะที่พ่อแม่กำลังเศร้า หรือมีความสุข แม้พวกเขาจะไม่ได้พูด หรือสื่อสารออกมาให้ฉันรับรู้ก็ตาม	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
8	ฉันรับรู้ความรู้สึกได้ เมื่อเพื่อนกำลังเศร้า หรือมีความสุข แม้เขาจะไม่ได้พูด หรือแสดงออกให้ฉันเห็นก็ตาม	1	1	1	1	นำไปใช้ได้

ข้อที่	เนื้อหา	ผลการประเมิน		ดัชนี	ผลการประเมิน	
		โดยผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	
		1	2	3		
9	ฉันไม่สามารถรับรู้ได้ว่าครูที่สอนกำลังเศร้าหรือมีความสุข หากครูไม่ได้บอกฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
10	ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้พ่อแม่ชื่นชอบในตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
11	ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้เพื่อนชื่นชอบในตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
12	ฉันไม่รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ครูชื่นชอบในตัวฉัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
13	ฉันรู้จักและเข้าใจการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
14	ฉันมีอารมณ์ร่วมกับความรูสึกของเพื่อนเมื่อเพื่อนดีใจหรือเสียใจ	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
15	ฉันเข้าใจความรู้สึกเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้รับในสิ่งที่คาดหวัง	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
16	ฉันพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีฐานะทางครอบครัวที่แตกต่างกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
17	ฉันรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ได้	1	1	1	1	นำไปใช้ได้

ตาราง ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ครั้งที่	ด้านการประเมิน	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้			ผลการประเมิน ค่า IOC
		1	2	3	
1	ปฐมนิเทศ				
	วัตถุประสงค์	1	1	1	1 ผ่าน
	เทคนิค/กิจกรรมที่ใช้	1	1	1	1 ผ่าน
	ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม	1	1	1	1 ผ่าน
2	การตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง				
	วัตถุประสงค์	1	1	1	1 ผ่าน
	เทคนิค/กิจกรรมที่ใช้	1	1	1	1 ผ่าน
	ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม	1	1	1	1 ผ่าน
3	การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น				
	วัตถุประสงค์	1	1	1	1 ผ่าน
	เทคนิค/กิจกรรมที่ใช้	1	1	1	1 ผ่าน
	ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม	1	1	1	1 ผ่าน
4	การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม				
	วัตถุประสงค์	1	1	1	1 ผ่าน
	เทคนิค/กิจกรรมที่ใช้	1	1	1	1 ผ่าน
	ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม	1	1	1	1 ผ่าน

ครั้งที่	ด้านการประเมิน	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			ดัชนี	ผลการประเมิน
		1	2	3		ค่า IOC
5	ปัจจัยนิเทศ					
	วัตถุประสงค์	1	1	1	1	ผ่าน
	เทคนิค/กิจกรรมที่ใช้	1	1	1	1	ผ่าน
	ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม	1	1	1	1	ผ่าน

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าความสอดคล้องของแบบวัดที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง
2. ค่าอำนาจการจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง

ตาราง ค่าความสอดคล้อง (IOC) ในแต่ละด้านของแบบวัดที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง

ด้านที่	ดัชนี ค่า IOC
1. การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ ของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง (Awareness of desires and judgements of the other people of oneself)	.95
2. การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Awareness of other people's emotions)	.93
3. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม (Empathy and sympathy)	.93

ตาราง ค่าอำนาจการจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ของแบบวัดที่นำไปทดลองใช้กับ
กลุ่มทดลอง

ข้อที่	เนื้อหา	ค่าอำนาจจำแนก
1	ฉันรู้ว่าพ่อแม่คาดหวังกับตัวฉัน	.91
2	ฉันรู้ว่าครูคาดหวังกับตัวฉัน	.85
3	ฉันรู้ว่าเพื่อนคาดหวังกับตัวฉัน	.88
4	ฉันรู้ว่าพ่อแม่มักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน	.88
5	ฉันรู้ว่าครูมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน	.81
6	ฉันรู้ว่าเพื่อนมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน	.86
7	ฉันรับรู้ได้ในขณะที่พ่อแม่กำลังเศร้า หรือมีความสุข แม้พวกเขาจะไม่ได้พูด หรือสื่อสารออกมาให้ฉันรับรู้ก็ตาม	.90
8	ฉันรับรู้ความรู้สึกได้ เมื่อเพื่อนกำลังเศร้า หรือมีความสุข แม้เขาจะไม่ได้พูด หรือแสดงออกให้ฉันเห็นก็ตาม	.77
9	ฉันไม่สามารถรับรู้ได้ว่าครูที่สอน กำลังเศร้าหรือมีความสุข หากครูไม่ได้บอกฉัน	.87

ข้อที่	เนื้อหา	ค่าอำนาจจำแนก
10	ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้พ่อแม่ชื่นชอบในตัวฉัน	.78
11	ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้เพื่อนชื่นชอบในตัวฉัน	.81
12	ฉันไม่รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้ครูชื่นชอบในตัวฉัน	.83
13	ฉันรู้จักและเข้าใจการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	.91
14	ฉันมีอารมณ์ร่วมกับความรู้สึกของเพื่อน เมื่อเพื่อนดีใจหรือเสียใจ	.80
15	ฉันเข้าใจความรู้สึกเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้รับ ในสิ่งที่คาดหวัง	.84
16	ฉันพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีฐานะ ทางครอบครัวที่แตกต่างกัน ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน	.90
17	ฉันรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ได้	.86

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .98

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

คำชี้แจง แบบวัดนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ขอความกรุณาให้นักเรียนพิจารณาข้อความคำถามในแบบวัดแต่ละข้อ โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของแต่ละข้อความ และตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงให้ครบถ้วน

แบบวัดแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาใส่ข้อมูลตามความเป็นจริง

1. รหัสนักเรียน
2. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ส่วนที่ 2 : การตระหนักรู้ทางสังคม

คำชี้แจงในการตอบแบบวัด กรุณาอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วระบุให้ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางด้านขวามือเพียงช่องเดียว

เกณฑ์ในการเลือกตอบคำถาม มีดังนี้

มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเองมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเองปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเองน้อย

ลำดับ	รายการ	มาก 	ปานกลาง 	น้อย
	การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง			
1.	ฉันรู้ว่าพ่อแม่คาดหวังกับตัวฉัน			
2.	ฉันรู้ว่าครูคาดหวังกับตัวฉัน			
3.	ฉันรู้ว่าเพื่อนคาดหวังกับตัวฉัน			
4.	ฉันรู้ว่าพ่อแม่มักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน			
5.	ฉันรู้ว่าครูมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน			
6.	ฉันรู้ว่าเพื่อนมักจะแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ให้กับตัวฉัน			
	การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น			
7.	ฉันรับรู้ได้ในขณะที่พ่อแม่กำลังเศร้าหรือมีความสุข แม้พวกเขาจะไม่ได้พูด หรือสื่อสารออกมาให้ฉันรับรู้ก็ตาม			
8.	ฉันรับรู้ความรู้สึกได้ เมื่อเพื่อนกำลังเศร้าหรือมีความสุข แม้เขาจะไม่ได้พูด หรือแสดงออกให้ฉันเห็นก็ตาม			
9.	ฉันไม่สามารถรับรู้ได้ว่าครูที่สอนกำลังเศร้าหรือมีความสุข หากครูไม่ได้บอกฉัน			
10.	ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้พ่อแม่ชื่นชอบในตัวฉัน			
11.	ฉันรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้เพื่อนชื่นชอบในตัวฉัน			
12.	ฉันไม่รู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้ครูชื่นชอบในตัวฉัน			

	การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม			
13.	ฉันรู้จักและเข้าใจการเอาใจเขามาใส่ใจเรา			
14.	ฉันมีอารมณ์ร่วมกับความรู้สึกของเพื่อน เมื่อเพื่อนดีใจหรือเสียใจ			
15.	ฉันเข้าใจความรู้สึกเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ได้รับในสิ่งที่คาดหวัง			
16.	ฉันพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีฐานะทางครอบครัวที่แตกต่างกัน ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน			
17.	ฉันรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และบุคคลอื่นๆ ได้			

**สรุปกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา**

ครั้งที่	ด้าน	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้	ระยะเวลา
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และระหว่างนักเรียนในกลุ่ม 2. เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และกำหนดข้อตกลงของการเข้าร่วมกิจกรรม	1. เทคนิคในการ-สร้างสัมพันธภาพ ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การจริงใจ และ การตอบสนองด้วยความรู้สึกที่อบอุ่น 2. เทคนิคสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมทำป้ายชื่อ 3. เทคนิคสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมล่าลายแทง	60 นาที
2	การตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยและความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง (Awareness of desires and judgements of the other people of oneself)	เพื่อให้ นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความต้องการ ความคาดหวัง และ ข้อคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง	1. เทคนิคสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรม คำทำนายรับปีมังกร 2. เทคนิคสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรม ลูกอมหลากสี 3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเคยคิดไหมนะ 4. เทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ได้แก่ การตั้งคำถาม และการฟัง	60 นาที

ครั้งที่	ด้าน	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้	ระยะเวลา
			5. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมไฟจราจร	
3	การตระหนักรู้ อารมณ์ของผู้อื่น (Awareness of emotions) other people's	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถ รับรู้อารมณ์ของผู้อื่น แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ถึง สื่อสารเป็นคำพูดออกมา การปฏิบัติตนที่ทำให้ บุคคลรอบข้างชื่นชอบ โดยพิจารณาการเลือกใช้ คำพูด ท่าทางในการสื่อสาร ผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	1. เทคนิคการใช้เกม บิงโก อารมณ์ 2. เทคนิคการแสดง บทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึก การแสดงออกตาม สถานการณ์จำลอง 3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “พูดแบบนี้ได้ไหมนะ” 4. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม ภาพที่มีเสียง	60 นาที
4	การเห็นอกเห็นใจ ผู้อื่นและ การมีอารมณ์ ความรู้สึกร่วม (Empathy and sympathy)	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ ความรู้สึกของบุคคลอื่น และมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนพูดคุย กับเพื่อนที่มี ความแตกต่างกันได้ 3. เพื่อให้นักเรียนรับฟัง และยอมรับความคิดเห็น จากเพื่อน	1. เทคนิคตัวแบบ 2. เทคนิคการแสดง บทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึก การแสดงออกตาม สถานการณ์จำลอง 3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “เขียนจดหมายน้อย”	60 นาที

ครั้งที่	ด้าน	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้	ระยะเวลา
			4. เทคนิคการ ให้คำปรึกษา เบื้องต้น ได้แก่ การตั้งคำถาม และการฟัง	
5	ปัจเจกนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนทบทวน และสรุปสิ่งที่ได้จาก การเข้าร่วมกิจกรรม แนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การตระหนักรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2. เพื่อยุติการเข้าร่วม กิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างการตระหนักรู้ ทางสังคมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา	1. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม ตีตัวปิดกลุ่ม 2. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมแลก รางวัลที่ทางออก	60 นาที

ครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และระหว่างนักเรียนในกลุ่ม
2. เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และกำหนดข้อตกลงของการเข้าร่วมกิจกรรม

แนวคิดสำคัญ

การปฐมนิเทศ เป็นกระบวนการในการเริ่มต้นกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อทำให้เกิดความไว้วางใจ เกิดความรู้สึกผ่อนคลายในการร่วมกิจกรรม โดยใช้ความจริงใจ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข และการเข้าอกเข้าใจกัน รวมถึงการตอบสนองด้วยภาษาพูดและภาษาท่าทางในบรรยากาศที่ทำให้รู้สึกอบอุ่น ตามแนวคิดทฤษฎีการยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, 2561)

เทคนิค / กิจกรรมที่ใช้

1. เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพ ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การจริงใจ และการตอบสนองด้วยความรู้สึกที่อบอุ่น
2. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมทำป้ายชื่อ
3. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมล่าลายแทง

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษทำป้ายชื่อ (ขนาดประมาณครึ่ง A4 ไม่บางหรืออ่อนเกินไป)
2. ใบงานที่ 1 เรื่อง ล่าลายแทง
3. อุปกรณ์เครื่องเขียน
4. สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน พร้อมกับแนะนำตัวเองให้นักเรียนได้รู้จัก และสร้างความรู้สึกที่ปลอดภัยให้กับนักเรียนโดยการแจ้งบทบาทของผู้วิจัยในฐานะของผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรม โดยผลของการทำกิจกรรมจะไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับคะแนนของนักเรียน โดยขั้นเริ่มต้นผู้วิจัยนำแนวคิดการให้คำปรึกษากลุ่มมาใช้ในการดำเนินการ ประกอบไปด้วย การฟังอย่างตั้งใจ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การจริงใจ และการตอบสนองด้วยความรู้สึกที่อบอุ่น

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเพื่อช่วยในการเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และได้กำหนดข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่น

3. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้กิจกรรมการทำป้ายชื่อ (Cooper, et al., 2017) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายกับการทำกิจกรรม มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น จากนั้นอธิบายคำชี้แจงในการทำกิจกรรม โดย “ให้นักเรียนออกแบบป้ายชื่อตามความชอบของตัวเอง กำหนดระยะเวลาในการทำคือ 10 นาที” ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้เป็นชื่อเล่นเพื่อให้สามารถจดจำได้ง่ายและทำให้รู้สึกไม่เป็นการมาจนเกินไป พร้อมกับแจ้งนักเรียนถึงการทำกิจกรรมทำป้ายชื่อ ว่า นักเรียนสามารถออกแบบได้อย่างอิสระโดยไม่มีการจำกัดความถูกผิดของการทำ

3.2 หลังจากที่ทำป้ายชื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียนแต่ละคนติดป้ายชื่อไว้ที่มุมโต๊ะของตนเอง เพื่อให้สามารถมองเห็นและจดจำได้ง่าย

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ก่อนเริ่มต้นกิจกรรมผู้วิจัยทำการสำรวจความรู้สึกของนักเรียนก่อนทำกิจกรรม เพื่อจัดการกับความรู้สึกที่อาจจะเป็นความกังวลของนักเรียนก่อนเริ่มต้นทำกิจกรรมต่อไป

2. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมล่าลายแทง (Razak, 2020) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มได้รู้จักกันมากขึ้น มีสัมพันธภาพที่ดีสำหรับการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเชื่อมโยงนักเรียนเข้าสู่บทเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 1 เรื่อง ล่าลายแทง ให้นักเรียน จากนั้นอธิบายคำชี้แจงในการทำกิจกรรม โดย “ให้นักเรียนอ่านคำถามแล้วพิจารณาว่าตรงกับลักษณะของเพื่อนคนใด จากนั้น

จึงนำไปงานไปให้เพื่อนลงชื่อในข้อที่ตรงกับลักษณะนั้น กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมคือ 15 นาที” ซึ่งในใบงานประกอบไปด้วยข้อคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม ได้แก่

1. ใครที่ทำตามความคาดหวังของพ่อแม่
2. ใครที่เชื่อฟังครู อาจารย์มากที่สุด
3. ใครที่มักทำตามสิ่งที่เพื่อนขอร้องเสมอ
4. ใครชอบมีคำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะให้กับเพื่อนเสมอ
5. ใครที่คอยปลอบใจเพื่อนเมื่อเพื่อนเสียใจ
6. ใครเป็นคนที่มีน้ำใจมากที่สุด
7. ใครเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือครู อาจารย์มากที่สุด
8. ใครที่พูดกับเพื่อนเพราะที่สุด
9. ใครเป็นคนขี้สงสัยมากที่สุด
10. ใครเป็นคนที่เพื่อนชอบเล่นด้วยมากที่สุด
11. ใครเป็นคนที่รับฟังเพื่อนมากที่สุด
12. ใครเป็นคนชอบพูดคุยกับเพื่อน

ผู้วิจัยเพิ่มบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นด้วยการ เพิ่มเงื่อนไขว่า “หากนักเรียนคนใดทำเสร็จแล้วให้รีบมาส่งทันที แล้วรับสติ๊กเกอร์ 1 ดวง นักเรียนที่มาก่อนก็จะมีสิทธิในการเลือกก่อน”

2.2 หลังจากให้นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จ ผู้วิจัยรวบรวมใบงานแล้วสุ่มเลือกมาอ่านที่หน้าชั้นเรียน 2-3 คน พร้อมทั้งสอบถามถึงความคิดเห็นของนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนว่ามีความรู้สึก หรือมีความคิดเห็นอย่างไรกับคำตอบของเพื่อน ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจใช้การเสริมแรงกล่าวชื่นชมนักเรียนที่ถูกเพื่อนเสนอชื่อ เพื่อเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกของนักเรียน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และสรุปประเด็นสำคัญของการทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยใช้สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA ให้กับนักเรียน โดยใช้รูปภาพและข้อความนำเสนอานิยามของการตระหนักรู้ทางสังคมที่นักเรียนในระดับประถมศึกษาควรมี ประกอบไปด้วย

- รับรู้ความปรารถนาของผู้อื่น
- เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- รับรู้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้อื่น
- มีอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น

- รับรู้อารมณ์ผู้อื่นของผู้อื่น
 - พุดคุยและเล่นกับเพื่อนที่แตกต่างกันได้
 - รู้จักการปฏิบัติตนที่เหมาะสม
 - รับฟัง ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย และนำเสนอข้อเสนอนะเพิ่มเติม
 3. ผู้วิจัยแจ้งสถานที่ และนัดหมายวันเวลาในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปกับนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการมีส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น สังเกตสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

กิจกรรมล่าลายแทง

ให้นักเรียนตามหาสิ่งของตามใบกิจกรรมนี้

1. ใครที่มีความความสนใจเรื่องไม่มี	2. ใครที่สิ่งน้อย	3. ใครที่สิ่งความน้อย
4. ใครที่สิ่งความน้อย	5. ใครที่สิ่งความน้อย	6. ใครที่สิ่งความน้อย
7. ใครที่สิ่งความน้อย	8. ใครที่สิ่งความน้อย	9. ใครที่สิ่งความน้อย
10. ใครที่สิ่งความน้อย	11. ใครที่สิ่งความน้อย	12. ใครที่สิ่งความน้อย

ภาพประกอบ ตัวอย่างใบงานล่าลายแทง

ภาพประกอบ สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA ที่ใช้ในกิจกรรมขั้นสรุป

แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 1
(สำหรับผู้วิจัย)

1. บรรยายภาพในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความต้องการ ความคาดหวัง และข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

แนวคิดสำคัญ

การตระหนักรู้ถึงความปรารถนาและความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ประกอบไปด้วยพ่อแม่ ครู และเพื่อน ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลสำคัญที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุดโดยเฉพาะในช่วงวัยประถม (van Huynh, 2018) โดยผู้วิจัยเลือกใช้กิจกรรม “เคยคิดไหมนะ” ในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรับรู้ความคาดหวังจากบุคคลรอบ ๆ ตัวของตนเอง ซึ่งแต่ละบุคคลล้วนอยู่ในความคาดหวัง ความต้องการของคนรอบตัวเสมอ

เทคนิค / กิจกรรมที่ใช้

1. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมคำทำนายรับปีมังกร
2. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมลูกอมหลากสี (Colored candy technique)
3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “เคยคิดไหมนะ”
4. เทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น (Micro-Counseling) ได้แก่ การตั้งคำถาม และการฟัง
5. เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมไฟจรวด

สื่อและอุปกรณ์

1. ลูกอมสีต่าง ๆ ตามจำนวนนักเรียนในกลุ่ม
2. ใบงานที่ 2 เรื่อง “เคยคิดไหมนะ”
3. อุปกรณ์เครื่องเขียน
4. สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นกล่าวทบทวนกิจกรรมในครั้งที่ผ่านม่ว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง

2. ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้

3. ผู้วิจัยนำเข้าสู่อุปกรณ์โดยใช้กิจกรรมคำทำนายรับปีมังกร ที่พัฒนามาจากเทคนิคคำพยากรณ์ (สกล วรเจริญศรี, 2560, น.125) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยนำเข้าสู่ขั้นดำเนินกิจกรรมต่อไป โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้กล่าวเริ่มต้นกิจกรรม พร้อมกับให้นักเรียนอธิฐานถึงสิ่งที่นักเรียนอยากให้เกิดขึ้นกับตนเองในปีนี้ และให้นักเรียนแต่ละคนเลือกหมายเลขที่ตนเองชอบตั้งแต่ 1-9 ซึ่งจะเป็นเลขนำโชคหรือเลขอะไรก็ได้ที่นักเรียนชอบ คนละ 1 หมายเลข เพื่อสุ่มรับคำทำนาย

3.2 เมื่อนักเรียนทุกคนมีเลขในใจครบแล้ว ผู้วิจัยแจกกระดาษคำทำนายให้นักเรียนแต่ละคน (นักเรียน 2-3 คน ต่อคำทาย 1 ใบ)

3.3 ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นนักเรียนอาสาสมัคร หรือสุ่มนักเรียน 1-2 คน ที่ได้รับคำทำนายว่ารู้สึกอย่างไรที่ได้รับคำทำนายเช่นนี้ นักเรียนคาดหวังไว้ว่าจะให้เป็นอย่างไร

3.4 ผู้วิจัยเชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมว่า การที่นักเรียนได้รับคำทำนายคล้ายกับการที่นักเรียนได้รับความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะว่าตนเองควรจะทำชีวิตอย่างไร ซึ่งหลาย ๆ คนก็มักจะเชื่อและปฏิบัติตามเพื่อหวังจะทำให้ไปสู่ในสิ่งที่ตนเองปรารถนาได้ ซึ่งในกิจกรรมต่อไป ผู้วิจัยจะพานักเรียนไปค้นหาคำทำนายจากบุคคลรอบตัวของนักเรียนกันบ้าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมลูกอมหลากหลายสี (Lowenstein, 2010; อ้างถึงใน สกล วรเจริญศรี, 2560, น.181) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสื่อสาร ซึ่งในกิจกรรมนี้เลือกใช้ข้อความที่มีความเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำลูกอมใส่ในภาชนะแล้วให้นักเรียนหยิบทีละคน กำหนดเงื่อนไขว่า “นักเรียนสามารถหยิบลูกอมสีที่ชอบเพียงสีเดียว 1 เม็ดเท่านั้น และสามารถกินได้หลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จสิ้น”

1.2 เมื่อนักเรียนหยิบลูกอมจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยจัดกลุ่มนักเรียนตามสีลูกอมที่ได้รับ แล้วอธิบายเพิ่มเติมว่ากลุ่มที่หยิบได้ลูกอมไม่ว่าจะเป็นสีอะไรจะต้องตอบคำถามตามสีลูกอมที่ได้ คือ

- ลูกอมสีชมพู พ่อแม่ คุณครู เพื่อน เคยคาดหวังเรื่องอะไรบ้างเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- ลูกอมเขียว พ่อแม่ คุณครู เพื่อน เคยแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเรื่องอะไรบ้างเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- ลูกอมสีส้ม นักเรียนรู้สึกและคิดเห็นอย่างไรที่พ่อแม่ คุณครู เพื่อนคาดหวังเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- ลูกอมสีม่วง นักเรียนรู้สึกและคิดเห็นอย่างไรเวลาที่พ่อแม่ คุณครู เพื่อนแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- ลูกอมสีขาว นักเรียนเคยคาดหวังเรื่องอะไรบ้างกับพ่อแม่ คุณครู เพื่อน

หมายเหตุ ผู้วิจัยนำคำถามแต่ละข้อขึ้นที่กระดานด้วยโปรแกรม CANVA พร้อมกับยกตัวอย่าง แนวทางคำตอบของแต่ละข้อ เพื่อให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษามีความเข้าใจกับคำถามมากขึ้น

1.3 เมื่อนักเรียนกลุ่มแรกตอบคำถามเสร็จ ให้เลือกนักเรียนกลุ่มอื่นที่ได้รับลูกอมสีที่เหลือเป็นคนตอบคำถามต่อไป เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มตอบคำถามจนครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยตั้งคำถามกับนักเรียนทุกคนว่า นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง โดยเลือกนักเรียนที่อาสาสมัครตอบ หรืออาจใช้วิธีสุ่มเลือกนักเรียน 2-3 คนตอบคำถาม

2. ผู้วิจัยจัดกิจกรรม “เคยคิดไหมนะ” (Twinkl, 2023) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจระหว่างความคาดหวัง และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการรับรู้ความคาดหวังจากบุคคลรอบ ๆ ตัวของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยใช้สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA ให้นักเรียน ดังนี้

- สไลด์ที่ 1 ผู้วิจัยใช้คำถามว่า “นักเรียนมีความเข้าใจคำว่า “ความคาดหวัง” และ คำว่า “การแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ” อย่างไรบ้าง” อาจเลือกนักเรียนที่อาสาสมัครตอบก่อน หรือใช้วิธีการสุ่มเลือกนักเรียน ในการตอบ (แนวคำตอบข้อที่ 1 : ความคาดหวัง คือสิ่งที่บุคคลอยากให้บุคคลทำตาม ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ คือสิ่งที่บุคคลแนะนำให้บุคคลทำซึ่งนำไปสู่ความคาดหวังนั้น)

- สไลด์ที่ 2 เป็นรูปภาพ พ่อแม่ ครู และเพื่อน ผู้วิจัยใช้คำถามว่า “ตามความคิดของนักเรียน บุคคล 3 กลุ่มนี้ มีความคาดหวัง และความคิดเห็น กับนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง”

โดยให้นักเรียนลองคิดในใจก่อน ประมาณ 2-3 นาที เพื่อให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจกับคำถามก่อน

3. หลังจากนั้นผู้วิจัยแจกใบงานที่ 2 เรื่อง “เคยคิดไหมนะ” แล้วอธิบายคำชี้แจงให้นักเรียนฟังโดย “จากที่ครูตั้งคำถามไปเมื่อสักครู่ให้นักเรียนคิดว่าบุคคลรอบตัวของนักเรียน ได้แก่ พ่อแม่ ครู และเพื่อน มีความคาดหวังในเรื่องอะไรกับตัวของนักเรียน และในความคาดหวังนั้น มีข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง กำหนดระยะเวลาในการให้นักเรียนทำใบงานประมาณ 15 นาที”

4. หลังจากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัคร หรืออาจใช้วิธีการสุ่มเลือก ให้นักเรียนออกมานำเสนอที่หน้าชั้นเรียน 2-3 คน เพื่อแลกเปลี่ยนการรับรู้ความคาดหวัง และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะผ่านใบงานของตนเอง

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และสรุปประเด็นสำคัญของการทำกิจกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยเสริมให้นักเรียนเกิดการรับรู้เพิ่มเติมว่า แต่ละบุคคลล้วนแต่มีความคาดหวัง และมีความคิดเห็นจากคนรอบตัวคอยสนับสนุน ความคาดหวังของบุคคลรอบตัวมีความสำคัญต่อตัวนักเรียน ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่แต่ละบุคคลเสนอแนะมาให้กับนักเรียน หากนักเรียนสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ก็จะส่งผลไปถึงชีวิตในปัจจุบันและชีวิตในอนาคตข้างหน้าได้เช่นกัน จากนั้นผู้วิจัยใช้กิจกรรมไฟจรวด (แนะแนวฮับ , 2565) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนทบทวนความเข้าใจของตนเองหลังจบกิจกรรม โดยใช้สัญลักษณ์ของสัญญาณไฟ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดความหมายของสีต่าง ๆ ดังนี้

- สีเขียว หมายถึง ฉันความเข้าใจและสามารถอธิบายเรื่องนี้ให้เพื่อนฟังได้
- สีเหลือง หมายถึง ฉันยังสับสนในเรื่องนี้อยู่
- สีแดง หมายถึง ฉันยังไม่เข้าใจและต้องการการอธิบายเพิ่มเติม

หมายเหตุ การแสดงความคิดเห็นผู้วิจัยให้นักเรียนยกมือแทนการตอบคำถาม สำหรับนักเรียนที่ต้องการการอธิบายเพิ่มเติม ผู้วิจัยวางแผนอธิบายเพิ่มเติมด้วยการให้นักเรียนที่เข้าใจช่วยอธิบายให้เพื่อนฟัง ทั้งนี้ยังเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนในกลุ่มที่เข้าใจอีกทางหนึ่ง

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย และนำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเฉพาะนักเรียนที่แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยจากกิจกรรมก่อนหน้านี้

3. ผู้วิจัยแจ้งสถานที่ และนัดหมายวันเวลาในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปกับนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการมีส่วนร่วมใน
ขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น สังเกตสีหน้า ท่าทาง อารมณ์
การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน
3. ตรวจใบงานที่ 2 เรื่อง “เคยคิดไหมนะ” เพื่อสังเกตพฤติกรรมการรับรู้ความคาดหวัง และ
การรับรู้ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะจากบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่อตัวนักเรียน

ภาพประกอบ สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA ที่ใช้ในกิจกรรม

ภาพประกอบ เทคนิคสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมคำทำนายรับปีมังกร

แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 2
(สำหรับผู้วิจัย)

1. บรรยายภาพในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้สื่อสารเป็นคำพูดออกมา
2. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ถึงการปฏิบัติตนที่ทำให้บุคคลรอบข้างชื่นชอบ โดยพิจารณาการเลือกใช้คำพูด ท่าทางในการสื่อสารผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดสำคัญ

การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคมซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้อารมณ์ของบุคคลรอบตัว แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้พูด หรือแสดงออกให้ผู้อื่นรับรู้ก็ตาม นอกจากนี้การรับรู้อารมณ์ยังช่วยในการทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจได้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้เป็นที่ชื่นชอบกับผู้อื่น (van Huynh, 2018)

เทคนิค / กิจกรรมที่ใช้

1. เทคนิคการใช้เกมบิงโก อารมณ์ (Emotion bingo)
2. เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง
(Role-play and Simulation technique)
3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “พูดแบบนี้ได้ไหมนะ”
4. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมภาพที่มีเสียง

สื่อและอุปกรณ์

1. แบบฟอร์มตารางบิงโก 9 ช่อง (ตารางเปล่าให้นักเรียนกำหนดอารมณ์เอง)
2. สลากอารมณ์สำหรับการใช้ร่วมกับบิงโกอารมณ์
3. ใบงานที่ 3 เรื่อง “พูดแบบนี้ได้ไหมนะ”
4. สื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA
5. อุปกรณ์เครื่องเขียน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นกล่าวทบทวนกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมาว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง
2. ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินกิจกรรมครั้งที่ผ่านๆ มา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยเริ่มกิจกรรมด้วยการใช้เทคนิคการใช้เกม โดยใช้เกมบิงโกอารมณ์ (McLeod, 2023) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนอารมณ์ต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นกับนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษแบบฟอร์มตารางบิงโกให้นักเรียนทุกคน จากนั้นจึงอธิบายวิธีการดำเนินกิจกรรม โดยให้นักเรียนกำหนดอารมณ์ต่าง ๆ เขียนลงในช่องแต่ละช่องจนครบทุกช่อง

1.2 ผู้วิจัยเริ่มสุ่มหยิบสลากขึ้นมาทีละ 1 ชิ้น แล้ว خوانอารมณ์ตามที่หยิบได้

1.3 นักเรียนกากบาทในช่องอารมณ์ที่ตรงกับที่ตนเองมี หากครบตามหลักการของบิงโกแล้วให้นักเรียนพูดคำว่า “บิงโก” หลังจากจบเกมผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมถึงอารมณ์ต่าง ๆ ว่า “อารมณ์ของคนเราสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ดังนั้นการรับรู้อารมณ์จึงมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจผู้อื่นได้แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้พูดอะไรออกมา นักเรียนเชื่อหรือไม่”

2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง (ทศนา เขมมณี, 2560) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทางการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทบาทที่ได้รับหรือได้เห็น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร หรืออาจสุ่มเลือกนักเรียนมา 4 คน แล้วให้นักเรียนแสดงสีหน้า ท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกคนละ 1 อารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ อารมณ์เสียใจ อารมณ์น้อยใจ อารมณ์สมหวัง ดีใจ และอารมณ์โกรธ

2.2 จากนั้นให้นักเรียนที่เหลือช่วยกันทายว่าเพื่อนกำลังแสดงท่าทางและความรู้สึกอะไร

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ออกมาแสดงท่าทางเฉลยอารมณ์ ความรู้สึก

2.4 หลังจากนั้นผู้วิจัยสอบถามถึงความรู้สึกของนักเรียนที่ออกมาแสดงท่าทางว่ามีความรู้สึกอย่างไร (อาจเป็นความรู้สึกที่เพื่อนเข้าใจ หรือไม่เข้าใจในท่าทางที่แสดง) และสอบถามความรู้สึกของนักเรียนที่ช่วยกันทายว่ามีความรู้สึกอย่างไร (อาจเป็นความรู้สึกที่เข้าใจ หรือไม่เข้าใจในท่าทาง)

2.5 ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปถึงความสำคัญของการรับรู้อารมณ์ผู้อื่นทั้งด้านบวกและด้านลบและแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้พูดออกมา แต่นักเรียนสามารถสังเกตได้ผ่านท่าทางภาษากายต่าง ๆ ได้ ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจและเลือกปฏิบัติตัวต่อบุคคลนั้นได้อย่างเหมาะสม

3. ผู้วิจัยจัดกิจกรรม “พูดแบบนี้ดีไหมนะ” (Mc Graw Hill, n.d.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจวิธีการเลือกใช้คำพูดการสื่อสารกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ช่วยให้นักเรียนตระหนักการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ประเมินตนเองว่าควรพูดประโยคในลักษณะใดกับผู้อื่น ไตร่ตรองการคิดก่อนพูด เพื่อให้แน่ใจว่าตนเองจะไม่พูดหรือสื่อสารอะไรที่ไม่เหมาะสม หรือทำร้ายความรู้สึกที่ส่งผลในด้านลบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีส่วนในการช่วยรักษาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นได้ โดยมีขั้นตอนในการทำกิจกรรม ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 3 เรื่อง “พูดแบบนี้ได้ไหมนะ” ให้นักเรียน พร้อมกับอธิบายวิธีการในการทำกิจกรรม โดยเป็นสถานการณ์ที่ครูและนักเรียนมักพบเจอในชีวิตประจำวันเมื่ออยู่โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสอบถามข้อมูลมาจากครูประจำชั้นและจากการสังเกตนักเรียนประกอบไปด้วยสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. เมื่อเพื่อนบอกให้ทำตามวิธีของเขา แต่นักเรียนไม่เห็นด้วย
2. เมื่อครูแจกของให้ แต่นักเรียนไม่ได้รับของตามที่ตนเองหวังไว้
3. เมื่อต้องการยืมโทรศัพท์ครูเพื่อโทรหาผู้ปกครอง
4. เมื่อเพื่อนวิ่งแล้วหกล้ม
5. เมื่อรู้ว่าวันนี้เป็นวันเกิดเพื่อน
6. เมื่อเพื่อนสอบตก
7. เมื่อเพื่อนผิดหวัง หรือเสียใจกับผลการแข่งขันกีฬา
8. เมื่อเพื่อนได้รับรางวัลการแข่งขันทางวิชาการ

3.2 ผู้วิจัยยกตัวอย่างประโยคคำพูดการสื่อสารอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยเองก็เคยผ่านการใช้คำพูดมา เช่น การพูดกับครูท่านอื่นด้วยกัน หรือการพูดกับแม่บ้านในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นรูปแบบคำพูดที่ใช้สื่อสารออกมา

3.3 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนฟังโดย “ให้นักเรียนคิดพิจารณาเลือกใช้คำพูด หรือการแสดงท่าทางการสื่อสาร โดยขอให้นึกถึงการสื่อสารคำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนด มีระยะเวลาในการทำกิจกรรม 15 นาที”

3.4 หลังจากนั้นผู้วิจัยขอให้นักเรียนอาสาสมัคร หรืออาจใช้วิธีการสุ่มเลือกนักเรียนให้นำเสนอรูปแบบการสื่อสารหน้าชั้นเรียน โดยอาจใช้ตัวอย่างจากนักเรียน 1-2 คนในแต่ละสถานการณ์ พร้อมทั้งให้นักเรียนที่ไม่ได้ออกนำเสนอได้สังเกต และเสนอความคิดเห็น

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และสรุปประเด็นสำคัญของการทำกิจกรรม

2. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมภาพที่มีเสียง (inskr, 2564) เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกหลังจากที่ได้ทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนเลือกรูป 1 รูป (รูปภาพที่แสดงอารมณ์) ที่ตรงกับความรู้สึกของตนเองหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยนำรูปภาพขึ้นหน้ากระดานผ่านสื่อการนำเสนอโปรแกรม CANVA (ถ้ามีเวลาผู้วิจัยจะให้อาสาสมัคร หรือสุ่มเลือกนักเรียน 1-2 คนอธิบายเพิ่มเติมถึงความรู้สึกจากที่ได้เลือกรูปภาพ)

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย และนำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยแจ้งสถานที่ และนัดหมายวันเวลาในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปกับนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการมีส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ

2. สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น สังเกตสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

3. ตรวจใบงานที่ 3 เรื่อง “พูดแบบนี้ดีไหมนะ” เพื่อรูปแบบคำพูดการสื่อสารของนักเรียนที่มีผลต่อการปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคคลรอบข้าง ซึ่งส่งผลต่อความชื่นชอบของผู้ที่มีต่อตัวนักเรียนเอง

ภาพประกอบ เทคนิคการใช้เกมบิงโกอารมณ์

แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 3
(สำหรับผู้วิจัย)

1. บรรยายภาพในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 4

หัวข้อเรื่อง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่นและมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนพูดคุยกับเพื่อนที่มีความแตกต่างกันได้
3. เพื่อให้นักเรียนรับฟังและยอมรับความคิดเห็นจากเพื่อน

แนวคิดสำคัญ

การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม คือการทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น หรือบุคคลที่อยู่รอบข้างของนักเรียน โดยเฉพาะอารมณ์ในด้านลบ เช่น เสียใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ผิดหวัง เข้าใจและมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนสามารถพูดคุยและเล่นกับเพื่อนที่มีฐานะทางครอบครัวที่แตกต่างกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นได้ (van Huynh, 2018)

เทคนิค / กิจกรรมที่ใช้

1. เทคนิคตัวแบบ (Modeling Technique)
2. เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง (Role-play and Simulation technique)
3. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “เขียนจดหมายน้อย”
4. เทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ได้แก่ การตั้งคำถาม และการฟัง

สื่อและอุปกรณ์

1. สื่อวิดีโอ เรื่อง “สองพี่น้องนักสู้”
2. ใบงานที่ 4 เรื่อง “จดหมายน้อยถึงสองพี่น้องนักสู้”
3. อุปกรณ์เครื่องเขียน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นกล่าวทบทวนกิจกรรมในครั้งที่ผ่านม่ว่า นักเรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง
2. ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้
3. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “ก่อนเริ่มกิจกรรมวันนี้ นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง” จากนั้นเชื่อมโยงเข้าสู่ขั้นดำเนินการ โดยแนะนำว่า “วันนี้ผู้วิจัยพาเด็กสองคนพี่น้องมาให้นักเรียนได้รู้จัก ผู้วิจัยอยากให้นักเรียนลองสังเกตว่าเด็กสองคนนี้มีชีวิตเป็นอย่างไร ถ้าพร้อมแล้วไปพบกับสองพี่น้องนักสู้กันค่ะ”

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ผู้วิจัยเริ่มกิจกรรมด้วยการใช้เทคนิคตัวแบบ (พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, 2561) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรม โดยใช้ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยเปิดวิดีโอ รายการ 7 สีช่วยชาวบ้าน “สุดรัทดน สองพี่น้องสู้ชีวิต” หลังจากที่ได้ดูวิดีโอจบผู้วิจัยตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง หลังจากที่ได้เห็นชีวิตของสองพี่น้องคู่นี้”
 - 1.2 จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัคร หรือสุ่มโดยการเลือกนักเรียน 1-2 คน ให้ลองตอบคำถาม
 - 1.3 ผู้วิจัยสรุปความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน และสะท้อนอารมณ์แต่ละอารมณ์ที่เกิดขึ้น
2. จากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับเทคนิคการฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์จำลอง (ทศนา เขมมณี, 2560) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในตนเองและมีความเข้าใจผู้อื่นผ่านบทบาทที่ได้รับหรือได้เห็น และให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม คำพูดที่อยู่ในใจ ทำให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและยอมรับผู้อื่น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร หรืออาจสุ่มเลือกนักเรียนมา 1-2 คน แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทของสองพี่น้องคู่นี้ โดยให้นักเรียนลองนึกถึงชีวิตของตนเองในเวลานี้ จากนั้นลองคิดว่าหาก

ชีวิตของนักเรียนเป็นแบบสองพี่น้องคู่นี้ นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง โดยให้แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึก

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้ออกมาแสดงท่าทางได้สังเกตท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อน และให้จินตนาการนึกถึงเช่นเดียวกัน

3. หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมเขียนจดหมายน้อย (เบญจรัตน์ จงจำรัสพันธ์, 2563) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ด้วยการเขียนที่นำไปสู่การมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมที่นำไปสู่การเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 4 เรื่อง จดหมายน้อยให้นักเรียนทุกคนได้เขียนความรู้สึกที่อยากจะบอกกับสองพี่น้องคู่นี้บ้าง โดยบอกว่า “หลังจากที่เห็นชีวิตของสองพี่น้องคู่นี้แล้ว ถ้านักเรียนได้เจอพวกเขา นักเรียนอยากจะบอกอะไรกับพวกเขาบ้าง” กำหนดเวลาในการทำกิจกรรม 10-15 นาที

2.2 เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จ ผู้วิจัยขอให้นักเรียนอาสาสมัคร หรืออาจใช้วิธีการสุ่มเลือกให้นักเรียน 3-4 คน ออกมานำเสนอจดหมายน้อยของตนเองที่หน้าชั้นเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องเสริมแรงด้วยการชมเชยในสิ่งที่นักเรียนแต่ละคนเขียน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมในพฤติกรรมทางบวกที่นักเรียนได้ถ่ายทอดออกมา เน้นย้ำในความรู้สึกการเห็นอกเห็นใจและการมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวต้นแบบ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และสรุปประเด็นสำคัญของการทำกิจกรรม

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย และนำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยแจ้งสถานที่ และนัดหมายวันเวลาในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปกับนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการมีส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ

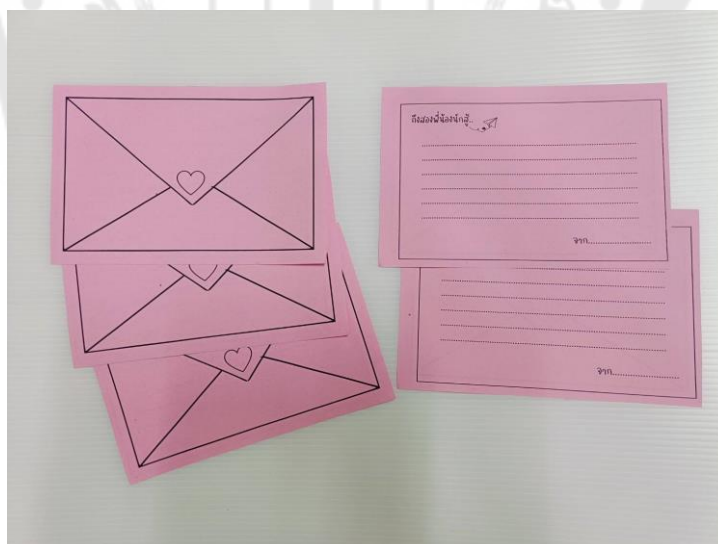
2. สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น สังเกตสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

3. ตรวจใบงานที่ 4 เรื่อง “จดหมายน้อยถึงสองพี่น้องนักสู้” เพื่อประเมินอารมณ์ความรู้สึกที่นักเรียนถ่ายทอดออกมาผ่านกระบวนการเขียน

ภาพประกอบ สื่อวิดีโอที่ใช้ในการทำกิจกรรม

อ้างอิง : 7 สีช่วยชาวบ้าน. สูดรันทน สองพี่น้องสู้ชีวิตลำพัง หลังเสียแม่ จ.ฉะเชิงเทรา
 [Video]. อัฟโหลดเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566 [วันที่อ้าง 20 ธันวาคม 2566]. สืบคำจาก
https://youtu.be/HbbckpIW4Go?si=DvbPKz_3UdC-9gle

ภาพประกอบ เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรม “เขียนจดหมายน้อย”

แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 4
(สำหรับผู้วิจัย)

1. บรรยายภาพในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง ปัจฉินิเทศ

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทบทวนและสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อยุติการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

แนวคิดสำคัญ

ปัจฉินิเทศ เป็นกระบวนการยุติกิจกรรม เมื่อเห็นว่าการทำกิจกรรมนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนด หรือมีแนวทางความมั่นใจว่าบุคคลสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2553) โดยมีการทบทวน ตรวจสอบความเข้าใจและความรู้สึกของนักเรียน รวมถึงให้นักเรียนได้สรุปในสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้ยังเป็นการให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในด้านความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรม เพื่อนำทักษะและประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลรอบข้างและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

เทคนิค / กิจกรรมที่ใช้

1. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม
2. เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมแลกรางวัลที่ทางออก

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงานที่ 5 เรื่อง “ตีตัวปิดกลุ่ม”
2. อุปกรณ์เครื่องเขียน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นกล่าวทบทวนกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมานักเรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง
2. ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยเริ่มกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม (แนแนวบับ, 2565) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้สรุปกิจกรรมกลุ่ม ทบทวนความรู้ ความรู้สึกลหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมแนแนวเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถมศึกษา โดยมีขั้นตอนในการทำกิจกรรม ดังนี้

- 1.1 ผู้วิจัยแจกใบงาน เพื่อทำกิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายเพื่อให้นักเรียนตอบคำถามในตัวตามหัวข้อ 3 ประเด็น (แนแนวบับ, 2565) คือ

- คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน คือ “สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด”
- คำถามเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ คือ “กิจกรรมอะไรบ้างที่นักเรียนอยากให้ครูทำต่อ”
- คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนต่อการเรียนรู้ คือ “หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง”

- 1.2 เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จ ผู้วิจัยจะขอให้นักเรียนอาสาสมัคร หรืออาจใช้วิธีการสุ่มเลือกให้นักเรียน 3-4 คน ออกมานำเสนอข้อความบนตัวของตนเองที่หน้าชั้นเรียน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กประถม เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมว่ามีความเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ใช้เวลา 15 นาที

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และสรุปประเด็นสำคัญของการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย และนำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมกับกล่าวอำลาและยุติกิจกรรม

4. หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้กิจกรรมแลกรางวัลที่ทางออก (Ann Lewis and Aleta Thompson, 2015) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนนำตัวที่นักเรียนได้เขียนสรุปกิจกรรมมาโชว์และแลกเปลี่ยนของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการมีส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น สังเกตสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน
3. ตรวจใบงานที่ 5 เรื่อง “ตีตัวปิดกลุ่ม” เพื่อพิจารณาข้อความที่นักเรียนเขียนสรุป 3 ประเด็น (คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน คำถามเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ และคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนต่อการเรียนรู้)

ภาพประกอบ เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมตีตัวปิดกลุ่ม

แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 5
(สำหรับผู้วิจัย)

1. บรรยายภาพในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

จิตาพัฒน์ เลิศอริยกุลฤตย์

วัน เดือน ปี เกิด

30 พฤศจิกายน 2533

